

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER
ANABİLİM DALI**

SIERRA LEONE İÇİN ÖZEL MAHKEME

Yüksek Lisans Tezi

Nadezhda YERYOMİNA

Ankara–2007

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER
ANABİLİM DALI**

SIERRA LEONE İÇİN ÖZEL MAHKEME

Yüksek Lisans Tezi

Nadezhda YERYOMİNA

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Gökçen ALPKAYA

Ankara–2007

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

SIERRA LEONE İÇİN ÖZEL MAHKEME

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Gökçen ALPKAYA

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Tez Sınavı Tarihi

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	iv
TABLO LİSTESİ	v
GİRİŞ	vi
I. BÖLÜM: SIERRA LEONE: DEHŞET YILLARI	1
A. Sierra Leone'nin Bağımsızlığına Giden Yol	1
B. İç Savaş: Çıkmasının Sebepleri ve Büyümesi	5
1. Devrimci Birleşik Cephe'nin (RUF) Ortaya Çıkışı	6
2. İhtilaflı Elmaslar	10
3. Siyasal İstikrarsızlık ve Yoksulluk	12
4. İç Savaşın Büyümesi	14
C. Birleşmiş Milletler'in Karışması	16
1. UNOMSIL: Birleşmiş Milletler Sierra Leone Gözlem Misyonu (Temmuz 1998-Ekim 1999)	16
2. Lome Barış Antlaşması	19
3. UNAMSIL: Birleşmiş Milletler Sierra Leone Misyonu (1999–2005)	22
D. Savaş Sonrası Durum	32
II. BÖLÜM: SIERRA LEONE İÇİN ÖZEL MAHKEMENİN KURULUŞU VE YETKİSİ	34
A. Sierra Leone Özel Mahkemesi için Anlaşma ve Mahkemenin Kuruluşu	34
B. Sierra Leone için Özel Mahkeme'nin Yapısı	38
1. Yargılama Dairesi ve İstinaf Dairesi	38
2. Savcılık Makamı	41
3. Sekreteryaya (Yazı İşleri Bürosu)	42
C. Sierra Leone için Özel Mahkeme'nin Yargılama Yetkisi	44
1. Konu	44
2. Kişi	47

3. Yer	49
4. Zaman	49
D. Yargılama Usulü	51
1. Çalışma Dili	52
2. Soruşturma, Zanlı ve Sanıkların Hakları	52
a) Soruşturmanın Yürütülmesi	52
b) Zanlı ve Sanıkların Hakları	55
3. Yargılama Öncesi İşlemler	58
a) İddianame	58
b) Yakalama Yazısı	60
c) İlk itirazlar	62
4. Yargılama Dairesi Önündeki İşlemler	62
a) Genel Hükümler	62
b) Tanıkların Korunması	63
c) Özel Mahkemeye Saygısızlık	63
d) Davanın Sunulması	64
5. İstinaf Dairesi İşlemleri	67
6. Yargılamanın İadesi	68
7. Af ve Cezanın İndirilmesi	69
 III. BÖLÜM: GÖRÜLEN DAVALAR	70
A. Sivil Savunma Kuvvetleri Davası (The Civil Defence Forces - CDF)	73
1. Samuel Hinga Norman	73
2. Moinina Fofana	76
3. Allieu Kondewa	78
B. Devrimci Birleşik Cephe Davası (The Revolutionary United Front – RUF)	82
1. Foday Saybana Sankoh	82
2. Sam Bockarie	85
3. Issa Hassan Sesay	88
4. Morris Kallon	90
5. Augustine Gbao	91

C. Silahlı Güçler Devrimci Kurulu Davası (The Armed Forces Revolutionary Council - AFRC)	96
1. Alex Tamba Brima	96
2. Brima Bazzy Kamara	99
3. Santigie Borbor Kanu	101
D. Johnny Paul Koroma Davası	104
E. Charles Taylor Davası	107
 SONUÇ	112
KAYNAKÇA	119
ÖZET	129
ABSTRACT	130

KISALTMALAR

AFRC	Armed Forces Revolutionary Council (Silahlı Güçler Devrimci Kurulu)
APC	All People's Congress (Halk Kongresi)
CDF	Civil Defence Forces (Sivil Korunma Güçleri)
ECOMOG	The Economic Community of West African States Monitoring Group (Batı Afrika Ülkelerinin Askeri Gözlemci Grubunun Ekonomik Kurumu)
ECOWAS	The Economic Community of West African States (Batı Afrika Devletlerin Ekonomi Topluluğu)
HRW	Human Rights Watch (İnsan Hakları Gözetim Kurumu)
NPFL	National Patriotic Front of Liberia (Liberya Ulusal Yurtsever Cephe)
RSLAF	The Republic of Sierra Leone Armed Forces (Sierra Leone Cumhuriyeti Silahlı Kuvvetleri)
RUF	Revolutionary United Front (Devrimci Birleşik Cephe)
SADF	South African Defence Force (Güney Afrikalı Korunma Güçleri)
SLP	Sierra Leonean Police (Sierra Leone Polisi)
SLPP	Sierra Leone People's Party (Sierra Leone Halk Partisi)
UNAMSIL	The UN Mission in Sierra Leone (BM Sierra Leone Misyonu)
UNIOSIL	The UN Integrated Office in Sierra Leone (Sierra Leone'de BM Bütünleşik Ofisi)
UNOMSIL	The UN Observer Mission in Sierra Leone (BM Sierra Leone Gözlem Misyonu)

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: İddianame ve Tutukluluk Durumu	71
Tablo 2: Özel Mahkeme’de Açık Olan Davalar	73
Tablo 3: CDF İthamları	80
Tablo 4: RUF İthamları	94
Tablo 5: AFRC İthamları	103
Tablo 6: Charles Taylor’a Yöneltilen Suçlamalar	110

GİRİŞ

21. yüzyılın globalleşen dünyasında her geçen gün “insanlığa” ve “insan hayatına” verilen değer artarken ironik olarak teknolojinin ve insan hırslarının bir yansıması biçimde “insanlığa” karşı tehlikeler de korkunç boyutlara ulaşmıştır.¹ Yıllar önce olduğu gibi bugün de devletler, sahip oldukları güce bağlı olarak, uyuşmazlıklarını sık sık güce başvurarak çözmektedirler.

“Savaş insanlığın en gözde uğraşlarından biridir. Bilebildiğimiz tarihten bu yana insanlar zekâlarının ve vücutlarının büyük bir kısmını diğer insanları öldürme problemine adanmışlardır. İnsan kendi cinsinin diğer üyelerini öldürme işini bu kadar ciddiye alan tek hayvandır. Diğer canlılar da, genellikle yiyecek için, farklı canlıları öldürürler. Hatta çeşitli nedenlerle kendi aralarında kavga ettikleri de olur, ama bu çok seyrek olarak ölümüne bir hal alır. İnsanlar dışındaki primatlarda öldürme savaştan çok cinayete denk düşer. *Savaş* ise esas olarak *insani bir faaliyettir.*”²

Bir silahlı çatışma sırasında sivillerin korunmasının önemi bakımından Batı Afrika ülkesi Sierra Leone, dramatik olayları göstermektedir. Sierra Leone’de oldukça uzun bir zamandır süregiden yıkıcı bir iç savaş, ülke halkı üzerinde derin izler bırakmıştır. Yaşanan olayların korkunçluğu özel bir boyuta sahiptir. Binlerce insan insanlığa karşı suçlar ve savaş suçlarının kurbanları olmuştur. Taraflar cinayet, tecavüz ve işkencenin yanı sıra, insanların kollarının ya da bacaklarının kesilmesini sıradan bir uygulama haline getirmişlerdir.

¹ Sumbaş, Ahu, “Daimi Bir Uluslararası Ceza Mahkemesi’ne Giden Süreç,” **Uluslararası İlişkiler-4**, <<http://www.hirc.hacettepe.edu.tr/uli.htm>> (01.12.2006).

² Aydın, Mustafa, “Barış Çalışmaları ve Çatışmaların Çözümü,” **Ankara Çalışmaları**, Ankara, Ağustos 2001, s.5.

“Maalesef çatışma çoğu zaman onu en az göğüsleyebilecek toplumlarda meydana gelir, onu en az hak edene zarar verir ve kendini ona karşı savunmaya en az hazırlıklı olanı en çok etkiler. Savaşın asıl hedefi siviller olmaktadır. Kadınlar, tecavüz ve zorla yerinden edilmeden, yiyecek ve ilaç hakkının reddine kadar, kendi paylarına düşenden fazlasına katlanıyorlar.”³

Silahlı çatışmalar en başta çocukları etkilemektedir. Çocuklar bu çatışmalarda ölmeseler, yaralanmasalar bile, yakınlarını yitirebilmekte; yoldan çıkarılmakta; şiddete yakından tanık olmanın, yoksulluğun ya da sevdiklerini yitirmenin getirdiği psikolojik ve psikososyal sorunlara baş başa kalmaktadırlar. Çocuklar savaş başlatmazlar; ama savaşın en ölümcül etkilerini de onlar yaşarlar. Çocuklar, savaşıyla yol açan karmaşık nedenleri nadiren anlarlar; ama bu yüzden evlerini terk etmek, vahşete tanık olmak, hatta bizzat savaş suçları işlemek zorunda kalanlar da gene onlardır.

Bu bağlamda Sierra Leone’de sadistik kıyım, bütün kuşağı ruhça vücutça sakatlamıştır. Bu suçların sorumluları ulusal mahkemelerce yargı önüne çıkarılamadı. Teorik olarak ulusal mahkemeler savaş suçları ve uluslararası nitelikli suçları yargılama yetkisine sahip olmalarına rağmen, devlet içindeki siyasal dirençler ve realpolitikteki çıkar oyunları buna asla izin vermemiştir.⁴ Ayrıca birçok çürümüş sivil hükümetin ve askeri darbenin ardından, hiçbir zaman önemli bir güce sahip olamamış merkezi hükümet yapısı ve özellikle yasal sistem çökmüş görünüyordu. Sonuç olarak bu tür suçları düzenleyen bir mevzuat mevcut olmamıştır. Bu durumda Sierra Leone için Özel Mahkeme kurularak Sierra Leone’deki çatışmaların mağdurlarının yaralarını sarma doğrultusunda önemli bir adım atıldı.

³ “Uluslararası Af Örgütü,” **Amnesty International**, <<http://www.amnesty-turkiye.org/arsiv/vifois>> (15.11.2006).

⁴ Sumbaş, *loc. cit.* .

“Sierra Leone’de savaş kurbanı on binlerce insan var. Bu insanlar, en yakınlarını kesip biçerek öldürenler ve yaşanan tüm acılara yol açanlar hakkında bir şey yapıldığını görmedikçe, sadece hükümetlerine değil, uluslararası topluma olan inançlarını kaybedecekler. Mahkeme sayesinde insanlar, adaletin yerine getirilişine tanık olacaklar.”⁵

Böylece, Sierra Leone Hükümeti ve Birleşmiş Milletler arasında yapılan anlaşma sonucunda savaş sırasında işlenen ciddi suçların yargılanması amacıyla 2002 yılında Sierra Leone için Özel Mahkeme kurulmuştur. Sierra Leone için Özel Mahkeme’ye “melez mahkeme” denilmektedir. Bu mahkeme Ruanda ve eski Yugoslavya uluslararası ceza mahkemelerinden çok farklıdır ve uluslararası adaletin yeni modelini teşkil etmektedir. Bu bağlamda Sierra Leone’de kurulmuş bu tür mahkeme uluslararası hukuk ve özellikle uluslararası ceza mahkemeleri için büyük bir önem taşımaktadır. Sierra Leone için Özel Mahkeme’nin hatalarından ders çıkarılabilir ve gelecek mahkemeler için bu mahkeme, yararlı bir örnek olabilir.

Sierra Leone’deki olaylar ve Özel Mahkeme bir konu olarak bugüne değin, yeterince ele alınmış olmaktan çok uzak kalmıştır. Afrika ile ilgili herhangi bir alan bile parmakla sayılacak kadar az incelenmiş, büyük çoğunluğu dar bir çerçeve içinde kalmış, Kıta’yı genel olarak tanıtmaya hevesinde olanlar bir broşür niteliğini aşamamış, yabancı dillerden çeviriler bile pek yapılmamıştır.⁶ Bu sözler otuz yıl önce söylenmiştir. Fakat ne yazık ki, bu eski saptama bugün hala geçerlidir. Sierra Leone ile ilgili hem Türkiye’deki yazarların çalışmaları, hem de dünya dillerinde araştırmaların varlığı, sayı itibarıyla, son derece zayıftır.

⁵ Desmond da Silva, “Sierra Leone’de Savaş Suçları için Hesap Verme Zamanı,” <http://www.bbc.co.uk/turkish/news/story/2004/03/040310_sierraleone.shtml> (12.11.2006).

⁶ Ataöv, Türkkaya, “Afrika Ulusal Kurtuluş Mücadeleleri,” **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları**, No: 4, 1977, s. X.

Bu durumda bu çalışmanın önemi artmaktadır. Çalışma aynı zamanda uluslararası adalet sistemini geliştirme önerilerine katkı yapmayı amaçlamaktadır.

Tezin amacı Sierra Leone'deki iç savaşın sebeplerini belirlemek, insanlığa karşı işlenen suçları, savaş suçlarını ve uluslararası insani hukukun diğer ağır ihlallerini açıklamak, Özel Mahkeme'nin kuruluş sürecini analiz etmek, yargılama yetkisini incelemek, görülen davalara ilişkin bilgilere değinmek ve Sierra Leone için Özel Mahkeme'nin başarılarını ve yetersizlikleri incelemektir.

Sierra Leone'deki olaylar sadece Türkiye'de değil, dünyada da çok az incelendiği için birinci kaynaklar olarak Özel Mahkeme'nin belgelerini kapsayan resmi internet sayfaları alınacaklardır. İkincil kaynaklar olarak 1998 yılından 2006 yılına kadar dergilerde yayınlanmış olan makaleler kullanılacaktır.

Çalışmanın birinci bölümünde Sierra Leone'nin sömürgeleşmesi hakkında genel bir hatırlatma gerekli görülmüştür. İç savaş yılları, çıkmasının sebepleri ve çatışmanın büyümesi anlatılmaktadır; Birleşmiş Milletler güçlerinin karışması ve savaş sonrası durum genel olarak incelenmektedir.

İkinci bölümde Sierra Leone için Özel Mahkemenin kuruluşu ve yetkisi ayrıntılı olarak açıklanmaktadır. Sierra Leone için Özel Mahkeme'nin yapısına değinilerek ve yargılama yetkisi dikkate alınarak araştırma, yargılama usulü ile sürdürülmüştür.

Üçüncü bölüm Sierra Leone için Özel Mahkeme'de görülen davaların incelenmesine ayrılmıştır. Bu bağlamda üç birleşik ve iki ayrı dava üzerinde durulmaktadır. Bununla birlikte, davaları ayrıntılı ele alarak zanlı ve sanıkların genel bilgileri ve iç savaş sırasında alınan görevlerine ilişkin bilgilere değinilmektedir.

Sonuç kısmında ise, Sierra Leone için Özel Mahkeme'nin başarıları ve yetersizlikleri, bugünkü durumu ve fırsatları, potansiyel ve gelişme yolları bulunmaktadır.

I. BÖLÜM: SIERRA LEONE: DEHŞET YILLARI

A. Sierra Leone'nin Bağımsızlığına Giden Yol

Afrika kıtasının batısında Atlantik Okyanusu'nda kıyısı bulunan, yaklaşık beş milyon nüfuslu⁷ Sierra Leone, kuzey ve doğuda Gine, güneydoğuda Liberya ile komşudur.⁸

Nijer Havzasında gelişen büyük Batı Afrika devletlerinin 1200 yıllarında birbirleri ile başlayan savaşları, bölgede huzuru bozunca, bazı kabileler, daha sakin bölgelere göç etmeye başladı. Bu arada Mandingo ırkından bazı Sudanlı gruplar, Sierra Leone topraklarına yerleşmeye başladılar. 15. yüzyılda önce Temmeler, ardından Sussular gelerek yerleştiler. 16. yüzyılın sonlarında Manolar geldiler. Bölgeye yerleşen farklı kabileler arasındaki çatışmalar yıllar boyu devam etti.

1462 yılında Portekizli Pedro de Sintra ve bir grup denizci, bugünkü başkent Freetown'un bulunduğu yarımadaaya ayak bastılar. Yarımadaadaki dağın ufka düşen görüntüsü aslana benzediği için, bu dağa "Sierra Lyoa ya da Sierra Leone - Aslan Dağı" adını verdiler. 1495'de burada bir kale inşa ettiler. Ardından Sierra Leone kıyılarını işgal ettiler. Bölge kıyıları, korsanlık ve köle ticareti için Portekizli, İngiliz, Fransız ve Hollandalı deniz korsanlarının mekanı oldu.

1772'de Londra'da köleliğin sona erdirilmesi ve kölelerin özgürlüğe kavuşması yönünde alınan karar, tüm Afrika'nın kaderini değiştirdi. İngilizler, Amerika ve İngiltere'deki özgürlüğüne kavuşan zenci köleleri yerleştirmek için yeni topraklar aradılar ve bu arada Sierra Leone kıyılarında toprak satın alarak, özgürlüğe

⁷ "Background Note: Sierra Leone," **Bureau of African Affairs**, September 2005, <<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/5475.htm#people>> (16.08.2006).

⁸ Ataöv, *op. cit.*, s. 285.

kavuşmuş zenci köleleri yerleştirmeye başladılar. 1792’de “Özgür Kasaba” anlamını taşıyan Freetown kuruldu. 1808 yılında Freetown, bir İngiliz sömürgesi oldu. İngilizler, Freetown’a, 1808–1864 yılları arasında 50 binden fazla köle yerleştirdiler. 1829’da Afrika’nın ilk üniversitesi sayılabilecek, ilk din okulunu açtılar. İngilizler, sömürge topraklarının sınırlarını yavaş yavaş genişleterek, 1896’da, bugünkü Sierra Leone topraklarının tamamını ellerine geçirdiler. İngilizlerin Freetown’a yerleştirdikleri melez halk ile yerli halkı kaynaştırma çabaları başarılı olamadı.

1950’li yıllardan sonra, İngilizler Sierra Leone’de bağımsızlık çalışmalarına başladılar.⁹ 1951’de Dr. (sonra Sir) Milton Margai başkanlığında, ülkenin kendi kendini yönetmesini isteyen bir Sierra Leone Halk Partisi (*Sierra Leone People’s Party, SLPP*) kuruldu.¹⁰ 1951’de yapılan seçimleri Dr. Milton Margai başkanlığındaki Sierra Leone Halk Partisi kazandı.¹¹

1951’de Afrikalıların da katıldığı ilk hükümet kuruldu. Ama yetkileri çok sınırlıydı. İngilizler bu ödünlerin onların ekonomik ve siyasal alanlardaki ayrıcalıklı durumlarını sarsmayacağını düşünüyorlardı. Bu strateji ilk yıllarda meyvasını da vermiş, yönetimde payı olan SLPP tam ulusal bağımsızlığın sözünü etmez olmuştur. Buna rağmen ülkede büyük değişiklikler yapılmıştır. İlk fabrikaların kuruluşu ve modern ulaştırma sisteminin daha yaygınlaşması işçi sınıfını büyüttü. 1955’lerde fabrika ve ofis işçileri daha iyi çalışma ve yaşama koşulları elde etmek uğruna örgütlü bir biçimde mücadele edebilmek için sendikalar kurmak ve onları güçlendirmek yollarını aradılar. Memurların en az üçte-biri sendikalı olmuşlar, ülkenin sosyo-politik hayatının şu ya da bu biçimde parçası durumuna gelmişlerdi.

⁹ “Batı Afrika’da Yoksul Bir İslam Ülkesi Sierra Leone,” **İslam Dünyası**, Doç. Dr. Ramazan Özey, **Altınoluk Dergisi**, Kasım 1997, <http://www.davetci.com/d_gezi/gezi_sierra_leone.htm> (12.03.2007).

¹⁰ Ataöv, *op. cit.*, s. 289.

¹¹ **İslam Dünyası**, *loc. cit.*

Kuşkusuz, hele sömürge koşulları dikkate alındığında, işçi hakları için verilen sendika mücadelesi hemen siyasal bir nitelik kazanarak kurtuluş hareketinin ayrılmaz bir parçası oldu.

1955’de Freetown’daki ilk genel grev Sierra Leone’deki anti-emperyalist mücadelenin bu yeni aşamasının başlangıcı sayılabilir. Grevin ilk nedeni, ana madde fiyatlarının, kiraların ve ulaştırma ücretlerinin arttırılmasıydı. Grev ekonomik mücadele sınırlarını aşarak siyasal bir nitelik de kazandı. İngiliz ordu birliklerinin silahlı mücadelesi sonucu yüz kadar sivil öldü. Ama öte yandan, genel grev işverenleri ve sömürge yöneticilerini önemli sayılabilecek ekonomik ödünlere de sürükledi. Ücretler arttı, bazı işyerlerinde çalışma saatleri kısaltıldı ve birtakım iş kategorilerinde çalışma koşulları bir miktar düzeltildi.

Sendikaların bu başarısı kırlık bölgelerdeki köylüleri de harekete geçirdi. Burada memnuniyetsizliğin nedenleri kabile başkanları ve köy ihtiyaçlarının ayrıcalıklı durumuydu. Ayrıca köylüler ve zanaatkârlar otuz türlü vergi veriyorlardı. Vergiye bağlanmamış bir ticaret, bir faaliyet, hatta bir eşya yok gibiydi. İşin tuhafı vergi yalnız yetişkinlerden değil, çocuklar ve ölmüşler adına da alınıyordu. 1955 Sonbaharında batıdaki bölgelerde kitle halinde memnuniyetsizlikler başgösterdi. Köylüler vergi vermeyi reddediyor, kabile mahkeme görevlilerini köy dışına sürüyorlardı. Bazı yerlerde kendi yönetim organlarını kurarak bunların İngilizler tarafından tanınmasını istiyorlardı. Bazı bölgelerde gerilla birliklerinin ortaya çıkması üzerine hareketin anti-emperyalist bir niteliğe büründüğünü gören İngilizler selameti bir yandan baskı, bir yandan da ödün verme politikasında gördüler.

1956 İlkbaharında silahlı köylü hareketi bastırılmış olup, yabancılar Sierra Leone’de “hukukun üstünlüğü”nün kurulduğunu ilan ettiler.

Yalnız, halkın o tarihe kadar yapmış olduğu ekonomik ve siyasal mücadele ülkedeki bütün kuruluşları program ve taktiklerini değiştirmeye zorladı. Örneğin, Halk Partisi, kitlenin baskısı altında, yavaş anayasal değişiklikler siyasetini terk ederek, “en kısa zamanda tam bağımsızlık” sloganını benimsedi. Sonunda yenilgiye uğratılmış olsa da 1955–1956 olayları ülkede değişiklikten yana bir akımın oluşmakta olduğunu göstermekteydi. Yakın bir gelecekte sömürge sisteminin tümünden tehlikeye girmesi pek muhtemeldi. Bu yüzden, 1957–1960 tarihleri arasında İngiliz Sömürge Dairesi ile Sierra Leone’nin ana siyasal örgütleri arasında bağımsızlığın tarihi ve koşullarıyla ilgili olarak görüşmeler yer aldı.

27 Nisan 1961’de Sierra Leone bağımsızlığını kazandı. İlk ulusal hükümeti SLPP’den Milton Margai kurdu. İlk hükümet açıklamaları hiçbir askeri bloka girilmeyip, siyasal ve toplumsal sistemler ne olursa olsun, bütün devletlerle dostane ilişkiler kurulacağını bildiriyordu.

Mayıs 1962’de yapılan ilk genel seçimlerde SLPP çoğunluğu almış ve Margai tekrar hükümeti kurmuştu. Halk Kongresi (*All Peoples’ Congress, APC*) Başkanı olan Dr. Siaka Stevens muhalefete geçmişti. Mayıs 1964 yılında ölen Milton Margai’nin yerine kardeşi Albert Margai başbakan oldu. Muhalefetin eleştirilerinden sıkılan hükümet zaman zaman tek partili sistemi deneme çabaları gösteriyordu.

Mart 1967 seçimleri bu gergin hava içinde yapıldığından, Sierra Leone silahlı kuvvetlerinden Tuğgeneral David Lansana iktidarı aldı. Margai’yi destekleyen Lansana APC Başkanı Dr. Siaka Stevens’in başbakan olmasını istemiyordu. Ancak, iki gün sonra, bir subay grubu da onu devirdi. Bu kez, Albay A.T. Juxon-Smith başkanlığında yedi kişilik bir Ulusal Reform Konseyi kuruldu. Konsey ekonomiyi düzenleyeceğini, israfa son vereceğini ve iktidarı ilk fırsatta sivil yönetime

devredeceğini söylüyordu. Fakat aylar geçip bu hedeflerin herhangi biri yönünde bir gelişme görülmeyince, bir grup asker, Nisan 1968’de, bu yedi kişiyi iktidardan uzaklaştırdı. Hükümeti kurma görevi bir yıl önceki seçimlerde çoğunluğu almış olan partiye verildi. Stevens başbakan oldu.¹²

1971’de cumhuriyet ilan edildi ve Stevens cumhurbaşkanı oldu.¹³

B. İç Savaş: Çıkmasının Sebepleri ve Büyümesi

Bağımsızlığını kazandığında, Sierra Leone, Batı Afrika’da yer alan en güzel ve zengin ülkelerden biriydi. Sierra Leone’nin ekonomisi, birçok alanlarda gelişti.¹⁴ Tarımda ihraca yarayan ürünlerde ve para birikiminde bir artış vardı. Sermaye kabile soyluları ve birkaç zengin çiftçinin elinde toplanıyordu. Birkaç yerli tüccar da tarım ürünü ve elmas gibi malların satışıyla ilk yerli şirketleri kurmayı başarmışlardı. Madencilikte de, yerliler, yıllarca süren mücadelelerden sonra, İngiliz şirketinin tekeli kırarak elmas yataklarını işletme hakkını elde etmişlerdi.¹⁵

Elmasları ile ün salan Sierra Leone en gelişmiş olan sömürgelerden biriydi. Dünyadaki en büyük üçüncü doğal limanlardan olan ve Batı Afrika’daki ilk Üniversitenin bulunduğu ülkedir.

Sierra Leone elmaslarıyla hala ünlü ve hala güzeldir; fakat otuz yıllık dönem, bu ülkeyi tanınmayacak kadar değiştirmiştir. Son zamanlarda Sierra Leone savaş izleri, acıları ve felaketleriyle doludur. Bugün bu ülke işkence, cinayet, tecavüz,

¹² Ataöv, *op. cit.*, s. 290–294.

¹³ **İslam Dünyası**, *loc. cit.*

¹⁴ Heeren, Nick, “Sierra Leone and Civil War: Neglected Trauma and Forgotten Children,” **Coalition to Stop the Use of Child Soldiers**, Sayı 6, < http://www.child-soldiers.org/document_get.php?id=1144 > (15.03.2007).

¹⁵ Ataöv, *op. cit.*, s. 289.

insan hakları ihlalleri ve yıkıcı bir iç savaşın izlerini taşımaktadır. Sierra Leone’de doğduysanız, ancak 41 yaşınıza kadar yaşayabilirsiniz.¹⁶ Çocuk ölüm oranı %0,165’tir¹⁷ ve sadece %35,1 yetişkin okuma yazma bilmektedir.¹⁸ Başkent Freetown yağmaya uğramıştır. Çoğu eğitimli insan göç etmiştir.

Bugün Birleşmiş Milletler’in İnsani Gelişme Rakamları’na göre Sierra Leone, 176. ülke, yani sondan bir önceki olarak sınıflandırılmaktadır.¹⁹ Bu durumun sebepleri ayrı bir başlık altında incelenecektir.

1. Devrimci Birleşik Cephe’nin (RUF) Ortaya Çıkışı

Devrimci Birleşik Cephe (*The Revolutionary United Front, RUF*)’nin gerçekte ne olduğu tartışılmaktadır. Devrimci Birleşik Cephe, 1991 – 2002 yılları arasında Sierra Leone’de ayaklanan bir isyancı ordusudur. Sürekli saldırı ve Sierra Leone Hükümetine karşı muhalefet dışında RUF’un belirli bir ideolojisi yoktu.²⁰

RUF, ortaya çıktığında “*Artık Köleliğe, Efendiliğe Hayır. İktidar ve Zenginlik Halka!*” diye bir slogan ilan etmiştir.²¹ Sierra Leone Hükümetini devirmek amacıyla hareket eden RUF’un ülkenin yeni hükümeti üzerine muğlâk bir fikri olmuştur. Marksizm ya da Nasyonalizm ya da Faşizm gibi ideolojileri bu grubun askerleri

¹⁶ **Human Development Report 2006: Beyond Scarcity: Power, Poverty and the Global Water Crisis**, “Human Development Index,” Published for the UN Development Programme (UNDP), <<http://www.undp.org.tr/annDocuments/HDR06-complete.pdf>>, s. 286, (10.03.2007).

¹⁷ *Ibid.*, “Survival: Progress and Setbacks,” s. 318.

¹⁸ *Ibid.*, “Literacy and Enrolment,” s. 326.

¹⁹ *Ibid.*, “Human Development Index,” s. 286.

²⁰ “Revolutionary United Front,” **Wikipedia: the Free Encyclopedia**, <http://en.wikipedia.org/wiki/Revolutionary_United_Front> (22.09.2006).

²¹ **Footpaths to Democracy: Toward a New Sierra Leone**, <<http://www.sierra-leone.org/footpaths.html>> (22.09.2006).

arasında hiç yaygın değildi. Bununla birlikte, RUF herhangi bir etnik grup ya da bölge için savaşılan bir güç de değildi.²²

RUF'un politik kökeninin Siaka Stevens'in baskıcı tek parti yönetimine karşı öğrencilerin muhalefeti olduğu iddia edilmektedir. 1980'li yıllarda üniversitelerden atılmış bazı radikal hoca ve öğrenciler protesto gösterilerine katılmışlar ve bunun sonucunda Gana'ya iltica etmek zorunda kalmışlardı. Başında Abu Kanu ve Raşid Mansaray gibi aydınların bulunduğu bu grup askerlik eğitimi için Liberya'ya gitmişti ve orada Charles Taylor'ın Liberya Ulusal Yurtsever Cephe'si (*National Patriotic Front of Liberia, NPFL*) ile karşılaşmışlardı. İsyancıların lideri Foday Sankoh ilk önce Sierra Leone'den gelecek devrimcileri toplamaya yardım edenlerden biriydi. Geçmişte onbaşı ve ordu fotoğrafçısı olan Sankoh, 1971 yılında başarısız bir isyana katıldığı için yedi yıl hapis cezasına mahkûm edilmişti. Salıverilmesinden sonra Sankoh radikallere katılmış ve en sonunda Liberya'ya gelmiştir. 1990 yılında Sankoh NPFL/RUF ile Liberya'da bulunduğu zaman Charles Taylor ile buluşmuştur. Sierra Leone'de istikrarsızlık yaratmak amacıyla Charles Taylor RUF'ı finanse etmeye başlamıştır.²³

Taylor, Sierra Leone'nin Batı Afrika Ülkelerinin Askeri Gözlemci Grubunun Ekonomik Kurumu'ndan (ECOMOG) çıkmasını zorlamak için RUF kuvvetlerini kullanmayı planlamıştır. Liberya'daki çatışmalar içinde yer alan ECOMOG, Taylor'ın NPFL'ına muhalefet etmiştir.

Zayıf ekonomi ve yolsuzluk problemlerine dalan Sierra Leone Hükümeti buna direniş gösterememiştir. RUF, Liberya'ya girdikten bir ay sonra ülkenin

²² **Revolutionary United Front (RUF)**, <<http://www.globalsecurity.org/military/world/para/ruf.htm>> (22.09.2006).

²³ "The Civil War in Sierra Leone: Background," <http://www.afrol.com/News/sil007_civil_war.htm> (15.09.2006).

doğusunu kontrol altına almıştır. Bu grubun askerleri, ekonomik merkezleri ve ülkenin güneydoğusunda ve güneybatısında bulunan elmas madenlerini ele geçirmeyi amaçlamıştır.

RUF, acımasız taktiklerini ilk defa Sierra Leone'nin doğusunda göstermiştir. Amansız saldırıları ve ulusal azınlıklara mensup kişilerin açık idamları, Taylor'ın Liberya'daki başarılı taktiklerini kopyalama teşebbüsleriydi. Bundan kaçanlar başkent Freetown'a sığınmaya başlamışlardı.

“RUF'un iki önemli karakteristik özelliği vardır: öldürülmüş siviller ve yüzlerce, belki binlerce hayatta kalan fakat elleri, ayakları, kulakları ya da cinsel organları kesilmiş olan insanlar.”²⁴

RUF'un kontrolü altında olan yerlerde kadınlar, sürekli bir tecavüz tehlikesi içinde bulunmuşlardır. Çocuklar isyancılar tarafından zorla asker yapılmıştır, asker olmayı kabul etmeyen binlerce çocuk ve gencin elleri, ayakları kesilmiştir. RUF tarafından çocuk askerlerinin kullanılmasının uzun bir tarihçesi vardır.²⁵

Port Loko'ya yakın bulunan kampta kalan 12 yaşında olan Osman, Ocak sonunda Mathakan köyünden kaçırılmıştır. Kaçmaya fırsat bulamadan önce Osman, beş gün içinde kendilerini RUF olarak tanıtan isyancılar tarafından askerlik eğitimi görmüştür. Osman bu olayları şöyle tarif etmiştir:

“Askeri kamp” adı verilen Furawa kampında bulunduğumuz zaman beş kişi, isyancılar tarafından askerlik eğitimi için seçilmiştir. Bize savaş adlarını koymuşlardı; benim adım “Ateşkes”ti (“*Ceasefire*”), başka çocukların adları şunlardı: “Savaşın Sona Ermesi” (“*Stop the War*”), “Atım” (“*Gunshot*”), “Pusu” (“*Lay Ambush*”) ve “Külhanbeyi”

²⁴ “Diamond Trade in Sierra Leone. Case Background,” <<http://www.american.edu/TED/ice/diamond-sl.htm>> (15.09.2006).

²⁵ “The Civil War in Sierra Leone: Background,” *loc. cit.*

(“*Roughneck*”). Komutan her sabah erken saatlerde bizi toplamış ve AK-47’nin nasıl doldurulduğunu, tetiğinin nasıl kurulduğunu ve nasıl ateş edildiğini öğretmişti. Bir gün havaya ateş ettim bile. Selam vermeyi, sıraya dizilmeyi öğretmişlerdi ve “Evinize gitmeyi düşünmeyin! Biz sizler için eğitimi sağlayacağız...” diye söylemişlerdi. Bizim isyana katılacağımız için bu askerlik eğitimin gerekli olduğunu söylemişlerdi. Ben onların düşüncelerini kabul etmek istememiştim.”

11 yaşında olan Fatmata, 25 Ocak’ta yemek ve odun bulmaya gittiği zaman kaçırılmış olan üç çocuktan biriydi. Fatmata ve 12 yaşında olan arkadaşı Kadi’ye, isyancılar tarafından tecavüz edilmiştir. Bu işkence yaklaşık üç hafta sürmüştür:

“Yemek ve odun bulmak amacıyla Mathiaka köyüne gittik... Erkeklerden biri beni yakalamıştı. Ben kaçmaya çalıştım ama kısa süre sonra çevremizi başka erkekler sarmıştı. Onlar beni dövmeye başlamış, sonra pirinç torbasını Rofurawa’da bulunan kampa taşımamı söylemişlerdi. Beni yakalayan adam, beni çalıştırıyordu ve bana tecavüz etmişti. Evime gitmeme izin vermesi için yalvardım. Ama o adam, “Onlar bizi silahlandırınca kadar ben seninle seks yapacağım” diye söylüyordu. Ben kaçmak çok istedim ama çevremizi bilmiyordum. Ayrıca o halde beni öldüreceğini söylemişti. Karısına şikâyet etmeye çalıştım. O iyi bir kadındı... O, halime acıdı ve onun da kaçırıldığını anlatmıştı. Onlarla yirmi gün geçirdim. Çok kan kaybettim ve kendimi hala kötü hissediyorum. Ben sadece 11 yaşındayım...”²⁶

Sierra Leone’deki silahlı çatışmalarda en büyük rolü oynayan ve en çok suç işleyen RUF’un 1980’li yılların sonunda ortaya çıkışı, Sierra Leone’nin tarihinde dönüm noktası olmuştur.

Bugün RUF, başında genel sekreter Jonathan Kposowa’nın bulunduğu politik bir partidir. Son seçimde, 14 Mayıs 2002’de parti, oyların sadece % 2,2’sini almıştır. Cumhurbaşkanlığı seçiminde RUF, Alimamy Pallo Bangura’yı aday olarak

²⁶ “Civil War in Sierra Leone. Focus on Human Rights,” May 2000, **Sierra Leone-HRW World Report 2000**, <<http://www.hrw.org/campaigns/sierra/>> (15.09.2006).

göstermiştir. Fakat Bangura, oyların %1,7'sini almıştır. Gelecek cumhurbaşkanlığı seçimi Sierra Leone'de 28 Temmuz 2007 yılında yer alacaktır.²⁷

Alimamy Pallo Bangura, Foday Sankoh'ın Mayıs 2000'de tutuklanmasından sonra göreve başlamıştır. Daha önce Bangura, Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nda Sierra Leone'nin Büyükelçisi (1994–1996); Dışişleri Bakanı (1997–1998) ve Enerji Bakanı (1999–2001) olarak görev yapmıştır.

Kendini demokrasinin destekleyicisi olarak tanıtan Alimamy Pallo Bangura, RUF partisinin ününü değiştirmeye çalışmaktadır.²⁸ Fakat bu tür anılar ve çağrışımlar kolay kolay unutulabilir değildir. Ve Devrimci Birleşik Cephe'nin adı bile, daha uzun bir süre boyunca Sierra Leoneli insanlar arasında panik yaratacak ve onlara korku salacaktır.

2. İhtilaflı Elmaslar

İhtilaflı elmaslar ya da “kanlı elmaslar”, genellikle savaş bölgelerinden çıkarılan ve el altından satılarak, savaşa bütçe oluşturan elmas demektir.²⁹ Bu elmaslar genellikle Afrika'dan çıkıp, diktatörlerin iç savaşları kendi lehlerine desteklemelerine yaramaktadır.

Siyasi istikrarsızlık içindeki komşu ülkeler, silah ve elmas kaçakçılığına zemin oluşturmaktadır. İşlenmemiş elmasların piyasaya girmesinden sonra onların

²⁷ “Revolutionary United Front,” **Wikipedia**, *loc. cit.*

²⁸ “Alimamy Pallo Bangura,” **Wikipedia: the Free Encyclopedia**, <http://en.wikipedia.org/wiki/Alimamy_Pallo_Bangura> (22.09.2006).

²⁹ “Conflict Diamonds: Sanctions and War,” <<http://www.un.org/peace/africa/Diamond.html>> (15.10.2006).

hangi bölgelerden çıkarıldığını söylemek çok zordur ve elmasların işlenmesinden sonra artık onların kökenleri saptanamamaktadır.³⁰

Sierra Leone'deki olaylarda en büyük rolü “ihtilafli elmaslar” oynamış ve silahlı çatışmaların en önemli nedeni olmuştur. İç savaşın ideolojik, etnik ya da siyasal temelleri olmadığı için isyancıların birinci derecede amacı sadece tahrip ve elmaslardır.³¹ Sierra Leone'deki elmaslar, Kenema, Kono ve Bo bölgelerinden çıkarılmaktadır. Bu bölgeler RUF'un kontrolü altında tutulduğu için isyancıların savaşma gücünü artmıştır.

RUF tarafından çıkarılan elmasların, komşu Liberya yoluyla ihraç edildiğine inanılmaktadır. Charles Taylor, RUF'a destek vererek elmasların karaborsaya girmesini sağlamıştır. Sonra elmaslar Liberya'dan Belçika'ya, Antwerp'e yollanmıştır. Bu endüstri özel bir örgüt, Elmas Yüksek Kurulu (*Hoge Raad vor Diamant, HRD; the Diamond High Council*) tarafından kontrol edilmektedir. Adı geçen örgüt, Antwerp'e yollanan elmasların kökenlerini saptamaktadır. Fakat elmasın kökeni, çıkarıldığı bölge değil ihraç eden ülke demektir. Dolayısıyla, Sierra Leone'de çıkarılan elmasların, Liberya'ya kaçakçılık yoluyla sokulmasından ve örneğin İsviçre'den geçmesinden sonra Elmas Yüksek Kurulu, bu elmasların kökenlerini İsviçre olarak tesbit etmektedir. Ayrıca, ihtilafli elmas problemlerini çözme yolları aranmamıştır çünkü bu ticaret inanılmaz derecede kazançlıdır. Bütün bunlar, RUF kuvvetlerine destek vererek Sierra Leone'deki silahlı çatışmaları sürdürmüş ve ağırlaştırmıştır.³²

³⁰ *Ibid.*

³¹ “Special Feature: Diamonds Are the Heart of the Matter,” coordinated by Horst Rutsch, **United Nations Chronicle**, Volume XXXVII, No. 2, 2000, s. 49.

³² “Diamond Trade in Sierra Leone. Case Background,” *loc. cit.*

İhtilafli elmasların Sierra Leone'deki silahlı çatışmalarda oynadığı rolü değerlendirdikten sonra ve “kanlı elmasların” piyasaya girişini önlemek amacıyla Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, 5 Haziran 2000 tarihli 1306 sayılı kararı³³ almıştır. Buna göre Sierra Leone Hükümeti tarafından kontrol edilmeyen ham elmasların ithalatı bir Kökenler Sertifikası rejimi aracılığıyla yasaklanmıştır. 1306 sayılı karar uyarınca Genel Sekreter, 2 Ağustos 2000'de elmas ticareti ve silah sokma arasında bütün bağları açığa çıkarmak amacıyla bir Ekspert Paneli (*Panel of Experts*) kurmuştur. Panelin başkanı, Martin Chungong Ayafor'dur (Kamerun). Diğer üyeler Senegal, Belçika, Hindistan ve Kanada'dan gelmektedir.³⁴

3. Siyasal İstikrarsızlık ve Yoksulluk

Sierra Leone Hükümeti tarihsel bakımından zayıftır, çoğu insan siyasal ve ekonomik açıdan az ilgi göstermektedir ve ülkenin geliri, kolayca elde edilecek, değeri yüksek olan mala - elmaslara - bağlıdır. Çatışmaya hassaslık, Liberya'nın siyasi istikrarsızlığının yol açtığı yasadışı ticaret nedeniyle ağırlaşmaktadır.³⁵

BM rakamlarına göre Sierra Leone'nin dünyadaki en yoksul ülke olmasının en önemli sebepleri arasında iç savaş çıkmasından önce yolsuzluk ve elmas sektöründeki kötü yönetimdir. Devlet yapılarının yıkımı ve sivil muhalefeti etkili bir baskı altında tutma, silah, cephane ve uyuşturucu trafiğine yol vermiştir. Siyasal yozlaşmalar (rüşvet, iltimas, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik vb.) nitelik ve nicelik

³³ **Resolution 1306 (2000)**, 5 July 2000.

³⁴ “Conflict Diamonds: Sanctions and War,” *loc. cit.*

³⁵ Bones, Alan, “Case Study. Peacekeeping in Sierra Leone,” **Human Security and the New Diplomacy: Protecting People, Promoting Peace**, ed. by Rob McRae and Don Hubert, London, 2001, s. 55.

olarak sürekli artmıştır. Bütün bunlar ulusal/bölgesel güvenliğin temelini kemirmiş ve Liberya ve Gine ile yasadışı ticareti sağlamıştır.³⁶

Bu bağlamda Sierra Leone’de yaşanan siyasi istikrarsızlık ve kötü yönetimin yol açtığı sorunlar zaten yoksul olan ülkeyi daha da yaşanmaz hale getirmiştir. Güvensizlik o derece ciddi boyutlara ulaşmıştır ki ülkedeki silahlı çatışmalar sırasında mağdur olmayan sivil kişi kalmamıştır.

Bu durumda, çökmüş hükümet ve kaos ortamı, isyancılara cezasızlık ve hareket serbestisi sağlamıştır. İsyancıların saldırılarını püskürtmek imkânı bulamadığında Hükümet, RUF gruplarına birtakım ekonomik ve siyasal ödünler vermek zorunda kalmıştır. Örneğin, 7 Temmuz 1999’da imzalanan Lome Barış Antlaşması uyarınca RUF’un üyeleri, affa uğramış; hükümette görev yapma hakkına sahip olmuşlar ve RUF bir siyasal partiye dönüştürülmüştür.³⁷

Diğer bir deyişle, iç savaş sırasında RUF, Sierra Leone’deki kötü yönetim ve yolsuzluktan birkaç defa kazançlı çıkmıştır. İsyancılara destek, İngiltere’den bağımsızlığı kazandıktan sonra yolsuz yönetimlerden kaynaklanmıştır. 1992’de isyancılarla mücadele ettiği zaman ödeneksizlik ve ekipman sıkıntısından rahatsız olan devlet güçleri, hükümete karşı da askeri bir grup göndermiştir. Bu grup muhalefet haline gelmiş ve kısa süre sonra iktidarı ellerine geçirmiştir. Yeni yönetim pek büyük değişim getirmemiş ve bir önceki rejime benzemeye başlamıştır. Otoritesizlik ve zayıf olan Hükümet, sivil savaş sırasındaki sürekli sorunlardır. Bunlar, isyancılara karşı mücadelede büyük bir engel olmuştur.

³⁶ “The Civil War in Sierra Leone: Background,” *loc. cit.*

³⁷ **Peace Agreement Between The Government of Sierra Leone And The Revolutionary United Front of Sierra Leone, Lome Accord**, 7 July 1999, <<http://www.sierra-leone.org/lomeaccord.html>> (15.09.2006).

4. İç Savaşın Büyümesi

Sierra Leone'de çatışmalar Liberya'dan küçük bir grup gerillanın sınırı geçip sivillere saldırmasıyla Mart 1991'de başladı. Dehşet salarak ve sivilleri yıldırarak isyancılar silahlı çatışma bölgelerini çabuk genişletmiştir.

Ocak 1995'te zayıflayan devlet güçlerine karşı RUF ülkenin üç en önemli elmas madenini kontrol altına almıştır. Ayrıca, isyancılar, başkent Freetown'dan sadece birkaç kilometre uzaktaydılar. Devlet güçlerinin RUF kuvvetlerini durdurma yeteneğinden yoksun olduğunu gören ve kaçınılmaz yenilgi karşısına kalan Sierra Leone Hükümeti, *Executive Outcomes*'e (EO) başvurmuştur. EO, Güney Afrikalı Korunma Güçleri'nin (*South African Defense Force, SADF*) eski üyelerinden oluşan Güney Afrikalı takımdı. EO'nun tutulması derhal sonuçlarını vermiştir. Kısa süre sonra isyancılar başkentten uzaklaştırılmış ve bir ay içinde elmas madenleri yeniden denetim altına alınmıştır. Başarısızlıklar serisi ve önemli elmas madenleri üzerinde kontrolün kaybı, nihayet isyancıları görüşmelere başlamak zorunda bırakmıştır.³⁸

30 Kasım 1996'da Hükümet ve RUF arasında görüşmeler, Fildişi Kıyısı, Abidjan'da imzalanan Abidjan Barış Anlaşması ile sonuçlanmıştır. Sierra Leone Devlet Başkanı Ahmad Tejan Kabbah isyanın bittiğini düşünerek, EO ile anlaşmayı bozmuştur. Bundan sonra Hükümet zayıf bir ordu ile bırakılmış ve birkaç hafta sonra RUF saldırıları yeniden başlamıştır.

25 Mayıs 1997'de Johnny Paul Koroma ile başında olan Silahlı Güçler Devrimci Kurulu (*Armed Forces Revolutionary Council, AFRC*) Devlet Başkanı Kabbah'ı devirmiştir.³⁹

³⁸ "Diamond Trade in Sierra Leone. Case Background," *loc. cit.*

³⁹ "Background Note: Sierra Leone," *loc. cit.*

Savaşın sona erdiğini ilan ettikten sonra AFRC, RUF'a iktidarını paylaşmayı teklif etmiş ve onlara başkentin yolunu açmıştır. Şehri yeniden yağmacılık, tecavüz ve cinayet istila etmiştir.

Nijerya ECOMOG güçleri, AFRC/RUF'a karşı çıkmıştır. Şubat 1998'de AFRC/RUF grupları tardedilmiştir ve Devlet Başkanı Kabbah iktidara gelmiştir. RUF'un lideri Nijerya'da tutuklanmıştır. Lidersiz kalan RUF güçleri korkunç cinayet, işkence ve tecavüzlere yol açmıştır.⁴⁰

Sierra Leone'deki 1990'lı yıllardan 2002'ye kadar süren iç savaşın dehşet yıllarının ayırıcı özellikleri, sınırsız şiddet ve ağır suçlardır. Askeri güçler, sivil insan ve savaşçılar arasında ayırım yapmamışlardır. Aileler şiddetli ateşe tutulmuştur, çocuklar ve gençlerin elleri, ayakları kesilmiştir, kızlar ve kadınlar isyancı merkezlerine getirilmiştir ve orada cinsel köleliğe düşülmüştür. İç savaş devamlı tecavüz, işkence, cinayet ve sakatlık ile ün salmıştır. Çoğu suç Devrimci Birleşik Cephe (RUF) ve Silahlı Güçler Devrimci Kurulu (AFRC) tarafından işlenmiştir. Ancak ilave etmek gerekir ki devlet güçleri ve onların müttefikleri, Sivil Korunma Güçleri (*Civil Defense Forces, CDF*) dahil olmak üzere farklı bir düzeyde ve farklı nitelikli olan ama ciddi suçları da işlemişlerdir.

Sierra Leone'deki çatışmalar, yoksulluk ve siyasal istikrarsızlık içinde geçen yıllardan kaynaklanmışlardır ve bunun sonucunda yaşanan olayların korkunçluğu özel bir boyuta sahip olmuştur.

⁴⁰ "Diamond Trade in Sierra Leone. Case Background," *loc. cit.*

C. Birleşmiş Milletler'in Karışması

1. UNOMSIL: Birleşmiş Milletler Sierra Leone Gözlem Misyonu

(Temmuz 1998-Ekim 1999)

Kasım 1994'te Sierra Leone Devlet Başkanı, Hükümet ve isyancılar arasında görüşmeleri başlatmayı sağlamak amacıyla Birleşmiş Milletler'in karışmasını isteyerek BM Genel Sekreteri'ne başvurmuştur. Bunun üzerine 15 Aralık 1994'te Genel Sekreter, Sierra Leone'ye bir misyonu göndermiştir. Bu misyon, üç yıl süren iç savaş sonucu olarak ülkenin durumunun ciddi ölçüde kötüleştiğini bildirmiştir. Sierra Leone halkının %10'u komşu ülkelerde bulunan mültecilerdi, %30'u yersiz yurtsuz kalmıştır. Sosyal altyapı bozulmuş ve milli bütçenin dörtte üçü savunmaya harcanmıştır.⁴¹

Sierra Leone'nin durumunun kötüleşmesi nedeniyle 13 Temmuz 1998'de BM Güvenlik Konseyi, ilk altı ay için Birleşmiş Milletler Gözlem Misyonu'nun (UNOMSIL) oluşturulmasına karar vermiştir.⁴²

13 Temmuz 1998 tarihli 1181 sayılı BM Kararı'na göre UNOMSIL askerlerinin görevleri şunlardı:

- Ülkenin askerlik ve güvenlik durumlarını kontrol etmek;
- Ülkenin güvenli yerlerinde toplanan eski askerlerin silahsızlandırılması ve terhis edilmesini kontrol etmek; aynı zamanda güvenlik sağlanması ve silahların yok edilmesinde Batı Afrika

⁴¹ "Sierra Leone – UNOMSIL. Background,"
<<http://www.un.org/Depts/DPKO/Missions/unomsil/UnomsilB.htm>> (15.10.2006).

⁴² **Resolution 1181 (1998)**, 13 July 1998.

Devletleri Ekonomi Topluluğu'nun (ECOWAS) Askeri Gözlemci Grubu'nun (ECOMOG) oynadığı rolü değerlendirmek;

- Silahsızlandırma ve terhis yerleri dahil olmak üzere güvenlik koşulları bakımından uygun olan yerlerde insan haklarına saygı gösterilmesini sağlamak;
- Güvenlik koşulları uygun olduğu ölçüde Sivil Korunma Güçleri'nin (CDF) gönüllü silahsızlanması ve terhis olmasını kontrol etmektir.

UNOMSIL'in sivil ögesinin görevleri şöyle sıralanabilir:

- Sierra Leone Hükümeti ve polislerine polis eğitimi, staj, yeniden donanım ve polis kaydı hakkında tavsiyelerde bulunmak; özel olarak demokratik toplumlarda kabul edilmiş olan uluslararası polis standartlarına saygı gösterilmesinin gerektiğini anlatmak, Sierra Leone'deki polis sisteminde reform yapılmasını tavsiye etmek ve değiştirilmesini kontrol altına almak;
- Sierra Leone'deki çatışmalar sırasında işlenen insan hakları suçlarına ilişkin rapor hazırlamak ve Birleşmiş Milletler'in ofislerinin yardımı ile Sierra Leone Hükümetinin insan hakları ihtiyaçlarının karşılamasını sağlamaktır.⁴³

BM güçlerine rağmen, ülkenin yarısını kontrol altında tutan isyancılar çatışmayı sürdürmüş ve durum gerginliğini korumuştur. Aralık 1998'de bir birlik Freetown'u ele geçirmek amacıyla hücum etmeye başlamış ve Ocak 1999'da şehri

⁴³ "Sierra Leone – UNOMSIL. Mandate,"
<<http://www.un.org/Depts/DPKO/Missions/unomsil/UnomsilM.htm>> (15.10.2006).

denetim altına almıştır. Bunun üzerine UNOMSIL personeli başkent dışına çıkmıştır.⁴⁴

Bu koşullarda, BM Genel Sekreteri, UNOMSIL'in askeri gözlemcilerinin sayısının azaltılmasını önermiş, bunu not eden Güvenlik Konseyi ise, 12 Ocak 1999 tarihli 1220 sayılı kararı ile UNOMSIL'in görevlerini 13 Mart 1999 tarihine kadar uzatmıştır.⁴⁵

Özel Temsilci ve Baş Askeri Gözlemci, görevlerini yapmaya devam ederek ülkenin durumunu kontrol altında tutmaya çalışıp çatışan taraflar ile temasa geçmekteydiler. Kısa süre sonra ECOMOG grubu başkenti geri almış ve sivil hükümeti yeniden kurmuştur. Fakat binlerce isyancı şehrin çevresinde devamlı saklanmaktaydılar.

Bu durumda, BM Genel Sekreteri, UNOMSIL'in Freetown'da yeniden kurulmasını ve askeri gözlemcilerinin sayısının artırılmasını önermiş, bunu dikkate alan Güvenlik Konseyi ise, 11 Mart 1999'da 1231 sayılı kararı ile UNOMSIL'in görevlerini 13 Haziran 1999 tarihine kadar uzatmıştır.⁴⁶

1231 (1999) sayılı kararda Güvenlik Konseyi siviller, özel olarak kadın ve çocuklara karşı isyancılar tarafından işlenen suçları kınamıştır. Kararda özellikle Liberya'dan isyancılara destek verildiğini yansıtan raporlara da değinilmiştir.

Genel Sekreter, 4 Mart 1999 tarihli raporunda isyancılar tarafından işlenen sivillerin "acımasızca öldürülmelerini, insanlık dışı işkenceler ve başka insan hakları ihlallerini" açıkça kınamıştır.⁴⁷

⁴⁴ "Sierra Leone – UNOMSIL: Background," *loc.cit.*

⁴⁵ **Resolution 1220 (1999)**, 12 January 1999.

⁴⁶ **Resolution 1231 (1999)**, 11 March 1999.

⁴⁷ "Sierra Leone," **United Nations Chronicle**, Volume XXXVI, No.1, 1999, Department of Public Information, s.84–85.

Daha sonra 11 Haziran 1999'da Güvenlik Konseyi, 1245 sayılı kararı ile UNOMSIL'in görevlerini 13 Aralık 1999 tarihine kadar uzatmıştır.⁴⁸

2. Lome Barış Antlaşması

İç savaş sırasında Özel Temsilci Francis G. Okelo, Batı Afrika Devletlerine danışarak, isyancılarla görüşmeleri açmak amacıyla diplomatik eylemlere girişmiştir.

Uluslararası toplumun yardımıyla Devlet Başkanı Kabbah ve RUF'un lideri Sankoh, görüşmelerde bulunmuşlar ve sonuç olarak, 7 Temmuz 1999'da Togo'nun başkenti Lome'de Lome Barış Antlaşması imzalanmıştır.⁴⁹

Antlaşma çerçevesinde Sankoh ve RUF'un diğer üyeleri affa uğramıştır. Ayrıca bu antlaşma, RUF'un bir politik partiye dönüşmesini ve RUF üyelerinin hükümette görev almalarını öngörmüştür. Bu bağlamda Sankoh, Stratejik Madenler Kurulu'nun Başkanı olarak tayin edilmiştir.⁵⁰

Bunların dışında Lome Barış Antlaşması şunları kapsamıştır:

- Ateşkesin kontrol edilmesi;
- Güvenlik garantileri;
- Silahsızlandırma, terhis etme ve bütünleşme programı;
- Silahlı güçlerin yapısının değiştirilmesi;
- Savaş tutsaklarının salıverilmesi;
- Yardımların güvenli olarak ulaştırılması;
- İnsan hakları ihlalleri;

⁴⁸ **Resolution 1245 (1999)**, 11 June 1999.

⁴⁹ **Lome Accord**, *loc. cit.*

⁵⁰ "Lome Peace Accord", <<http://www.answers.com/topic/lom-peace-accord>> (25.09.2006).

- Gerçek ve Uzlaşma Komisyonu kurulması;
- On sekiz bakanlıktan dördünün ve dört Bakan Yardımcısı görevinin isyancılara verilmesi.

Affin savaş suçları, insanlığa karşı suçlar ve ciddi insan hakları ihlallerini mi yoksa Sierra Leone Devleti'ne karşı suçları mı kapsadığı sorusu tartışma götürmektedir. II. Ek Protokolün 6. maddesi 5. fıkrası, barış antlaşması imzalandığı zaman silahlı çatışmalara katılan kişilerin mümkün olduğu kadar geniş anlamda cezalarının bağışlanmasını öngörmektedir. Bunun amacı gerçek ve uzlaşma yolu ile kalıcı barışı kurmak idi. Fakat hukuk uzmanları, bu afların sadece ulusal hukuk ile ilgili suçları kapsadıklarını; ciddi savaş suçları, yani RUF'un cinayetlerini öngörmediklerini iddia etmektedir. İnsan hakları aktivistleri, afların savaş suçlarını kapsamadığını kabul etmektedirler. Barış Antlaşması imzalandıktan az sonra *Human Rights Watch*, BM Genel Sekreteri Kofi Annan'a başvurarak afların soykırım, insanlığa karşı suçlar ve savaş suçlarını, bir de ciddi insan hakları ihlallerini kapsamadıklarını açık olarak bildirmesini istemiştir. Kofi Annan ise, Birleşmiş Milletler'in Lome afları ile ilişkili olmadığını ifade etmiştir. Fakat bu açıklama olmasaydı bile, Lome afları sadece antlaşmanın imzalanmasından önce işlenen suçları kapsamaktaydı.⁵¹

Lome Antlaşması uluslararası toplumun, özellikle de Birleşmiş Milletler'in katılmasını gerektiren pek çok düzenleme içermektedir. Bu bağlamda antlaşmada öngörülen amaçlara ulaşmaya ve UNOMSIL'in rolüne, özellikle onun insan kaynaklarına ve idaresine daha çok önem vermesi istenmiştir. 30 Temmuz 1999'da Güvenlik Konseyi'ne rapor verdiği zaman Genel Sekreter, barışı korumak amacıyla

⁵¹ DiGiovanni, Janine, "Sierra Leone: Case Study," Crimes of War Project, **Sierra Leone Magazine**, February 2001, <<http://www.crimesofwar.org/archive/archive-sierracase.html>> (15.09.2006).

yeni tedbirler almayı ve Güvenlik Konseyi'ne ilk adım olarak UNOMSIL'in kapsamının büyütmesini kabul etmesini önermiştir. Genel Sekreter, ilgili taraflar ile sonraki görüşmeler sırasında BM Güvenlik Konseyi'ne Sierra Leone'de Birleşmiş Milletler'in bütün faaliyetleri hakkında tamamlayıcı açıklamalar yapacağını ve Birleşmiş Milletler'in görevleri ve yapısı ile ilgili tavsiyelerde bulunacağını vurgulamıştır.⁵²

20 Ağustos 1999'da Güvenlik Konseyi 1260 (1999) sayılı kararı ile UNOMSIL'in kapsamının büyütülmesini kabul etmiştir.⁵³ Genel Sekreter'in raporunda amaçlarına ulaşmak için UNOMSIL askeri gözlemcilerinin sayısı gerekli ekipman, idari ve tıbbi destek ile beraber 210'a kadar arttırılmıştır. Ayrıca, Misyonun siyasal, sivil ilişkiler, danışmanlık, insan hakları ve çocukların korunması bölümlerinin güçlendirilmesine karar verilmiştir.

28 Eylül 1999 tarihli Genel Sekreter'in raporu, Lome Barış Antlaşmasının uygulamasını sağlamak amacıyla 6,000 askeri personeli kapsayan Sierra Leone'de bulunan yeni Birleşmiş Milletler Misyonun (UNAMSIL) oluşturulmasını Güvenlik Konseyi'ne sunmuştur.⁵⁴ 22 Ekim 1999'da Güvenlik Konseyi, 1270 sayılı kararı ile UNAMSIL'in oluşturulmasını kabul etmiştir.⁵⁵ Aynı zamanda UNAMSIL'in bağımsız sivil ve askeri bölümlerinin bulunmasına ve UNOMSIL'in sona ermesine karar verilmiştir.⁵⁶

⁵² "Sierra Leone – UNOMSIL: Background," *loc. cit.*

⁵³ **Resolution 1260 (1999)**, 20 August 1999.

⁵⁴ **Eighth Report of The Secretary-General on The United Nations Observer Mission in Sierra Leone**, S/1999/1003, 28 September 1999, <<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/278/50/PDF/N9927850.pdf?OpenElement>> (23.10.2006).

⁵⁵ **Resolution 1270 (1999)**, 22 October 1999.

⁵⁶ "Sierra Leone – UNOMSIL. Background," *loc. cit.*

3. UNAMSIL: Birleşmiş Milletler Sierra Leone Misyonu (1999–2005)

28 Eylül 1999’da İngiltere, Güvenlik Konseyi’nin üyelerine UNAMSIL’in oluşturulması üzerine taslak kararı sunmuştur. Bu karara göre operasyonun yetkileri BM Antlaşması’nın VI. Bölümüne (Uyuşmazlıkların Barışçı Yollarla Çözülmesi) dayandırılmıştır. Şu halde UNAMSIL’in sivilleri değil, sadece kendini savunmak hakkı vardır.

Fakat Kanada, UNAMSIL’in alelade bir operasyon olmadığını söyleyerek uluslararası toplumun dikkatini çekmeye çalışmıştır. Sierra Leone’deki çatışma, kuraldışı olan iç savaşlardan biridir. Bu koşullar altında ülkeye düzen vermek için daha geniş yetkiler gerekmektedir. Kanada’nın tutumuna göre Sierra Leone’nin durumunda BM Antlaşması’nın VII. Bölümüne (Barışın Tehdidi, Bozulması ve Saldırı Eylemi Durumunda Yapılacak Hareket) dayandırılmış olan yetkileri UNAMSIL’e gerekmektedir. Sivil halk büyük bir tehlikeye maruz kalmıştır ve barış güçleri, isyancıların öldürdüklerine, sivillere işkence ettiklerine tanık olurken boş duramamışlardı. Görüşmeler başlarken UNAMSIL’in VII. Bölümüne dayalı yetkilerini isteyenler arasında Kanada yalnızdı. Fakat zaman geçtikçe Güvenlik Konseyi’nin daimi olmayan üyeleri bu düşünceleri kabul etmiştir. Buna karşı Güvenlik Konseyi’nin beş daimi üyesi (P-5), barış antlaşması yürürlüğe girdiği için UNAMSIL’in yetkilerin VI. Bölüm’e dayalı olacağına ısrar etmiştir.

UNAMSIL’in yetkileri üzerine kararın kabul edilmesi için iki olay dönüm noktası olmuştur. O zamanlarda İngiltere, Doğu Timor için VII. Bölüm’e dayandırılmış olan taslak kararı sunmuştur. İki durum arasında karşılaştırmalar yersiz olmasına rağmen Sierra Leone halkının savaş kâbusları en az Doğu Timor’da verilen

tepki gibi bir karşılığı hak etmiştir. Aynı zamanda New York'ta iki Kanadalı general, Birleşmiş Milletler soruşturması sırasında 1994'te olan Ruanda'daki soykırım olayları ile ilgili ifade vermiştir. Onların tecrübeleri, BM güçlerinin uygun olmayan yetkiler ile istikrarsız ve sallantılı durumlarda bulunmasının ne tür sonuçlara yol açabildiğini gösteriyordu.⁵⁷

Güvenlik Konseyi'nin 22 Ekim 1999 tarihli 1270 sayılı kararına göre UNAMSIL'in yetkileri şunlardı⁵⁸:

- Barış Antlaşmasının uygulanmasını sağlamak amacıyla Sierra Leone Hükümeti ve Barış Antlaşmasının başka tarafları ile işbirliği;
- Silahsızlandırma ve terhis planlarının uygulanması için Sierra Leone Hükümeti'ne yardım;
- Sierra Leone'deki kilit yerlerde, silahsızlandırma ve terhis merkezleri dahil olmak üzere varlığını sürdürmek;
- Birleşmiş Milletler personelinin dolaşım özgürlüğü ve güvenliğini sağlamak;
- 18 Mayıs 1999 tarihli Ateşkes Antlaşması'na göre tarafların ateşkese uymalarını kontrol altına almak;
- Güvenli bir ortam yaratmak için gerekli koşulları hazırlamak amacıyla taraflara destek vermek;
- İnsani yardımların güvenli olarak ulaştırılması sağlamak;
- Birleşmiş Milletler'in sivil personelinin, Genel Sekreter'in Özel Temsilcisi ve onun kadrosunun, insan hakları ve sivil ilişkiler görevlileri dahil olmak üzere operasyonlarına destek vermek;

⁵⁷ Bones, *op. cit.*, s. 60–61.

⁵⁸ **Resolution 1270 (1999)**, 22 October 1999.

- Sierra Leone Anayasasına göre düzenlenen seçime destek sağlamaktır.

Güvenlik Konseyi'nin 7 Şubat 2000 tarihli 1289 sayılı kararına göre UNAMSIL'in yetkileri yeniden incelenmiştir ve BM Anayasası'nın VII. Bölümü'ne dayandırılmıştır.⁵⁹

- Kilit yerler ve hükümet dairelerinde, özellikle Freetown'da, önemli havalimanlarında (Lunji Havalimanı dahil olmak üzere) güvenliği sağlamak;
- Özel anayollardan serbest insan akını, malların ve insani yardımların ulaştırılmasını sağlamak;
- Silahsızlandırma ve terhis programında amaçlanan yerlerde güvenliği sağlamak;
- Sierra Leone hukuk otoriteleriyle görevini yaptığı zaman işbirliği yapmak ve desteklemek;
- Savaşçılardan toplanan silah, cephane ve başka askeri donatımın muhafaza ve imhasına destek vermek.

Güvenlik Konseyi, sıralanan amaçlara ulaşmak için UNAMSIL'e gerekli tedbirleri alma yetkisi vermiş ve UNAMSIL, Sierra Leone Hükümeti'nin görevlerini dikkate alarak personelinin serbest dolaşımını ve güvenliğini sağlamak için ve yakın tehdidin farkında olduğu için sivilleri korumak amacıyla gerekli önlemler alabilmiştir.⁶⁰

Güvenlik Konseyi, 7 Şubat 2000 tarihli 1289 kararıyla UNAMSIL'in askeri personelinin 11,100'e kadar artmasını kabul etmiştir. Ayrıca, Genel Sekreter'in

⁵⁹ **Resolution 1289 (2000)**, 7 February 2000.

⁶⁰ "Sierra Leone – UNAMSIL – Mandate," *loc. cit.*

tavsiyesi üzerine Güvenlik Konseyi sivil ilişkilerde, sivil polislerde, idari ve teknik bölümlerde de artışa karar vermiştir.

10 ay sonra, Mayıs 2000’de BM barış güçleri, RUF isyancılarının saldırılarına uğramış ve Lome Barış Antlaşması bozulmuştur. BM barış güçlerinden ve gazetecilerden bazıları öldürülmüş ve yaklaşık 500 kişi tutuklanmıştır.

Çatışma yeniden alevlendikten sonra Mayıs 2000’de İngiliz güçleri İngiltere vatandaşlarını tahliye etmek ve BM takviyesine yol açmak için Freetown’daki havalimanını korumak amacıyla müdahale etmiştir. Onların olağanüstü gücü altında 16 Mayıs 2000’de Freetown’da isyan lideri Foday Sankoh yakalanmış ve RUF’un hükümete giren bakanları dahil olmak üzere RUF’un kuvvetlerinden yaklaşık yüz kişi tutuklanmıştır.⁶¹

11 Mayıs’ta Güvenlik Konseyi, Sierra Leone’de BM yetkileri meselesi üzerine tartışmalara girmiştir. Krizden çıkış yolunu bulmak amacıyla Misyona barışa zorlama görevini, daha çok kaynakları ve donanım vermek önerileri yapılmıştır. Genel Sekreter Kofi Annan UNAMSIL’in barışı koruma operasyonu olduğunu ve barış güçlerinin sadece tehlike altında olduğu zaman kuvvet kullanabildiğini vurgulayarak şunu ifade etmiştir:

“Ortaya çıkan durumda barış güçlerinin kendilerini savunabilmesi ve görevlerini etkili olarak yapabilmesi amaçlarıyla UNAMSIL’in personelini birleştirip sağlamlaştırılması gerekmektedir.”⁶²

⁶¹ “Death and Diamonds. Sierra Leone. Introduction,” <<http://www.britains-smallwars.com/Sierraleone/Introduction.html>> (07.11.2006).

⁶² Rutsch, Horst, “Sierra Leone – Brief Article,” **UN Chronicle**, Spring 2000, <http://findarticles.com/p/articles/mi_m1309/is_1_37/ai_64830805> (15.02.2007).

19 Mayıs 2000'de Güvenlik Konseyi, 1299 sayılı kararı⁶³ ile güvenlik koşullarının bozulması dolayısıyla acil takviye gerektiğini kaydederek UNAMSIL'in kapsamını 260 asker gözlemci dahil olmak üzere 13,000'e kadar artırmaya karar vermiştir.⁶⁴

Mayıs 2000 yılındaki olaylardan sonra barış koruma sürecini desteklemek amacıyla yeni ateşkes gerekmektedir. 10 Kasım 2000'de Abuja Antlaşması imzalanmış ve şunları içermiştir.⁶⁵

- Savaşan tarafların silahtan arındırılması;
- Sierra Leone'de Birleşmiş Milletler Gözlem Misyonu'ndan (UNOMSIL) alınan silahların geri verilmesi;
- Elmas yerleri dahil olmak üzere Sierra Leone topraklarında barış güçlerin serbest dolaşımı;
- Barışa dönüşün taahhüt edilmesidir.

Fakat savaşan tarafların silahtan arındırılması yeniden başlamamış ve silahlı çatışmalar devam etmiştir.

30 Mart 2001'de UNAMSIL'in kapsamında yeni artış kabul edilmiş ve asker personeli 260 asker gözlemci dahil olarak 17500 sayısına ulaşmıştır. Güvenlik Konseyi bunları ve yeni operasyon kavramını 1346 sayılı kararı ile kabul etmiştir.⁶⁶

Mayıs 2001'de imzalanan ikinci Abuja Antlaşması, silahsızlandırma ve terhis faaliyetlerine dönüş ve silahlı çatışmaların azaltması için temeli oluşturmuştur.

⁶³ **Resolution 1299 (2000)**, 19 May 2000.

⁶⁴ "Breaking News. Sierra Leone," **United Nations Chronicle**, Volume XXXVII, No.1, 2000, Department of Public Information, s. 13.

⁶⁵ **Ceasefire Agreement Between Government and RUF**, 10 November 2000, <<http://www.sierra-leone.org/ceasefire1100.html>> (10.11.2006).

⁶⁶ **Resolution 1346 (2001)**, 30 March 2001.

İngiliz müdahalesinin devam ettiği bir yıl boyunca BM güçleri bütün ülkeyi denetim altına almış ve kontrolü zaman geçtikçe yeniden kurulan Sierra Leone'deki silahlı güçlere devretmeye başlamıştır. Sierra Leone Hükümeti iktidara yeniden gelmiş ve giderek yıllarca denetim altına tutulmayan yerlerde ana devlet dairelerini oluşturmuştur. 2002'ye kadar UNAMSIL çocuk askerler dahil olmak üzere yaklaşık 75,000 savaşı silahtan arındırmıştır. 18 Ocak 2002'de Sierra Leone Devlet Başkanı Tejan Kabbah iç savaşın sona erdiğini ilan etmiştir.⁶⁷

Kasım 2002'de UNAMSIL, mevcut 17,500 olan personelinin sayısını yavaş yavaş azaltmaya başlamıştır. Ekim 2003'te UNAMSIL 12,000 kişiyi kapsamaktaydı. 2004'te barışı koruma faaliyetleri devam etmesine rağmen Aralık ayında 2004'te UNAMSIL, personelini 4,000 kişiye kadar indirmiştir. BM Güvenlik Konseyi, UNAMSIL'in süresini 1562 (2004) sayılı kararı⁶⁸ ile 30 Haziran 2005'e kadar ve tekrar 1610 (2005) sayılı kararı⁶⁹ ile Aralık 2005'e kadar uzatmıştır. 1 Ocak 2006'da BM barış güçleri Sierra Leone topraklarından tamamen çekilmiştir. Güvenlik Konseyi 1620 (2005) sayılı kararı⁷⁰ ile iç savaşın sebeplerinin kökenlerini incelemek⁷¹ ve barışı pekiştirmek amaçlarıyla 1 Ocak 2006'dan itibaren başlangıç dönemi olarak 12 ay için Sierra Leone'de Birleşmiş Milletler Bütünleşik Ofisi'ni (*United Nations Integrated Office in Sierra Leone, UNIOSIL*) oluşturdu. Amaçları arasında UNAMSIL'in kazanımlarını sabitleştirmek, 2007'de özgür seçimi düzenlemek ve insan hakları alanlarında yardım etmektir.

⁶⁷ "End of the Civil War," <<http://www.answers.com/topic/history-of-sierra-leone>> (10.11.2006).

⁶⁸ **Resolution 1562 (2004)**, 17 September 2004.

⁶⁹ **Resolution 1610 (2005)**, 30 June 2005.

⁷⁰ **Resolution 1620 (2005)**, 31 August 2005.

⁷¹ "Sierra Leone – UNAMSIL – UN Documents,"

<<http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unamsil/UnamsilRS.htm>> (07.11.2006).

UNAMSIL'in daraltıcı programının üç hedefi vardır: güvenliğini koruma yetkilerini yerel otoritelere aktarmak; Misyonun maddi aktiflerini Sierra Leone Hükümetine devretmek ve hayırseverlik projelerinin mülkiyet hakkını topluma devretmek.

UNAMSIL bütün güvenliğini koruma yetkilerini Sierra Leone Polisi'ne (*Sierra Leonean Police, SLP*) ve Sierra Leone Cumhuriyeti Silahlı Kuvvetleri'ne (*The Republic of Sierra Leone Armed Forces, RSLAF*) aktarmıştır. Sonuç olarak, 2004'te otoriteler, Kuzey, Güney, Doğu ve Batı eyaletlerde genel güvenlik egemenliğini kazanmıştır. Bu Sierra Leone otoritelerinin ülkede yer alan her güvenlik sorununun üstesinden gelebileceğini göstermiştir. Ayrıca UNAMSIL, SLP ve RSLAF için bir yıllık mesleki yetkinleşme programını hazırlamıştır. Böylece güvenlik görevlilerinin korkunç boyutlara gelen kriz dönemlerinde hazırlıklı olmalarının eğitim seviyesi sağlanmıştır.

UNAMSIL ülkenin topraklarında polis kışlalarını, polis eğitimi merkezlerini ve bölgesel polis eğitimi merkezini oluşturmuş ve bütün bunları otoritelere devretmiştir. Ayrıca, Misyon bazı kampları, binaları, okulları ve hastanelerini Sierra Leone otoritelerine aktarmıştır.

UNAMSIL, okullar, tarıma destek gibi toplam 230,000 Amerikan doları değerinde olan hayırseverlik projelerini sivil toplum örgütlerine devretmiştir.⁷²

Ayrıca, UNAMSIL Sierra Leone Hükümeti'ne ihtilafı elmas ticaretini sona erdirmeye ve sanayi düzenlemeye yardımcı olmuştur.

Politik durumu istikrarlı olduğu zaman Mayıs 2002'de Misyonun yardımı ile Sierra Leone'de ilk özgür devlet başkanı ve parlamento seçimi düzenlenmiştir.

⁷² "UNAMSIL: UN Mission in Sierra Leone," <www.accord.org.za/ct/2005-4/ct4_2005_pgs40_41.pdf> (07.11.2006).

UNAMSIL, Güvenlik Konseyi tarafından belirtilen amaçlarından çoğuna ulaşmıştır: Yaklaşık 500,000 mülteci ve göçmen gönüllü olarak geri dönmüştür. Daha önce isyancıların kontrolü altında tutulan yerlerde Sierra Leone Hükümeti yeniden iktidara gelmiştir ve sosyal hizmetlerin yerine getirilmesini sağlamıştır; binlerce polis eğitim görmüş ve onlarca polis karakolu oluşturulmuş ya da yeniden kurulmuştur.

UNAMSIL, Sierra Leone halkına insan hakları alanında eğitim vermiş ve ülkede çatışmalar sırasında insanlığa karşı işlenen suçlar ve savaş suçlarının en büyük sorumlularını yargılamak amacıyla Sierra Leone için Özel Mahkemenin kurulmasında dönüm noktası olmuştur.

BM ofisleri ile çalışarak Misyona, binlerce işsiz genç ve eski savaşanlar için iş bulmak ve bölgelerde temel hizmetleri sağlamak amaçlarıyla projeler hazırlamıştır.⁷³

Fakat UNAMSIL'in faaliyetlerinin kusursuz olduğunu söylemek de mümkün değildir. Her iç savaş gibi Sierra Leone'deki çatışmalar da derhal sivilleri etkilemiştir. İnsan hakları ihlallerinde siviller ana hedef olmuştur. Sierra Leone'deki olayların korkunçluğuna rağmen başlangıçta uluslararası toplum ciddi bir diplomatik çaba göstermekte isteksiz davranmıştır. Barışı koruma süreci de ilgi toplamamıştır. BM Güvenlik Konseyi bu sorunlara çok az önem vermektedir; isyancılar cezalandırılmadı ve silahlara yasak koyulmadı. Sivillerin kitle halinde evlerinden kovulması dikkate alınmamıştır. Sözün kısası, Sierra Leone sivil halkı savaş kâbusları ile tek başına kalmıştır.⁷⁴

İsyancıların tecavüzlerinden kadınları ve çocukları korumak için Sierra Leone Ordusu, Sierra Leone Polisi ve UNAMSIL çok az çaba göstermiştir. Örneğin, Lome

⁷³ "UNAMSIL: A Success Story in Peacekeeping,"
<<http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unamsil/background.html>> (23.11.2006).

⁷⁴ Bones, *op. cit.*, s. 57.

Antlaşması imzalandıktan sonra *Human Rights Watch*, batı şehirleri Masiaka ve Port Loko topraklarında bulunan köylerde AFRC ve RUF tarafından işlenen kadınların ve kızların kaçırılmalarını kaydetmiştir. UNAMSIL, ECOMOG, Sierra Leone Polisi ve Sierra Leone Ordusu isyancıların saldırılarının farkındaydı, fakat suçlu olanları tutuklama ve yargılama çabaları harcanmamıştır. Birkaç kadın UNAMSIL'in ve Sierra Leone Ordusu'nun merkezlerinden bir milden az bir uzaklıkta kaçırılmıştır.⁷⁵

Üstelik UNAMSIL personeli de buna benzer saldırılardan sorumluydu. Nisan 2003'te doğu şehri Joru'ya yakında bulunan bir yerde birkaç kişi, iki Ukraynalı görevli tarafından bir kadının ırza geçildiğine tanık olmuştur. Fakat hiçbir soruşturma yapılmamıştır. Haziran 2003'te Bangladeşli olan bir görevli, yeni dönen mülteciler için geçici bir kampta kalan 14 yaşında olan çocuğa cinsel saldırıda bulunduğu için tutuklanmıştır. UNAMSIL'in soruşturmasının sonucu olarak duruşmadan az sonra görevli sınır dışı edilmiştir.⁷⁶

Sierra Leone'ye BM müdahalesinin ciddi hatalarından biri askeri güçlerinin yetersizliğidir. Aksi takdirde isyancılara onlardan daha kuvvetli tarafın olduğu ihsas edilebilmekteydi. Başka eksikliklerden biri olarak eğitim programlarının, donanımın ve güçlerin sayısının uygun düşmemesi de sayılabilmektedir. İsyancıların başarıları bazı barış güçlerinin tecrübesizliği ve yetersiz eğitimi ile ilişkili olabilmektedir.

Sivillerin korunması bakımından Sierra Leone örnek olabilmekte ve yaşanan olaylardan bir dizi ders çıkarılabilmektedir:

- Ekonomik sorunlar silahlı çatışmalara neden olduğu zaman sivil halk büyük bir tehlikeye maruz kalmaktadır çünkü o halde halkın

⁷⁵ "Sexual Violence within the Sierra Leone Conflict," **Human Rights Watch World Report 2001: Sierra Leone**, <<http://www.hrw.org/background/africa/sl-bck0226.htm>> (23.11.2006).

⁷⁶ "Sierra Leone. Human Rights Developments," **Human Rights Watch World Report 2003: Africa: Sierra Leone**, <<http://www.hrw.org/wr2k3/africa10.html>> (10.11.2006).

desteği şart değildir. Terör aracıyla rızası alınabilmektedir ve bu, destekten daha kolay ve daha ucuzdur.

- Ekonomik sorunlar silahlı çatışmalara neden olduğu zaman savaşlar, genel siyasal/diplomatik araçlar ile sona erdirilememektedir. Politik istikrar gerekmektedir. Fakat bu kadarı yeterli olmamaktadır.
- Barışı koruma için uluslararası toplumun dikkati ve desteği gerekmektedir. Aksi takdirde zayıf hükümetler yasallık bakımından şüphe uyandıran uzlaşmalara varmakta ve sonuç olarak çatışmalar devam etmektedir.
- Bu yerlere gönderilen barış misyonlarının uygun yetkilerle donatılması gerekmektedir. Ayrıca, hedeflerine ulaşmak için gereken kapasiteyi sağlamak amacıyla uygun eğitim ve donanım gerekmektedir.
- Barış güçleri çok yönlü olmalıdır – silahsızlandırma ve terhis programlarına destek vermek, en zayıf olanlar üzerine yoğunlaşmak ve güvenlik alanında değişiklik yapılmasını sağlamaya fırsatı bulunmalı ve bunun için kaynakları da gerekmektedir.⁷⁷

Aralık 2005'te UNAMSIL başarı ile tamamlanmıştır. Güvenlik Konseyi tarafından belirtilen amaçlardan çoğu ulaşılmış ve Sierra Leone'deki durum istikrara kavuşturulmuştur.

⁷⁷ Bones, *op. cit.*, s. 63.

D. Savaş Sonrası Durum

On bir yıllık iç savaş sırasında altyapısı tamamen bozulan; yaklaşık 50,000 kişinin öldürüldüğü ve milyonlarca kişinin komşu ülkelere göç etmek zorunda kaldığı Sierra Leone’de 2002’de barış ilan edilmiştir. Mayıs 2002’de Devlet Başkanı Kabbah ve onun partisi (*Sierra Leone People’s Party*) seçimi kazanmıştır. Ahmad Tejan Kabbah beş yıllık süre için seçilmiştir. RUF’un politik kanadı parlamentoda bir sandalye bile kazanamamıştır. Seçim sırasında ihlaller kaydedilmiştir, fakat bunlar seçimlerin sonuçlarını büyük ölçüde etkilememiştir.⁷⁸

UNAMSIL’in yaptıklarına rağmen Sierra Leone Cumhuriyeti’nin karşısında çok zorluk bulunmaktadır: ülke hala zayıftır; iç savaşın sebeplerini incelemek için belirli tedbirler alınmalı ve insan hakları kültürü aşılmalıdır. Ekonomisi destekleyici fonlara önemli bir derecede bağlıdır. Elmas madenlerinin gelirleri devlet hazinesinde değil, özel ellerde bulunmaktadır. Programlara rağmen çoğu okula gitmeyen binlerce eski savaşan ve genç işsizdir. Ortaya çıkan durumda uygun ekonomik koşullar ve çoğu insan için sosyal ödenekler öngörülmalıdır.

Misyonun başarılarına rağmen iç savaş tarafından yıpranmış olan Sierra Leone yeniden kalkındırma döneminin başındadır.

UNAMSIL Başkanı Daudi Ngelautwa Mwakawago’nun sözlerine göre:

“UNAMSIL’in sanki ülke üzerine güzel bir halı sermiş olduğunu düşünürseniz, şimdi bu halıyı dürmek zamanı gelmiştir. Halı altında bulunan şeyler o kadar iyi olmayabilmektedir.

⁷⁸ “Background Note: Sierra Leone. History,” *loc. cit.*

Kazanan barış istikrarsızdır. İnsanlar rahat yatağa girebilmektedir, fakat gelecek yemekleri için ne olacağını ve yemeklerinin nereden geleceğini bilmemektedir.”⁷⁹

Sierra Leone halkının %75’i bir gün için iki dolar harcayabilmektedir; dörtte biri yarı aç yaşamaktadır. Halkın üçte birisi öğrenim görmemiştir ve iki milyon kişi işsiz kalıp, işsizlik %70 orana ulaşmıştır. Bunlar arasında eski savaşanlar da bulunmaktadır. Batı Afrika için BM Ofisinin (UNOWA) 2005 yılının Aralık ayındaki raporuna⁸⁰ göre yüksek işsizliğin oranı ve aydınlık bir gelecek için umutsuzluk, Batı Afrika’da istikrarsızlığın en önemli sebepleridir.

⁷⁹ “Sierra Leone: Blue Helmets Quit, but “Peace Elusive,” **UN Office for the Cooperation of Humanitarian Affairs**, 3 November 2006, <http://www.irinnews.org/report.asp?ReportID=50685&SelectRegion=West_Africa&Sierra_Leone> (10.11.2006).

⁸⁰ “Youth Unemployment and Regional Insecurity in West Africa,” **UNOWA Issue Papers**, 1st published December 2005, 2nd Edition, August 2006, Dakar, Senegal, <<http://www.un.org/unowa/unowa/studies/yunemp-v2-en.pdf>> (09.12.2006).

II BÖLÜM: SIERRA LEONE İÇİN ÖZEL MAHKEMENİN KURULUŞU VE YETKİSİ

A. Özel Mahkeme için Anlaşma ve Mahkemenin Kuruluşu

1998'den itibaren *Human Rights Watch*, Sierra Leone'de meydana gelen çatışmaları izleyerek, insan hakları ihlallerine ilişkin bir rapor hazırlamış ve bu konuda adaletin sağlanması gerektiğini vurgulamıştır.

Sierra Leone'de oldukça uzun bir zamandır süregiden yıkıcı bir iç savaş, ülke halkı üzerinde derin izler bırakmıştır. Yaşanan olayların korkunçluğu özel bir boyuta sahipti. Binlerce insan insanlığa karşı suçlar ve savaş suçlarının mağduru olmuştur. Bu suçların sorumluları ulusal mahkemeler önüne çıkarılamadı. Ayrıca birçok çürümüş sivil hükümetin ve askeri darbenin ardından, hiçbir zaman önemli bir güce sahip olamamış merkezi hükümet yapısı ve özellikle yasal sistem çökmüş görünüyordu. Sonuç olarak bu tür suçları düzenleyen bir mevzuat mevcut olmamıştır.

Bu durumda iç savaş bittikten sonra Sierra Leone'deki adalet sisteminin çok zayıf olmasından dolayı Sierra Leone Devlet Başkanı Tejan Kabbah, Birleşmiş Milletler'e ulusal ve uluslararası nitelikte bir mahkeme kurulmasını talep etmiştir. Bu bağlamda 14 Ağustos 2000'de 1315 kararı ile BM Güvenlik Konseyi BM Genel Sekreterine bir mahkeme kurmak amacıyla Sierra Leone Hükümeti ile görüşmelere başlamak yetkisini vermeyi kabul etmiştir. 16 Ocak 2002'de Sierra Leone Hükümeti ve Birleşmiş Milletler arasında imzalanan Anlaşma sonucunda savaş sırasında işlenen ciddi suçların yargılanması amacıyla Sierra Leone için Özel Mahkeme

kurulmuştur. Ve böylece Sierra Leone'deki çatışmaların mağdurlarının yaralarını sarma doğrultusunda önemli bir adım atılmıştır.

16 Ocak 2002'de Sierra Leone Hükümeti ve Birleşmiş Milletler arasında imzalanan Anlaşma, 23 maddeden oluşmakta ve şunları öngörmektedir: Özel Mahkeme'nin kuruluşu, Özel Mahkeme'nin personelinin atanması, finansman kaynakları, bilginin gizliliği ve delillerin saklanması, Özel Mahkeme'nin yeri, yargı yetkisi ve süresi, Özel Mahkeme'nin personelinin ayrıcalıkları, ilgili insanların güvenliği ve herhangi bir şahsın korunması.⁸¹

16 Ocak 2002'de Özel Mahkeme için Anlaşma'nın imzalanması ile birlikte 25 maddeden oluşan Sierra Leone için Özel Mahkeme'nin Statüsü kabul edilmiştir. Statüde Özel Mahkeme'nin yetkisi, yapısı, kapsanan suçlar ve bu suçlardan sanık olabilen kişi kategorileri, sanıkların hakları, yargılama usulü ve başka ilkeler düzenlenmektedir.

Sierra Leone için Özel Mahkeme, uluslararası adaletin yeni modelidir. “Melez mahkeme” olarak anılan bu yeni modelde, uluslararası yargıçların yanı sıra yerli yargıç ve savcılar da görev yapmaktadır. Ayrıca Özel Mahkeme'de, ulusal ve uluslararası davalar görülmektedir.

Bu tür bir mahkeme ile Yugoslavya ya da Ruanda mahkemeleri arasındaki temel farklardan biri, yetkinin kullanılma tarzıdır. Bu anlamda 16 Ocak 2002'de Özel Mahkeme için Anlaşma büyük bir önem taşımaktadır. Yugoslavya ve Ruanda mahkemeleri Güvenlik Konseyi tarafından BM Antlaşmasının VII. Bölümü uyarınca kurulmuştur. Bu nedenle bu mahkemeler ilgili yerel hükümetlerin değil BM'nin yetki alanında çalışmaktadır. Sierra Leone için Özel Mahkeme ise BM ile Sierra Leone

⁸¹ **Agreement Between the United Nations and the Government of Sierra Leone on the Establishment of a Special Court for Sierra Leone**, 16 January 2002, <<http://www.sc-sl.org/scsl-agreement.html>> (09.10.2006).

Hükümeti arasındaki bir anlaşma ile kurulmuştur ve bu nedenle Sierra Leone ile BM ortak yetki alanında görev yapmaktadır.⁸²

Sierra Leone için Özel Mahkeme'nin personeli hem yerel, hem de uluslararası yargıçlardan oluşmaktadır. Savcı Birleşmiş Milletler tarafından, yardımcısı ise Sierra Leone hükümeti tarafından atanmaktadır.

Yer bakımından da Ruanda ve eski Yugoslavya mahkemelerinden farklı olarak Sierra Leone için Özel Mahkeme, suçların işlendiği yerde, yani Sierra Leone'nin başkenti Freetown'da görev yapmaktadır. Bu bağlamda bu model savaş kurbanları için daha uygun görülmektedir. Yugoslavya mahkemesi duruşmalarının Lahey'de, Ruanda mahkemesi duruşmalarının ise Aruşa'da yapılması, suç yerine uzaklıkları nedeniyle, mağdur ve sıradan insanların davaları izlemesini pratik açıdan imkânsızlaştırmaktadır.⁸³

Ayrıca, uluslararası mahkemenin ilgili ülkede kurulması, yerel adalet çalışanlarının bu bilgiden yararlanarak adalet sistemini yeniden inşasına katkı olacak ve yasa yeniden yürürlüğe konacaktır.⁸⁴

Hem yerel, hem de uluslararası yargıçlardan oluşturulan ve suçların işlendiği yerlerde görev yapan melez mahkemelerin başka örnekleri de vardır. Fakat bunlar, özel olarak *The Special Panels for Serious Crimes in East Timor* ve *Regulation 64 Panels in Kosovo*, bağımsız kurumlar değildir. Bunlar yerel adalet sistemin bir

⁸² Yıldız, Kerim, **Irak Kürtleri**, "Melez Bir Mahkeme," 2004, <<http://www.khrp.org/publish/p2004/Irak%20kurtleri.doc>> (16.12.2006).

⁸³ Yıldız, *loc. cit.*

⁸⁴ Sieff, Michelle, "A "Special Court" for Sierra Leone's War Crimes," **Crimes of War**, 2001, <<http://www.globalpolicy.org/security/issues/sierra/court/2001/analysis.htm>> (16.08.2006).

bölümünü oluşturmaktadır. Sierra Leone için Özel Mahkeme ise yerli mahkemelerin üstünde duran ilk melez adalet sisteminin örneğidir.⁸⁵

Fakat Özel Mahkeme'nin Güvenlik Konseyi tarafından kurulmadığı için diğer devletler üzerinde üstünlük sağlayamama zorluğu meydana çıkmaktadır. Bu bağlamda Özel Mahkeme'nin yetkileri sınırlıdır ve Sierra Leone dışında kalan sanıkların iadesi talep edilememektedir.

Sierra Leone için Özel Mahkeme'nin maliyetler açısından Ruanda ve Yugoslavya mahkemelerinden daha ucuz ve verimli olduğuna inanılmaktadır. Özel Mahkeme, Birleşmiş Milletler'in katkıları değil devletlerin gönüllü katkı vermesine bağlıdır. Fakat bunun avantajları da tartışma götürür. Devletlerin gönüllü katkı vermemesi nedeniyle Özel Mahkeme sürekli bir mali kriz içindedir. Böylece ciddi bir finansman sorunu ortaya çıkmaktadır.

Özel Mahkeme için Anlaşma İdare Kurulu'nun (*Management Committee*) oluşturulmasını kabul etmiştir. Görevleri arasında “uygun finansman kaynaklarını bulmaya yardım etmek ve hukuki olmayan sorunlar hakkında tavsiye vermek” de bulunmaktadır.⁸⁶ İdare Kurulu, önemli yatırımcılardan (Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Hollanda ve Kanada) ve Özel Mahkeme'yi destekleyenlerden oluşmaktadır.⁸⁷

⁸⁵ “Bringing Justice: The Special Court for Sierra Leone: Introduction,” <<http://hrw.org/reports/2004/sierraleone0904/1.htm>> (22.08.2006).

⁸⁶ *Agreement, loc. cit.*

⁸⁷ **Human Rights Watch World Report 2003: Sierra Leone**, <http://www.hrw.org/wr2k3/africa10.html>, (22.08.2006).

16 Ocak 2002’de Özel Mahkeme için Anlaşma’nın imzalanmasının bir sonucu olarak Sierra Leone için Özel Mahkeme, Temmuz 2002’de görev yapmaya başlamıştır.⁸⁸

B. Sierra Leone için Özel Mahkeme’nin Yapısı

Özel Mahkeme Statüsü’nün 11. maddesinde Özel Mahkeme’nin organları belirtilmiştir:

- Bir ya da birden fazla Yargılama Dairesi ve İstinaf Dairesi;
- Savcılık Makamı;
- Sekreteryaya (Yazı İşleri Bürosu).

1. Yargılama Dairesi ve İstinaf Dairesi

Özel Mahkeme için Anlaşma’nın 2. maddesinde belirtildiği üzere Özel Mahkeme, Yargılama Dairesi ve İstinaf Dairesi’nden oluşmaktadır.

İkinci Yargılama Dairesi ise Özel Mahkeme görev yapmaya başladıktan altı ay sonra Genel Sekreteri, Savcı ya da Özel Mahkeme Başkanı’nın isteği ile kurulabilmektedir.

Özel Mahkeme için Anlaşma, 2. maddesinde, Özel Mahkeme Daireleri’nin on biri geçmeyecek sekiz bağımsız yargıçtan oluşacağını belirtmektedir.⁸⁹

⁸⁸ “Introduction,” **Special Court for Sierra Leone: Completion Strategy**, 18 May 2005, United Nations, A/59/816-S/2005/350, s.3, <<http://www.sc-sl.org/Documents/completionstrategy.pdf>> (05.12.2006).

⁸⁹ **Agreement**, *loc. cit.*

- Yargılama Dairesi için yargıçlardan biri, Sierra Leone Hükümeti tarafından; ikisi, Genel Sekreter tarafından atanmaktadır; toplam olarak Yargılama Dairesi'nde üç yargıç görev yapacaktır;
- İstinaf Dairesi'nde beş yargıç görev yapacaktır; ikisi Sierra Leone Hükümeti tarafından ve üç yargıç Genel Sekreter tarafından tayin edilecektir.

Özel Mahkeme'nin Yargılama Daireleri için yargıçları tayin ederken Sierra Leone Hükümeti ve Genel Sekreter, ortaya çıkan sorunları tartışmalıdır.

Yargıçlar üç yıl için atanmaktadır ve yeniden seçilebilirler.⁹⁰ İstinaf Dairesi ve Yargılama Dairesi'nin yargıçları, ilgili Daire'ye başkanlık edecek yargıcı seçecektir. İstinaf Dairesi'ne başkanlık eden yargıç, Özel Mahkeme'nin Başkanı olacaktır.⁹¹ Usul ve Kanıt Kuralları'na göre, Başkan, İstinaf Dairesi'ni oluşturan yargıçların oyçokluğuyla seçilir.⁹²

Başkan bir yıl ya da görev süresinin bitmesine bir yıldan az bir süre kalmışsa sadece o süre için seçilir. Süresi bittikten sonra yeniden seçilme hakkına sahip değildir.⁹³ Başkan bu süre içinde Özel Mahkeme üyesi olmaktan çıkar ya da görevinden ayrılırsa, İstinaf Dairesi yargıçları, görev süresini tamamlamak üzere bir ardıl seçerler.⁹⁴

Başkanın görevi, Özel Mahkeme'nin bütün genel kurul toplantılarına başkanlık etmek; Dairelerin çalışmalarında eşgüdüm sağlamak, Sekreteryaya

⁹⁰ **Agreement**, *loc. cit*

⁹¹ **Statute of the Special Court for Sierra Leone**, <<http://www.specialcourt.org/documents/statute.htm>> (09.10.2006).

⁹² **Rules of Procedure and Evidence**, Part III – Organization of the Special Court, Section 2: The Presidency, Rule 18: Election of the President, (amended 14 March 2004), (D), <<http://www.scsl.org/scsl-procedure.html>> (27.02.2007).

⁹³ *Ibid.*, Kural 18(B).

⁹⁴ *Ibid.*, Kural 18(C).

faaliyetlerini gözetim altında tutmak ve Anlaşma, Statü ve Usul ve Kanıt Kuralları uyarınca kendisine verilen diğer görevleri yerine getirmektir.⁹⁵ Başkan, zaman zaman, Anlaşma, Statü ve Usul ve Kanıt Kuralları uyarınca Özel Mahkeme önünde davaların yürütülmesinin çeşitli ayrıntılarına ilişkin Uygulama Yönergeleri (*Practice Directions*) çıkarabilir.⁹⁶

Usul ve Kanıt Kuralları, Başkanın yokluğunda ya da görev yapamaması durumunda onun görevlerini yerine getirecek bir Başkan Yardımcısı dört ay için seçilmesini düzenlemektedir.⁹⁷ Usul ve Kanıt Kuralları ayrıca Başkanın ve Başkan Yardımcısının her ikisinin de başkanlık görevlerini yerine getirememesi durumunda, bu görevlerin, Kural 17 uyarınca en kıdemli yargıç tarafından yerine getirilmesini öngörmüştür.⁹⁸

Bugün Sierra Leone için Özel Mahkeme, iki Yargılama Dairesi ve bir İstinaf Dairesi'nden oluşmaktadır. Özel Mahkeme'nin Daireleri'nin yargıçları Nijerya, Sri Lanka, Avusturya, İngiltere, Kanada ve Kamerun'dan gelmektedir. Özel Mahkeme'nin Başkanı, 15 Mayıs 2006'da Sierra Leone Hükümeti tarafından atanan George Gelaga King'tir.⁹⁹

⁹⁵ *Ibid.*, Kural 19, (değişiklik: 7 Mart 2003), (A).

⁹⁶ *Ibid.*, Kural 19(B).

⁹⁷ *Ibid.*, Kural 21, (değişiklik: 29 Mayıs 2004).

⁹⁸ *Ibid.*, Kural 22, (değişiklik: 7 Mart 2003).

⁹⁹ "New President for the Special Court for Sierra Leone," **Special Court for Sierra Leone: Press and Public Affairs Office**, Freetown, 15 May 2006, <<http://www.sc-sl.org/Press/pressrelease-051506.pdf>> (12.03.2007).

2. Savcılık Makamı

Özel Mahkeme için Anlaşma'nın 3. maddesine göre Genel Sekreter, Sierra Leone Hükümeti'ne danıştıktan sonra Savcı'yı üç yıl için ve bu süre sonra yeniden tayin edebilme hakkı ile atamaktadır.¹⁰⁰

Usul ve Kanıt Kuralları, Savcının yokluğunda ya da görev yapamaması durumunda onun görevlerini yerine getirecek bir Savcı Yardımcısı seçilmesini düzenlemektedir.¹⁰¹ Sierra Leone Hükümeti, Genel Sekreter ve Savcı'ya danışarak yardımcısını üç yıl süre ile atamaktadır.¹⁰²

Gerek görüldüğü takdirde uluslararası ya da Sierra Leone'den gelen personel, Savcı'ya yardım edebilmektedir.

Özel Mahkeme Savcısı, Özel Mahkeme'nin ayrı bir organı olarak bağımsız bir biçimde davranır. Herhangi bir hükümetten ya da herhangi bir diğer kaynaktan talimat istemez ya da almaz.¹⁰³

Usul ve Kanıt Kuralları, Savcının, Statü tarafından öngörülen bütün görevleri, Usul ve Kanıt Kuralları, Anlaşma ve Statü'ye uygun olarak yerine getirmesini öngörmektedir.¹⁰⁴

7 Aralık 2006'da BM Genel Sekreteri Kofi Annan, Sierra Leone için Özel Mahkeme'nin yeni Savcısı olarak Stephen Rapp'ın atanmasına karar vermiştir.¹⁰⁵

¹⁰⁰ **Agreement**, *loc. cit.*

¹⁰¹ **Rules of Procedure and Evidence**, Kural 38, (değişiklik: 7 Mart 2003), *loc. cit.*

¹⁰² **Agreement**, *loc. cit.*

¹⁰³ **Agreement**, *loc. cit.*

¹⁰⁴ **Rules of Procedure and Evidence**, Kural 37, (değişiklik: 7 Mart 2003), *loc. cit.*

¹⁰⁵ "Press Release: New Prosecutor for the Special Court," **Special Court for Sierra Leone: Press and Public Affairs Office**, Freetown, Sierra Leone, 7 December 2006, <<http://www.sc-sl.org/Press/pressrelease-120706.pdf>> (26.02.2007)

3. Sekreteryaya (Yazı İşleri Bürosu)

Özel Mahkemesi için Anlaşma'nın 4. maddesinde belirtildiği üzere Sekreter, Özel Mahkeme'nin Başkanına danıştıktan sonra, BM Genel Sekreteri tarafından üç yıl için atanmaktadır. Birleşmiş Milletler'in personelinden birisi olan Sekreter süresi bittikten sonra yeniden seçilebilme hakkına sahiptir.¹⁰⁶

Sekreteryaya, Sekreter ile gerekli olabilecek yeterli sayıda nitelikli kadrodan oluşmaktadır.¹⁰⁷

Yazı İşleri Bürosu, yargılamanın her aşamasında birinci elden rol sahibidir. Usul ve Kanıt Kuralları, Sekreter'in, Dairelere, Özel Mahkemenin genel kurul toplantılarına, yargıçlara ve Savcıya, savunmalara görevlerini yerine getirmede yardımcı olacağını belirtir; Sekreter'in, Başkanın otoritesi altında, Özel Mahkemenin yönetimi ve hizmetinden sorumlu olmasını ve onun iletişim kanalı olarak hizmet vermesini öngörür.¹⁰⁸

Sekreter, görevlerini yerine getirirken, Dairelere, yargısal kararların uygulanması da dahil, belli bir dava bağlamında bu görevlerin yerine getirilmesini etkileyen ya da etkileyebilecek olan herhangi bir konu hakkında, gerektiğinde taraflara bildirerek, sözlü ya da yazılı bilgi verebilir.¹⁰⁹

Sekreteryaya Özel Mahkeme'nin resmi ulaşım yolu olduğu için Sierra Leone için Özel Mahkeme hakkında enformasyon Sekreteryaya aracılığıyla ulusal ve uluslararası medyaya gelmektedir. Özel Mahkeme'nin belgelerinin resmen ilan

¹⁰⁶ **Agreement**, *loc. cit.*

¹⁰⁷ **Statute**, *loc. cit.*

¹⁰⁸ **Rules of Procedure and Evidence**, Kural 33, (değişiklik: 29 Mayıs 2004), *loc. cit.*

¹⁰⁹ *Ibid.*, Kural 38(B).

edilmesinden Sekreter sorumludur. Sekreteryaya bir devletin, hükümetler arası örgütün işbirliğini sağlamak üzere gerekli düzenleme ve anlaşmalara taraf olabilmektedir.¹¹⁰

Özel Mahkeme'nin Statüsü'nün 16. maddesinin 4. fıkrasına göre Sekreteryaya içinde Mağdur ve Tanıklar Bölümü kurulacaktır. Savcılık Makamı'na danışarak Mağdur ve Tanıklar Bölümü; duruşmalarda söz alacak tanıkları güvenlik altına almalı ve koruma kararları gibi güçlü uygulayıcı önlemler sağlamalıdır. Mağdur ve Tanıklar Bölümü'nde uzmanları, özellikle cinsel şiddet ve çocuklara karşı suçlar ile ilgili travma uzmanları olmalıdır.¹¹¹

Mağdur ve Tanıklar Bölümü, mağdurların devlet koruması alabildiği bir mekanizma olarak görev yapmaktadır. Bu Bölüm, tanıkları güvenlik altına almak amacıyla bazılarını yurtdışına göndermekte ve ötekilerini “güvenlik evlerinde” yerleştirmektedir. Ayrıca Mağdur ve Tanıklar Bölümü'nde bir psikolog görev yapmaktadır. Özel Mahkeme'nin personelinin raporuna göre yüzden fazla tanık yardım beklemektedir.

Fakat mağdur ve tanıkların güvenliğini sağlamak oldukça masraflıdır. Finansman güçlükleri sürekli *Human Rights Watch*'ı kuşkuya düşürmektedir.¹¹²

Uluslararası adalet sisteminde bir yenilik olarak Sierra Leone için Özel Mahkeme'de Savunman Makamı kurulmuştur. Sekreteryaya içinde görev yapan Savunman Makamı, Özel Mahkeme'nin bağımsız organlarından sayılmaktadır.¹¹³

Savunman Makamı, zanlı ve sanıkların hakları ihlallerini önlemek ve yargı sürecinin adil olmasını sağlamak amacıyla kurulmuştur. Savunman Makamı Şubat 2003'te görev yapmaya başlamıştır.

¹¹⁰ “The Registry, Special Court for Sierra Leone,” <<http://www.sc-sl.org/registry.html>> (01.12.2006).

¹¹¹ *Statute, loc. cit.*

¹¹² “Bringing Justice: The Special Court for Sierra Leone: Witness Protection,” <<http://hrw.org/reports/2004/sierraleone0904/6.htm>> (22.08.2006).

¹¹³ “The Registry, Special Court for Sierra Leone,” *loc. cit.*

Bugün tutuklu bulunan sanıklar, ücretleri Savunman Makamı tarafından ödenen savunman grupları ile temsil edilmektedir. Savunman grupları, davanın ayrıntılı bir planını sunduktan sonra Baş Savunman ve Savunman Makamı ile bir iş sözleşmesi yapmaktadır.

Savunman Makamı; yargı sürecini gözetmekte, duruşmalar sırasında savunman gruplarına tavsiye vermekte ve yardım etmekte, işbirliğini sağlamak üzere uluslararası örgüt ve hükümetler ile bağlar kurmaktadır.¹¹⁴

Bugün Sierra Leone için Özel Mahkeme'nin Baş Savunmanı Vincent O. Nmehielle'dir.

C. Sierra Leone için Özel Mahkeme'nin Yargılama Yetkisi

1. Konu

Uluslararası Ceza Mahkemesi'nde olduğu gibi Sierra Leone için Özel Mahkeme'de de Ceza Hukuku ve Ceza Yargılama Hukukunun temel ilkelerinden olan *Non bis in Idem*- Bir suçtan ötürü iki kere yargılama yapılmaz; *Nullum Crimen, Nulla Poena Sine Lege*-Kanunsuz suç ve ceza olmaz; gerçek kişilerin cezai sorumluluğu; resmi görevin mazeret teşkil etmemesi; amirin hukuka aykırı emrini yerine getirmenin mazeret teşkil etmemesi; meşru müdafaa, zaruret hali gibi durumların hukuka uygunluk sebebi teşkil etmesi gibi birçok Ceza Hukuku ilkesinin benimsendiğini görüyoruz.

¹¹⁴ "Defence Office, Special Court for Sierra Leone," <<http://www.sc-sl.org/defence.html>> (01.12.2006).

Özel Mahkeme Statüsü'ne göre Sierra Leone için Özel Mahkeme; insanlığa karşı suçları, 12 Ağustos 1949 Cenevre Sözleşmelerinin 3. maddesinin ve 8 Haziran 1977 II. Ek Protokolün ağır ihlallerini, uluslararası insani hukukun herhangi bir diğer biçimde işlenen ağır ihlallerini ve Sierra Leone hukukunun Statü'de belirtilen ihlallerini gerçekleştiren ya da gerçekleştirilmesini emreden kişileri kovuşturma yetkisine sahiptir.

Özel Mahkeme Statüsü'nün 2. maddesine göre insanlığa karşı işlenen suçlar kategorisi şunları içine almaktadır:

- (a) Adam öldürme;
- (b) Nüfusun yok edilmesi (*extermination*);
- (c) Köleleştirme;
- (d) Göç ettirme;
- (e) Hapsetme;
- (f) İşkence;
- (g) Tecavüz, cinsel kölelik, zorla fuhuş, zorla hamile bırakmak, ya da benzer nitelikli vahameti olan cinsel şiddetin herhangi bir diğer biçimi;
- (h) Herhangi bir gruba ya da topluluğa karşı siyasi, ırksal, ulusal, etnik, dinsel, toplumsal cinsiyet ya da başka bir temel üzerinde zulüm;
- (i) Diğer insanlığa karşı suçlara benzer bir ağırlıktaki insanlık dışı eylemlerdir.¹¹⁵

Sierra Leone için Özel Mahkeme, aşağıdakileri içeren 12 Ağustos 1949 Cenevre Sözleşmelerinin ağır ihlallerinden sorumlu kişileri kovuşturmaya yetkilidir:

¹¹⁵ **Statute**, *loc. cit.*

- (a) Beden ya da sağığı ağır acı ya da zarar verme, özel olarak adam öldürme, bir de işkence, sakatlama ve diğır ağır bedensel acı verme tipleri içeren insanlıkdışı muamele;
- (b) Toplu ağır bedensel ya da zihinsel zarar verme;
- (c) Sivillerin rehine alınması;
- (d) Terör eylemleri;
- (e) İnsan onuruna yönelik yapılan saldırı, özellikle aşağılayıcı ve zalimane muamele, tecavüz, zorla fuhuş ya da benzer nitelikli onur kırıcı şiddetin herhangi bir diğır biçimi;
- (f) Çapulculuk;
- (g) Yargılama olmadan hükümlerin verilmesi ve yerine getirilmesi;
- (h) Yukarıda adı geçen eylemleri yaptırmak amacıyla tehditte bulunması
(*threats to commit any of the foregoing acts*).¹¹⁶

Sierra Leone için Özel Mahkeme, Statü'nün 4. maddesinde sayılan eylemleri içeren uluslararası insani hukuk ağır ihlallerinden sorumlu kişileri kovuşturma yetkisine sahiptir:

- (a) Sivillere karşı, bu haliyle (*as such*) ya da silahlı çatışmalara katılmayan bir sivil karşı kasten saldırma;
- (b) İnsani yardım olarak ya da barış güçleri operasyonunda kullanılan tesisleri, mallar ve malzemeleri yağmalama ya da BM personeline kasten saldırma;
- (c) 15 yaşından küçük çocukları askere veya silahlı gruplara alma ya da onları silahlı çatışmalara aktif bir şekilde katılarak kullanma.¹¹⁷

¹¹⁶ Statute, *loc. cit.*

¹¹⁷ Statute, *loc. cit.*

Özel Mahkeme Statüsü'nün 5. maddesinde belirtildiği üzere Sierra Leone Hukuku'nun ihlalleri kategorisinde bulunan şu eylemler sayılmaktadır:

A. Çocuklara Zalimane Muamelenin Önlenmesi Yasası'nda (1926)

belirtilen kızlara karşı işlenen suçlar:

- 1) 6. maddeye göre, 13 yaşından küçük kızları istismar etme;
- 2) 7. maddeye göre, 13 ve 14 yaş arasındaki kızları istismar etme;
- 3) 12. maddeye göre, ahlakdışı amaçlar ile bir kızın kaçırılması.

B. Cinai Tahrip Yasası'nda (1861) belirtilen malların tahrip edilmesine yönelik suçlar:

- 1) 2. maddeye göre, herhangi bir insan içinde bulunduğu bir evin ateşe verilmesi;
- 2) 5. ve 6. maddelere göre, kamusal binaların ateşe verilmesi;
- 3) 6. maddeye göre, diğer binaların ateşe verilmesi.¹¹⁸

2. Kişi

Kişi bakımından Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin yetkisi gibi Sierra Leone için Özel Mahkeme'nin yetkisi de – *ratione personae*, gerçek kişiler üzerindedir.

Özel Mahkeme'nin Statüsü'nün 6. maddesinde belirtildiği üzere, Özel Mahkeme tarafından şu kişiler yargılanabilir:

- 1) Uluslararası hukukta tanımlanmış ağır suçlar işlemeyi planlayan, suç işleyen ya da işlemeye yeltenen birine bu suçun işlenmesini emreden, suça teşvik veya tahrik eden, bir başkasının suç

¹¹⁸ Statute, *loc. cit.*

işlemesine veya işlemeye teşebbüs etmesine yardım eden herkes suçludur.

- 2) Emri altında bulunan bir kimsenin suç işlemeyi planladığını ya da suç işlediğini bilen ve suç işlemeyi önlemek veya suçluyu sonradan cezalandırmak için hiçbir önlem almayan herkes suçludur. Bu “emir sorumluluğu” olarak tanımlanmıştır. Fakat Özel Mahkeme, sadece Özel Mahkeme’nin Statüsü’nün 1. maddesinde belirtilmiş suçlar ile en büyük sorumlu olduğu takdirde tek sorumlu olanları yargılayabilir.

Sierra Leone için Özel Mahkeme ilk duruşmalarına Haziran 2004’te, ülkede on yıl süren çatışmalar sırasında insanlığa karşı işlenen suçlar ve savaş suçlarının en büyük sorumlularını yargılamak üzere başladı. Bu kişiler suçların planlandığını ve suç işlendiğini bilmekte ve suçların işlenmesine katılabilmekteydi.

Buna karşılık, *Human Rights Watch*’a göre bu suçlamalar, “en büyük sorumluları” yargılama ilkesinin çok dar anlamını yansıtmaktadır. Bu demektir ki, sadece suçları planlayan ve yapılmasını emreden devlet başkanı ya da hükümet bakanı olan bir üst değil suçu işleyen sıradan bir bölgesel komutan da yargılanmalıdır. Çünkü aksi takdirde Özel Mahkeme insanlığa karşı işlenen suçların binlerce sorumlusundan sadece çok azını yargılayabilecektir. Böylece suç işleyen binlerce kişi Özel Mahkeme’nin adaletinden ve tutuklanmaktan kurtulmaktadır.

Fakat Özel Mahkeme; zaman kıtlığı, mali kriz, yeni sorumluların kimliğini saptama ve onların suçlanması zorlukları nedeniyle “en büyük sorumluları” yargılama ilkesinin diğer bir anlamını kabul etmekte isteksizdir.

Sierra Leone'deki çatışmalar sırasında çocuklar zorla silahlı gruplara dahil edilmişti ve silah teknolojisindeki gelişmeler sonucu hafif silahların ortaya çıkmasıyla on yaşındaki çocukların bile silah kullanıp insan öldürmesi ve ciddi suçları işlemesi mümkün hale gelmiştir. Bu bağlamda Sierra Leone'deki Özel Mahkeme'nin 15 yaşından büyük çocukları yargılamasına karar verilmiştir. Böylece bir uluslararası mahkemede ilk defa savaş suçları işleyen 18 yaşından küçük gençler adalet önüne çıkmaktadır.¹¹⁹

İlk önce Özel Mahkeme'nin yaklaşık otuz kişiyi yargılayacağına inanılmıştır. Fakat bugüne kadar sadece on üç dava açılmıştır. Ayrıca on üç sanıktan üç kişi ölmüş, kayıplara karışmış ya da başka yollar ile mahkemeden kurtulmuştur.¹²⁰

3. Yer

Sierra Leone için Özel Mahkeme'nin yer bakımından yargılama yetkisi – *ratione loci*, Sierra Leone ülkesidir. Bu demektir ki, Sierra Leone için Özel Mahkeme, sadece Sierra Leone topraklarında işlenen suçları yargılama yetkisine sahiptir.

4. Zaman

Sierra Leone için Özel Mahkeme'nin zaman bakımından yargı yetkisi 30 Kasım 1996'dan başlayan dönemi kapsamaktadır.

¹¹⁹ Sieff, *loc. cit.*

¹²⁰ "Bringing Justice: The Special Court for Sierra Leone: The Office of the Prosecutor," <<http://hrw.org/reports/2004/sierraleone0904/4.htm>> (22.08.2006).

Sierra Leone'deki iç savaşın 1991'de başlamasına rağmen Özel Mahkeme, sadece 30 Kasım 1996'dan itibaren insanlığa karşı işlenen suçlar, savaş suçları ve uluslararası insani hukuk ve Sierra Leone Hukuku'nun ağır ihlallerini yargılamaktadır. Böylece Özel Mahkeme'nin yargı yetkisi altında olan dönem sadece savaş süresinin yarısını kapsamaktadır. Maalesef, Mart 1991'den Kasım 1996'ya kadar ciddi suçlar işleyen binlerce insan yargılanamayacaktır.

Genel Sekreter bunun nedenini şöyle açıklamaktadır:

- Savcı ve Mahkeme'yi fazla yüklememek amacıyla Mahkeme'nin zaman bakımından yargı yetkisi sınırlı olmalıdır;
- Mahkeme'nin zaman bakımından yargı yetkisi iç savaş sırasında yeni bir dönemin başlaması ile ilgili olmalıdır;
- Mahkeme'nin yargı yetkisi altındaki dönem, ülkenin her yerinde bütün siyasi ve askeri grupları tarafından işlenen en ciddi suçlarını kapsamalıdır.

Genel Sekreter, 30 Kasım 1996'da imzalanan ve Sierra Leone Hükümeti ile RUF arasındaki ilk önemli barış olan Abidjan Barış Anlaşması'ndan sonra işlenen ağır suçları kapsamaması gerektiğini belirtmiştir.¹²¹

Böylece sınırlanan yargı yetkisine, “seçici ya da ayrımcı adalet” (*selective or discriminatory justice*) denilmektedir.¹²²

Fakat aynı zamanda Sierra Leone'nin bazı yerlerinde çatışmalar hala devam ettiği için Özel Mahkemenin zaman bakımından yetkisinin ne zaman sona ereceği konusu açık değildir. Genel Sekreter, Özel Mahkeme'nin en az üç yıl çalışacağını

¹²¹ **Report of the Secretary-General on the Establishment of a Special Court for Sierra Leone**, 4 October 2000, <<http://www.specialcourt.org/documents/SGreportSLSC.pdf>>, (23.08.2006), s. 5-6.

¹²² *Ibid.*, s. 6.

açıkladı. Ama gerçekte Sierra Leone için Özel Mahkeme'nin görev süresi, çalışmalarını bitirdikten sonra, kalan davalara ulusal mahkemelerin bakmasına karar verildiğinde ya da kaynakları yetersiz kaldığında, taraflar arasında imzalanacak anlaşma ile belirtilecektir.¹²³

D. Yargılama Usulü

12 Nisan 2002'de yürürlüğe giren Usul ve Kanıt Kuralları, Sierra Leone için Özel Mahkeme'nin yargılama usulünü belirlemektedir. Bu belge; Sierra Leone için Özel Mahkeme'nin kapsamı ve niteliğini, yargıçlarının, yargılama öncesi aşamanın, yargılamanın yürütülmesini, kanıtların kabulünü, mağdur ve tanıklarının korunmasını ve ilgili diğer konuları içine almaktadır.

Mahkemenin işleyişi içinde ortaya çıkan sorunlar ya da öngörülemeyen durumlar, Usul ve Kanıt Kuralları'nın süreç içinde birkaç defa değiştirilmesine yol açmıştır. Usul ve Kanıt Kuralları, kabul edilmesinden bu yana beş kez değişikliğe uğramıştır.¹²⁴

Usul ve Kanıt Kuralları'nda değişiklik önerisi, bir yargıç, Savcı, Sekreter, Baş Savunman, Sierra Leone Barosu ya da Başkan tarafından davet edilen herhangi bir diğer kurum tarafından yapılabilmektedir.¹²⁵ Öneri Özel Mahkeme'nin genel kurul toplantısında kabul edilmektedir.¹²⁶ Bununla birlikte, genel kurul toplantısının dışında da değişiklik yapılması mümkündür, bu durumda değişiklik için yargıçların

¹²³ *Ibid.*, s. 6.

¹²⁴ İlk değişiklik 7 Mart 2003; ikinci değişiklik 1 Ağustos 2003; üçüncü değişiklik 30 Ekim 2003; dördüncü değişiklik 14 Mart 2004; beşinci değişiklik 29 Mayıs 2004, <<http://www.sc-sl.org/scsl-procedure.html>> (27.02.2007).

¹²⁵ **Rules of Procedure and Evidence**, Kural 6, (değişiklik: 29 Mayıs 2004), (A), *loc. cit.*

¹²⁶ *Ibid.*, Kural 6(B).

oybirliği zorunludur.¹²⁷ Değişiklikler, derhal yürürlüğe girer. Sekreter, değişikliği içeren resmi bir Mahkeme belgesini yayımlamaktadır.¹²⁸

1. Çalışma Dili

Sierra Leone için  zel Mahkeme'nin çalışma dili İngilizcedir.¹²⁹ Bununla birlikte, sanık kendi dilini kullanma hakkına sahiptir.¹³⁰ Ayrıca,  zel Mahkeme önüne çıkan diğer kişiler, eğer çalışma dilini yeterince bilmiyor ise, kendi dilini kullanabilir.¹³¹ Bu durumlarda, çevirinin sağlanması Sekreterin sorumluluğundadır.¹³²

2. Soruşturma, Zanlı ve Sanıkların Hakları

a) Soruşturmanın Yürütülmesi

Savcının, bir soruşturma sırasında zanlıları, mağdurları ve tanıkları sorgulama, kanıt toplama ve yerinde soruşturma yürütme yetkisi  zel Mahkeme'nin Statüsü'nden kaynaklanır.¹³³ Usul ve Kanıt Kuralları bu yetkiyi daha ayrıntılı anlatırken, Savcıya, Statüde bulunmayan ama Statünün ruhuna aykırı olmayan bazı yetkiler de vermektedir. Buna göre, Savcı, bir soruşturmayı yürütürken, (ii) *olası tanıkların ve bilgi veren kişilerin güvenliğini sağlamak için özel önlemler alma da*

¹²⁷ *Ibid.*, Kural 6(C).

¹²⁸ *Ibid.*, Kural 6(D).

¹²⁹ *Ibid.*, Kural 3, (değişiklik: 7 Mart 2003), (A).

¹³⁰ *Ibid.*, Kural 3(B).

¹³¹ *Ibid.*, Kural 3(C).

¹³² *Ibid.*, Kural 3(D).

¹³³ **Statute**, *loc. cit.*

*dahil olmak üzere, soruşturmanın tamamlanması için gerekli görülebilecek diğer önlemleri alabilir, (iii) herhangi bir devlet yetkilisinin, bunun gibi INTERPOL de dahil olmak üzere herhangi bir uluslararası organın yardımını isteyebilir; (iv) bir Yargılama Dairesinden ya da Yargıçtan gerekli olabilecek bu tür buyrukları talep edebilir.*¹³⁴

Kural 40, acil durumlarda, Savcıya, bir devletten, bir zanlıyı ya da sanığı geçici olarak yakalamasını, her türlü maddi kanıt toplamasını ve sanığın ya da zanlının kaçmasını, bir mağdurun ya da tanığın zarar görmesini ya da sindirilmesini ya da kanıtların yok edilmesini engellemesini isteme yetkisi vermektedir. Zanlının tutulmasından itibaren on günü geçmeyecek bir süre içinde Savcı, bir zanlının Mahkemenin tutukevine gönderilmesi ve burada geçici olarak tutulması talebiyle Yargıca başvurabilir.¹³⁵ Bu başvuru, başvurunun temellerini ve Savcı eğer sadece zanlıyı sorgulamak istemiyorsa, geçici bir suçlama ve Savcının dayandığı malzemenin bir özetini içerir.¹³⁶ Yargıç şu koşullar yerine gelmişse zanlının tutukevine gönderilmesini ve geçici tutulmasını buyurur:¹³⁷

- i. Savcı, Kural 40 uyarınca bir devletten zanlının geçici olarak yakalanmasını istemiş ya da zanlı bir başka yolla devlet otoriteleri tarafından tutulmuşsa;
- ii. Geçici itham sözkonusu olduğunda ve zanlının söz konusu suç ya da suçları işlemiş olduğuna dair makul nedenler bulunduğunda;
- iii. Yargıç, zanlının kaçmasını, bir mağdurun ya da tanığın zarar görmesini ya da sindirilmesini ya da kanıtların yok edilmesini

¹³⁴ **Rules of Procedure and Evidence**, Kural 39, (değişiklik: 7 Mart 2003).

¹³⁵ *Ibid.*, Kural 40, (değişiklik: 29 Mayıs 2004).

¹³⁶ *Ibid.*, Kural 40bis, (değişiklik: 29 Mayıs 2004), (A).

¹³⁷ *Ibid.*, Kural 40bis(B).

engellemek için ya da soruşturmanın yürütülmesi için herhangi bir şekilde gerekli olduğu kanısına varırsa.

Zanlının nakli ve geçici tutulması buyruğu Yargıç tarafından imzalanır ve Özel Mahkeme'nin mührünü taşır. Buyruk, geçici suçlama da dahil olmak üzere Savcının başvurusunun ve Yargıç'ın buyruğunun temelini açıklar. Buyruk aynı zamanda geçici tutuklamanın süresini belirler ve buyruğa, zanlı haklarına ilişkin bir açıklama eşlik eder.¹³⁸

Bir zanlının geçici tutuklanmasına, zanlının Mahkeme'nin Tutukevine gönderilmesinden itibaren otuz günü geçmeyecek bir süre için buyrulur.¹³⁹ Bu sürenin sonunda, Savcının isteği üzerine, ilk emri veren Yargıç ya da bir başka Yargıç, Savcı ve savunmanının yardım ettiği zanlının katıldığı bir duruşmanın ardından, soruşturmanın gerekleri doğrultusunda, tutulmayı otuz günü aşmayacak bir süre için uzatabilir.¹⁴⁰ Bu uzatmanın sonunda, Savcının isteği üzerine, ilk buyruğu veren Yargıç ya da bir başka Yargıç, Savcı ve savunmanının yardım ettiği zanlının katıldığı bir duruşmanın ardından, özel koşullar bunu gerektiriyorsa, tutulmayı otuz günü aşmayacak bir süre için yeniden uzatabilir.¹⁴¹ Fakat geçici tutuklulukta zanlının Özel Mahkeme'nin Tutukevine gönderilmesinden itibaren toplam süre hiçbir koşulda doksan günü aşamaz; bu sürenin sonunda iddianamenin onanmaması durumunda, zanlı salıverilir ya da ilgili devletin yetkililerine teslim edilir.¹⁴²

Özel Mahkeme'nin merkezine gönderildikten sonra, savunmanın yardım ettiği zanlı, derhal buyruğu veren Yargıcın ya da başka bir yargıcın önüne çıkarılır,

¹³⁸*Ibid.*, Kural 40bis(D).

¹³⁹*Ibid.*, Kural 40bis(C).

¹⁴⁰*Ibid.*, Kural 40bis(F).

¹⁴¹*Ibid.*, Kural 40bis(G).

¹⁴²*Ibid.*, Kural 40bis(H).

Yargıcın zanlı haklarına saygı gösterildiğinden emin olması gerekir.¹⁴³ Tutulma süresince Savcı, zanlı ya da zanlının savunmanı, Yargılama Dairesine, geçici tutulmanın usule uygunluğuna (*propriety of provisional detention*) ya da zanlının salıverilmesine ilişkin bütün başvurularda bulunabilir.¹⁴⁴

Soruşturmanın gizliliği temel bir ilkedir. Savcı, soruşturma sırasında elde edilen bilgi ve maddi malzemenin resmi kanıt olarak kabul edilmesine kadar alıkonmasından, saklanmasından ve güvenliğinden sorumludur.¹⁴⁵

b) Zanlı ve Sanıkların Hakları

Usul ve Kanıt Kuralları uyarınca, Savcı tarafından sorgulanacak kişi, Savcının sorgulamadan önce zanlının konuştuğu ve anladığı bir dilde bilgilendirmesi gereken şu haklara sahiptir.¹⁴⁶

- i. Zanlının seçtiği bir savunmanın yardımından yararlanma ya da bunu ödeyecek yeterli olanakları yoksa adli yardım alma hakkı;
- ii. Sorgulama için kullanılan dili anlayamıyor ya da konuşamıyorsa bir çevirmenin yardımından ücretsiz yararlanma hakkı;
- iii. Sessiz kalma ve yapabileceği her açıklamanın kaydedileceği ve kanıt olarak kullanılabileceği konusunda uyarılma hakkı.

Bir zanlının sorgulanması, zanlı gönüllü olarak savunma hakkından vazgeçmedikçe, savunma olmadan yapılamaz. Vazgeçme durumunda, zanlı daha

¹⁴³ *Ibid.*, Kural 40bis(J).

¹⁴⁴ *Ibid.*, Kural 40bis(K).

¹⁴⁵ *Ibid.*, Kural 41(A).

¹⁴⁶ *Ibid.*, Kural 42, (değişiklik: 7 Mart 2003), (A).

sonra savunma isteğini dile getirirse sorgulama orada kesilir ve ancak zanlı bir savunman edindikten ya da kendisine bir savunman atandıktan sonra başlar.¹⁴⁷

Savcı bir zanlıyı sorguladığında, sorgulama sesli ya da görüntülü olarak kaydedilir. Usul ve Kanıt Kuralları bunun yöntemini ayrıntılı olarak düzenlemektedir. Buna göre zanlı konuştuğu ve anladığı bir dilde, sorgulamanın sesli ya da görüntülü olarak kaydedildiği konusunda bilgilendirilir. Sorgulama sonuçlandığında, zanlıya, söylediği herhangi bir şeyi açıklığa kavuşturma ve istediği herhangi bir şeyi ekleme fırsatı verilir ve sonuçlanma zamanı kaydedilir. Sorgulamanın sonuçlanmasından sonra bant çözülür ve bir örneği, kayıtlı bantın bir örneğiyle (ya da birden fazla kayıt aracı kullanılmışsa kayıtlı bantlardan birinin asıyla) birlikte zanlıya verilir. Gerekliyse kayıtlı bantın çözme için bir örneğinin alınmasından sonra, kayıtlı bantın aslı ya da asıl bantlardan birisi zanlının önünde, Savcının ve zanlının imzalarıyla mühürlenir.¹⁴⁸

Özel Mahkeme'nin Statüsü'nün 17. maddesi, "Sanık Hakları" başlığı altında şunları içermektedir:

- “ 1. Özel Mahkeme önünde herkes eşittir.
2. Kendisine yönelik suçlamalar hakkında karar verilirken, sanık, mağdur ve tanıkların korunmasına ilişkin hüküm saklı kalmak üzere, adil ve açık yargılanma hakkına sahiptir.
3. Sanık, Statü hükümlerine göre suçluluğu kanıtlanıncaya kadar suçsuz sayılır.

¹⁴⁷ *Ibid.*, Kural 42(B).

¹⁴⁸ *Ibid.*, Kural 43, (değişiklik: 1 Ağustos 2003).

4. Kendisine yönelik herhangi bir suçlama hakkında karar verilirken, sanığın, aşağıdaki asgari güvencelerden tam bir eşitlikle yararlanmaya hakkı vardır:

(a) Kendisine yöneltilen suçlamanın doğası ve nedeni hakkında anladığı bir dilde derhal ve ayrıntılı olarak bilgilendirilme;

(b) Savunmasını hazırlamak için uygun zaman ve olanaklara sahip olma ve kendi seçtiği bir savunmanla iletişim içinde bulunma;

(c) Gereğinden fazla gecikmeksizin yargılanma;

(d) Bizzat hazır bulunduğu duruşmalarda yargılanma ve kendini bizzat ya da kendi seçtiği bir savunman aracılığıyla savunma; eğer bir savunmanı yoksa bu hakka ilişkin bilgilendirilme; her durumda, adaletin yararı bunu gerektiriyorsa, ve bunu ödemeye yeterli olanakları yoksa böyle bir durumda kendisi ödmeden bir savunmanın yardımından yararlanma;

(e) Kendisine karşı tanıkları sorgulama ya da sorgulatma ve kendisine karşı tanıklarla aynı koşullarda kendi yanındaki tanıkların gelmesini ve sorgulanmasını sağlama;

(f) Özel Mahkeme’de kullanılan dili anlayamıyor ya da konuşamıyorsa bir çevirmenin ücretsiz yardımından yararlanma;

(g) Kendisine karşı tanıklığa ya da suçlu olduğunu itirafa zorlanmama.”

3. Yargılama Öncesi İşlemler

a) İddianame

Savcı, soruşturmanın akışı içinde, bir zanlının Özel Mahkeme'nin yetkisine giren bir suçu işlediğine inanmak için makul gerekçeler sunan yeterli kanıtlar bulunduğu kanısına varırsa, bir Yargıç tarafından onanmak üzere bir iddianame hazırlar ve destekleyici malzemeyle birlikte Sekretere iletir.¹⁴⁹

İddianame, zanlının adını, özelliklerini, davanın olgularının ve zanlının işlemekle suçlandığı suçun özlü bir açıklamasını içerir.¹⁵⁰

Sekreter, iddianame ve eşlik eden malzemeyi, görevlendirilmiş olan Yargıca iletir.¹⁵¹ Yargıç, iddianamedeki her suçlamayı ve her türlü malzemeyi zanlıya karşı bir dava açılıp açılmayacağını belirlemek amacıyla inceler.¹⁵² Yargıç, eğer Savcı tarafından bir davanın temellendirildiği konusunda ikna olursa, iddianameyi onar. Yargıç, her suçlamayı onayabilir, bütün suçlamaları reddedebilir.¹⁵³

Fakat bir iddianamedeki bir suçlamanın, ek kanıtlarla desteklenirse, Savcının daha sonra bu suçlamanın altındaki eylemlerle dayalı değiştirilmiş bir iddianame sunmasına engel oluşturmadığını belirtmekte yarar vardır.¹⁵⁴

Usul ve Kanıt Kuralları'na göre, iddianamedeki herhangi bir suçlamanın ya da bütün suçlamaların onanması üzerine, Yargıç, Kural 47 (H)'ya uygun olarak bir yakalama yazısı çıkarabilir ve bu kurallar altında herhangi bir buyruk verebilir.

¹⁴⁹*Ibid.*, Kural 47, (değişiklik: 1 Ağustos 2003), (B).

¹⁵⁰*Ibid.*, Kural 47(C).

¹⁵¹*Ibid.*, Kural 47(D).

¹⁵²*Ibid.*, Kural 47(E).

¹⁵³*Ibid.*, Kural 47(F).

¹⁵⁴*Ibid.*, Kural 47(I).

İddianamedeki herhangi bir suçlamanın ya da bütün suçlamaların onanmasının bir diğer sonucu ise, zanlının sanık statüsüne geçmesidir.¹⁵⁵

Usul ve Kanıt Kuralları, aynı ortak plan ya da stratejinin parçası olarak gerçekleştirilen eylemler sırasında işlenen aynı ya da farklı suçlarla suçlanan kişilerin birlikte suçlanmasına ve yargılanmasına izin verdiğinden,¹⁵⁶ bir iddianamede birden fazla sanığın suçlanması mümkün olmaktadır. Bunun gibi, bir iddianamede suçların birleştirilmesi de mümkündür. Eğer birlikte işlenen bir dizi eylem aynı ortak planın parçasını oluşturan eylemler dizisi ise ve belirtilen suçlar aynı sanık tarafından işlenmişse, bir iddianamede iki ya da daha fazla suç birleştirilebilir.¹⁵⁷

Savcının bir iddianameyi herhangi bir nedenle değiştirme yetkisi vardır. Savcı, iddianameyi, onanmasından önceki herhangi bir zamanda, izinsiz; onanmasıyla sanığın Kural 61 uyarınca Yargılama Dairesi önüne çıkması arasında, iddianameyi onayan yargıcın ya da özel koşullarda diğer bir yargıcın izni ile; sanığın Yargılama Dairesi önüne çıkmasından sonra Kural 73 uyarınca bu Yargılama Dairesinin izni ile değiştirilebilir.¹⁵⁸

Değiştirilmiş iddianame yeni suçlamalar içeriyorsa ve sanık, Kural 61 uyarınca Yargılama Dairesi önüne çıkmışsa:¹⁵⁹

- i. Yeni suçlamalar için suçluluk ya da suçsuzluk açıklamasında bulunmasını sağlamak üzere ilk fırsatta Yargılama Dairesi önüne çıkarılır;
- ii. Bu çıkmasından itibaren yedi gün içinde Savcı, yeni suçlamalara yönelik bütün malzemeyi kanıt olarak açıklar;

¹⁵⁵ *Ibid.*, Kural 47(H)ii.

¹⁵⁶ *Ibid.*, Kural 48, (değişiklik: 14 Mart 2004), (A).

¹⁵⁷ *Ibid.*, Kural 49.

¹⁵⁸ *Ibid.*, Kural 50, (değişiklik: 14 Mart 2004), (A).

¹⁵⁹ *Ibid.*, Kural 50(B).

iii. Savcının bu açıklamasından sonra sanığa, yeni suçlamalara ilişkin ilk hazırlama yapmak için on günlük bir süre verilmektedir.

Savcı, iddianameyi onanmasından önce herhangi bir zamanda, izinsiz geri çekebilir, ama onandıktan sonra ve yargılamanın başlamasına kadar, sadece Yargılama Dairesi'ne iddianamenin geri çekilmesinin nedenlerini açıklayan bir başvuru yapılmaktadır. Yargılama başladıktan sonra iddianame ancak Daire'nin izni ile geri çekebilir. İddianamenin geri çekildiği, zanlıya ya da sanığa ve zanlı ya da sanığın savunmasına derhal bildirilir.¹⁶⁰

Usul ve Kanıt Kuralları, olağanüstü koşullarda, iddianamenin açıklanmamasına olanak tanımaktadır. Yargıç, iddianameyi onarken, Savcıyla danışma içinde, iddianamenin sanığa tebliğine ya da birleşik dava durumunda bütün sanıklara tebliğine kadar, kamuya açıklanmamasını buyurabilir.¹⁶¹ Bunun gibi, bir Yargıç ya da Yargılama Dairesi, Savcıyla danışma içinde, bu tür bir buyruğun, Usul ve Kanıt Kuralları'nın bir hükmünü uygulamak, Savcının elde ettiği gizli bilgiyi korumak için gerekli ya da adaletin yararına olduğu kanısına varırsa, bir iddianamenin, ya da bir bölümünün ya da belirli bir belgenin ya da bilginin tamamının ya da bir bölümünün açıklanmamasını da buyurabilir.¹⁶²

b) Yakalama Yazısı

Yakalama yazısı, Yargıç tarafından imzalanır ve Özel Mahkeme'nin mührünü taşır.¹⁶³ Sekreter, yakalama yazısının, onanmış iddianamenin ve sanığın haklarını

¹⁶⁰ *Ibid.*, Kural 51, (değişiklik: 1 Ağustos 2003).

¹⁶¹ *Ibid.*, Kural 53, (değişiklik: 1 Ağustos 2003), (B).

¹⁶² *Ibid.*, Kural 53(C).

¹⁶³ *Ibid.*, Kural 55, (değişiklik: 29 Mayıs 2004), (A).

açıklayan bir belgenin onaylı örneklerini, yöneldiği kişiye ya da sanığın ülkesinde ya da yetkisi altında ikamet ettiği, ya da son olarak orada ikamet ettiğinin bilindiği devletin ulusal otoriteleri de dahil olmak üzere, yöneldiği otoritelere aktarır.¹⁶⁴ Uygulamada, yakalama yazısı ayrıca INTERPOL'e de bildirilebilmektedir.¹⁶⁵

Bir sanığın Özel Mahkemenin merkezine gönderilmesi üzerine sanık, zaman geçirmeden Yargılama Dairesi'nin bir yargıcın önüne çıkarılır ve resmen suçlanır.¹⁶⁶

Yargıç,

- i. Sanığın savunman hakkına uyulduğundan emin olur;
- ii. İddianameyi sanığa konuştuğu ve anladığı bir dilde okur ya da okutur ve sanığın iddianameyi anladığından emin olur;
- iii. Sanığa, her suçlama hakkında suçluluk ya da suçsuzluk açıklamasında bulunmaya davet edileceğini bildirir; ama eğer sanık suçluluk ya da suçsuzluk açıklamasında bulunmazsa, sanık adına suçsuzluk açıklamasında bulunur,
- iv. Suçsuzluk açıklaması durumunda, Sekreteri duruşma için bir tarih belirlemekle görevlendirir;
- v. Suçluluk açıklaması durumunda, Kural 62 uyarınca Yargılama Dairesi'nin çalışmaya devam etmesi için suçluluk açıklamasını Yargılama Dairesi'ne bildirir.

¹⁶⁴ *Ibid.*, Kural 55(B).

¹⁶⁵ *Ibid.*, Kural 56, (değişiklik: 7 Mart 2003), (A).

¹⁶⁶ *Ibid.*, Kural 61, (değişiklik: 1 Ağustos 2003).

c) İlk İtirazlar

İlk itirazlar Savcının Usul ve Kanıt Kuralları'nda öngörülen bütün malzeme ve anlatımları savunmaya açıklamasından itibaren yirmi bir gün içinde sunulur.¹⁶⁷

İlk itirazlar,

- i. Yargı yetkisine meydan okuyan;
- ii. İddianamede şekil bozukluğu bulunduğunu ileri süren;
- iii. Kural 49 uyarınca bir iddianamede birleştirilen suçlamaların ya da Kural 82(B) uyarınca yargılamanın ayrılmasını isteyen;
- iv. Bir savunman atanmasına ilişkin başvurunun reddedilmesine dayalı; veya,
- v. Yargılama sürecinin yolsuzluğuna ilişkin itirazlar ileri süren başvurulardır.

4. Yargılama Dairesi Önündeki İşlemler

a) Genel Hükümler

Usul ve Kanıt Kuralları uyarınca oturumlar, Yargılama Dairesi kapalı yapmaya karar vermedikçe, açık olur.¹⁶⁸ Fakat Yargılama Dairesi, basın ve izleyicilerin oturumun tamamından ya da bir bölümünden dışlanmasını buyurabilir. Usul ve Kanıt Kuralları'na göre kapalı oturum gerekçeleri, kamu düzeni ya da ahlakı;

¹⁶⁷*Ibid.*, Kural 72, (değişiklik: 29 Mayıs 2004), (A).

¹⁶⁸*Ibid.*, Kural 78.

bir mağdur ya da tanığın esenliği, güvenliği ya da kimliğinin açıklanmaması ve adaletin yararı olarak sayılmaktadır.¹⁶⁹

b) Tanıkların Korunması

Usul ve Kanıt Kuralları uyarınca, Yargıç ya da Daire ya da taraflardan birinin veya mağdur ya da tanığın veya Mağdur ve Tanıklar Bölümü'nün isteği üzerine, mağdur ya da tanıkların güvenliği ya da özel yaşamının korunması için, sanık haklarıyla bağdaşır olması koşuluyla, uygun önlemler buyurabilir.¹⁷⁰ Bu bağlamda, Özel Mahkeme'nin kamuya açık kayıtlarından isimleri ve kimlik bildirmeye yönelik bilgileri çıkarmak, mağduru teşhis eden kayıtları kamuya açıklamamak, tanıklık sırasında görüntü ya da ses değiştirici aygıtlar ya da kapalı devre televizyon gibi yöntemlerin kullanılması, takma ad kullanılması gibi, bir mağdur ya da tanığın ya da bunlarla ilişkili kişilerin kimliğinin ya da akıbetinin kamuya ya da medyaya açıklanmasını engelleyecek önlemler alınabilmekte ve kapalı oturum yapılabilmektedir.¹⁷¹

c) Özel Mahkemeye Saygısızlık

Usul ve Kanıt Kuralları, Özel Mahkemeye saygısızlık konusunu ayrıntılı biçimde düzenler. Buna göre, herhangi bir kimse, bir Daire önünde tanık iken, bir soruya cevap vermeyi reddeder ya da cevap veremezse; Dairenin buyruğunu çiğnediğini bilerek yargılama işlemlerine ilişkin bilgileri açıklarsa; ya da haklı bir

¹⁶⁹*Ibid.*, Kural 79(A).

¹⁷⁰*Ibid.*, Kural 75, (değişiklik: 29 Mayıs 2004), (A).

¹⁷¹*Ibid.*, Kural 75(B).

nedeni bulunmaksızın bir Daire önüne çıkma ya da kanıt sağlama buyruğunu yerine getirmezse; bir Daire önünde tanıklık yapan, yapmış olan, yapmak üzere olan bir tanığı ya da potansiyel tanığı tehdit eder, sindirir, zarar verir ya da rüşvet önerirse; bir başka kimseyi, bir yargıcın ya da Dairenin buyruğunu yerine getirmesini engellemek üzere tehdit eder, sindirir, rüşvet önerir ya da bir başka yolla zorlamaya kalkışır; sorumluluktan kaçmak amacıyla Özel Mahkeme'nin sanığına kasten yardım ederse¹⁷² Özel Mahkemeye saygısızlık etmiş sayılır.

Özel Mahkemeye saygısızlığı saptanan bir kimseye, Kural 77 (G) paragrafı altında, altı ayı geçmeyecek hapis veya iki milyon Leoneyi geçmeyecek para cezası ya da her ikisi birden verilir. Diğer durumlarda, yedi yılı geçmeyecek hapis veya iki milyon Leoneyi geçmeyecek para cezası ya da her ikisi birden verilir.¹⁷³

Bu Kural altında verilen bütün kararlara karşı istinaf yoluna başvurulabilir.¹⁷⁴

d) Davanın Sunulması

Birleşik davalarda, her sanık ayrı yargılanıyormuşçasına, aynı haklara sahiptir.

Yargılama Dairesi, Kural 48 uyarınca birlikte suçlanan kişilerin bir sanığa ciddi zarar verebilecek bir çıkar çatışmasından kaçınmak ya da adaletin yararını korumak için gerekli olduğu kanısına varırsa, ayrı yargılanmalarını buyurabilir.¹⁷⁵

¹⁷² *Ibid.*, Kural 77, (değişiklik: 29 Mayıs 2004), (A).

¹⁷³ *Ibid.*, Kural 77(G).

¹⁷⁴ *Ibid.*, Kural 77(J).

¹⁷⁵ *Ibid.*, Kural 82.

Bütün tarafların tanık çağırma ve kanıt sunma hakkı vardır.¹⁷⁶ Yargılama Dairesi tarafından adaletin yararı dahilinde aksi belirlenmedikçe, davada kanıtlar şu sırayla sunulur:

- i. Savcılık için kanıtlar;
- ii. Savunma için kanıtlar;
- iii. Yargılama Dairesi'nin izniyle savcılığın karşı (*rebuttal*) kanıtları;
- iv. Yargılama Dairesi'nin buyurduğu kanıtlar.

Her davada asıl sorgu (*examination-in-chief*), çapraz sorgu (*cross-examination*) ve ek sorguya (*re-examination*) izin verilir. Bir tanığın asıl sorgusu o tanığı çağıran tarafa aittir, ama Yargıç herhangi bir anda tanığa herhangi bir soru sorabilir.¹⁷⁷

Sanığın isteği üzerine savunması için sanık, tanık olarak ifade verebilir.¹⁷⁸

Bütün kanıtların sunulmasından sonra, Savcı bir kapanış savı sunabilir. Savunma ise, Savcıdan bağımsız olarak, kapanış savı sunma hakkına sahiptir.¹⁷⁹

Bütün taraflar davaya ilişkin sunuşlarını tamamladığında, Daire Başkanı duruşmanın kapandığını duyurur ve Yargılama Dairesi'nin özel görüşmelere (*deliberations*) geçeceğini bildirir. Sanığın suçluluğunun ilanına sadece Yargılama Dairesi'nin çoğunluğu, suçluluğun her türlü kuşkunun ötesinde kanıtlandığına ikna olursa ulaşılabilir.¹⁸⁰ Yargılama Dairesi iddianamenin içerdiği her suçlamayı ayrı oylar. Eğer iki ya da daha fazla sanık birlikte yargılanıyorsa, her sanık için ayrı karar verilir.¹⁸¹

¹⁷⁶*Ibid.*, Kural 85, (değişiklik: 1 Ağustos 2003), (A).

¹⁷⁷*Ibid.*, Kural 85(B).

¹⁷⁸*Ibid.*, Kural 85(C).

¹⁷⁹*Ibid.*, Kural 86 (A).

¹⁸⁰*Ibid.*, Kural 87(A).

¹⁸¹*Ibid.*, Kural 87(B).

Hüküm yargıçların çoğunluğu ile verilir. Hükme yazılı bir gerekçeli görüş eşlik eder. Ayrıca buna ayrı ya da karşı görüşler eklenebilir.¹⁸²

Hüküm kamuya açık olarak duyurulur.¹⁸³

Özel Mahkeme tarafından verilen ceza, hapis cezasıyla sınırlıdır.¹⁸⁴ Özel Mahkeme, ölüm cezası verme yetkisine sahip değildir.

Yargılama Dairesi, hapis cezasına ek olarak, zorlama yolu da dahil olmak üzere, suç oluşturan davranışla kazanılmış malların ve kazancın müsaderesine karar verebilir.¹⁸⁵

Yargılama Dairesi, mahkum kişiye verilecek cezayı belirlerken, şu unsurları göz önüne alır:¹⁸⁶

- i. Ağırlaştırıcı nedenler;
- ii. Mahkum kişinin, mahkumiyetinden önce ya da sonra Savcı ile gerçek bir işbirliği yapması dahil olmak üzere hafifletici nedenler;
- iii. Özel Mahkeme, Statünün 9. maddesi 3. fıkrası uyarınca bir suçtan mahkum edilmiş bir kimseye verilecek cezayı değerlendirirken, ulusal mahkemenin aynı kişiye aynı suçtan dolayı verdiği cezanın ne kadarının çekildiğini göz önüne alır.

Yargılama Dairesi, sanığı iddianamenin içerdiği bir ya da birden fazla suçlama temelinde suçlu bulursa, her suçluluk bulgusu için bir ceza belirler ve bu cezaların ardışık olarak mı (*consecutively*), yoksa aynı zamanda mı (*concurrently*) çekileceğini belirtir.¹⁸⁷

¹⁸²*Ibid.*, Kural 88(C).

¹⁸³*Ibid.*, Kural 88(A).

¹⁸⁴*Ibid.*, Kural 101(A).

¹⁸⁵*Ibid.*, Kural 88(B).

¹⁸⁶*Ibid.*, Kural 101(B).

¹⁸⁷*Ibid.*, Kural 101(C).

Cezanın belirlenmesiyle birlikte, mahkum kişinin Özel Mahkeme'ye teslim, yargılama ya da istinaf için beklerken gözetimde tutulduğu dönem dikkate alınır.¹⁸⁸

Hapis cezası, Sierra Leone topraklarında çekilir.¹⁸⁹ Lüzum görüldüğü takdirde cezalar, Ruanda ve Yugoslavya mahkemeleri ile cezaların çekilmesi anlaşması'nı ("*an agreement for the enforcement of sentences*") imzalayan ve Özel Mahkeme'nin Sekreteryası'ya mahkumları kabul etme isteklerini bildiren herhangi bir ülkede yerine getirilebilmektedir. Özel Mahkeme, benzeri cezaların çekilmesi anlaşmaları'nı diğer ülkeler ile yapabilmektedir.¹⁹⁰

5. İstinaf Dairesi İşlemleri

Özel Mahkeme'nin Statüsü'nün 20. maddesi uyarınca İstinaf Dairesi, Yargılama Dairesi tarafından mahkum edilen kişilerden ya da Savcıdan gelen istinaf başvurusunu şu temellerde görecektir:¹⁹¹

- a. Bir usul yanlışı;
- b. Bir hukuk sorunu hakkında kararı geçersiz kılan bir yanlışı;
- c. Adaletin iyi yürütülmemesine yol açan bir olgu yanlışı.

İstinaf Dairesi, Yargılama Dairesi tarafından alınan kararları onayabilir, bozabilir ya da gözden geçirebilir.¹⁹²

Bir taraf, İstinaf Dairesi'ne yargılama sırasında ulaşamadığı ek kanıtlar sunmak üzere başvurabilir.¹⁹³ İstinaf Dairesi, adaletin yararının bunu gerektirdiği kanınsaydı, bu kanıtların sunulmasına izin verir.¹⁹⁴

¹⁸⁸ *Ibid.*, Kural 101(D).

¹⁸⁹ *Ibid.*, Kural 103(A).

¹⁹⁰ *Statute, loc. cit.*

¹⁹¹ **Rules of Procedure and Evidence**, Kural 106, (değişiklik: 1 Ağustos 2003), (A), *loc. cit.*

¹⁹² *Ibid.*, Kural 106(B).

Hüküm, yargıçların oyçokluğuyla verilir. Hükme yazılı bir gerekçeli görüş eşlik eder ya da mümkün olduğunca kısa bir sürede eklenir, buna ayrı ya da karşı görüşler eklenebilir.¹⁹⁵ Koşullar gerektirdiğinde, İstinaf Dairesi sanığın Yargılama Dairesi tarafından yeniden yargılanmasını buyurabilir.¹⁹⁶ Hüküm kamuya açık olarak duyurulur.¹⁹⁷

İstinaf Dairesi'nin duyurduğu bir ceza derhal infaz edilir.¹⁹⁸ İstinaf Dairesi, hükmünü sanığın yokluğunda verebilir ve aklanma kararı dışında, sanığın yakalanmasını ya da Özel Mahkeme'ye teslimini buyurur.¹⁹⁹

6. Yargılamanın İadesi

Yargılama Dairesi ya da İstinaf Dairesi önündeki yargılama işlemleri sırasında bilinmeyen ve karara varmada belirleyici bir unsur olabilecek yeni bir olgu keşfedildiğinde, mahkum kişi ya da Savcı Özel Mahkeme'ye kararın gözden geçirilmesi için bir başvuru yapabilir.²⁰⁰

Yargılama Dairesi'nin gözden geçirme hükmü İstinaf Dairesi'ne götürülür. İstinaf Dairesi, yeni olgunun, eğer kanıtlanırsa, bir karara ulaşılmasında belirleyici bir unsur olabileceğini kabul ederse, hükmü gözden geçirir.²⁰¹

¹⁹³ *Ibid.*, Kural 115(A).

¹⁹⁴ *Ibid.*, Kural 115(B).

¹⁹⁵ *Ibid.*, Kural 118(B).

¹⁹⁶ *Ibid.*, Kural 118(C).

¹⁹⁷ *Ibid.*, Kural 118(E).

¹⁹⁸ *Ibid.*, Kural 119(A).

¹⁹⁹ *Ibid.*, Kural 119(B).

²⁰⁰ *Ibid.*, Kural 120, (değişiklik: 7 Mart 2003).

²⁰¹ *Ibid.*, Kural 121.

7. Af ve Cezanın İndirilmesi

Mahkum kişi, hapis cezasını çektiği devletin uygulanabilir hukuku uyarınca, aftan ya da cezanın indirilmesinden yararlanabilir durumunda ise, Statünün 23. maddesi uyarınca ilgili devlet bunu Sekreter'e bildirir.²⁰²

Özel Mahkeme'nin Başkanı, yargıçlara danışarak, konuyu, adaletin yararı ve hukukun genel ilkeleri temelinde karara bağlar.²⁰³

²⁰² *Ibid.*, Kural 123, (değişiklik: 29 Mayıs 2004).

²⁰³ *Ibid.*, Kural 124.

III. BÖLÜM: GÖRÜLEN DAVALAR

Sierra Leone'deki silahlı çatışmaların her tarafından olan toplam 13 kişiye karşı dava açılmıştır. Sierra Leone vatandaşı olmayan sadece Charles Taylor yargılanacaktır.

Aralık 2003'te sanıkların ölmeleri nedeniyle Foday Saybana Sankoh ve Sam Bockarie iddianamelerinin geri çekilmesine karar verilmiştir.²⁰⁴ Dolayısıyla, bugün on bir dava devam etmektedir.

29 Mart 2006'da Charles Taylor yakalandıktan sonra Özel Mahkeme'nin hapisanesinde bulunmayan sanıklardan sadece tek bir kişi kalmıştır. Johnny Paul Koroma henüz gözaltına alınamamıştır. Bazıları onun öldüğünü zannetmektedir. Yine de Johnny Paul Koroma'nın akıbeti meçhuldür ve bu nedenle ona yönelik yargılama işlemleri sona erdirilmemektedir.

Aşağıdaki tablo, iddianamelerin hazırlanmasını, onanmasını ve sanıkların tutuklamalarını açıklamaktadır.

²⁰⁴ **Prosecutor against Sam Bockarie** (Case No. SCSL-03-04), "Withdrawal of Indictment," 8 December 2003, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-03-04-I-022.pdf>>; **Prosecutor against Foday Saybana Sankoh** (Case No. SCSL-03-02), "Withdrawal of Indictment," 8 December 2003, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-03-02-PT-054.pdf>> (15.12.2006).

Tablo 1 İddianame ve Tutukluluk Durumu²⁰⁵

Sanık	İddianamenin Hazırlanması	İddianamenin Onanması	İddianame/Tutukluluk Durumu
Sam Bockarie	3 Mart 2003	7 Mart 2003	İddianame geri çekildi (8 Aralık 2003)
Alex Tamba Brima	3 Mart 2003	7 Mart 2003	Tutuklandı (10 Mart 2003)
Moinina Fofana	24 Haz 2003	26 Haz 2003	Tutuklandı (29 Mayıs 2003) ²⁰⁶
Augustine Gbao	16 Nisan 03	16 Nisan 03	Tutuklandı (19 Mar 2003) ²⁰⁷
Morris Kallon	3 Mart 2003	7 Mart 2003	Tutuklandı (10 Mart 2003)
Brima Bazzy Kamara	26 Mayıs 2003	28 Mayıs 2003	Tutuklandı (29 Mayıs 2003)
Santigie Borbor Kanu	15 Eylül 2003	16 Eylül 2003	Tutuklandı (17 Eylül 2003)
Allieu Kondewa	24 Haz 2003	26 Haz 2003	Tutuklandı (29 Mayıs 2003) ²⁰⁸
Johnny Paul Koroma	3 Mart 2003	7 Mart 2003	Bulunduğu yer meçhuldür
Samuel Hinga Norman	3 Mart 2003	7 Mart 2003	Tutuklandı (10 Mart 2003)
Foday Saybana Sankoh	3 Mart 2003	7 Mart 2003	İddianame geri çekildi (8 Aralık 2003)
Issa Hassan Sesay	3 Mart 2003	7 Mart 2003	Tutuklandı (10 Mart 2003)
Charles Ghankay Taylor	3 Mart 2003	7 Mart 2003	Tutuklandı (29 Mar 2006)

2003 yılının Mart'tan Haziran'a kadar yakalanan sanıklar, Özel Mahkeme tarafından yenilenen Bonthe Adası Hapishanesi'nde tutuklu bulunmuştur. 10 Ağustos 2003'te bütün sanıklar, eski *New England* Hapishanesi'nden yeni kurulan Özel Mahkeme Tutukevi 'ne gönderilmişlerdir.

Özel Mahkeme'nin Savunman Makamı'nın yürütme kurulu, Özel Mahkeme'ye gönderilen sanıklara ilk hukuki yardımı sağlamıştır. Bütün sanıklara

²⁰⁵ *Special Court for Sierra Leone: Completion Strategy, loc. cit.*

²⁰⁶ Sanık geçici olarak tutuklandı.

²⁰⁷ Sanık geçici olarak tutuklandı ve 19 Mart 2002'de Bonthe Adası Hapishanesi'ne geçirildi.

²⁰⁸ Sanık geçici olarak tutuklandı.

Sierra Leone'deki ve uluslararası Savunman Kurulu'nun savunman grupları atanmıştır.

27 Ocak 2004'te Özel Mahkeme'nin Yargılama Bölümü, RUF temsilcileri olan Issa Hassan Sesay'nin, Morris Kallon'un ve Augustine Gbao'nun²⁰⁹ ve ayrı olarak AFRC temsilcileri olan Alex Tamba Brima'nın, Brima Bazzy Kamara'nın ve Santigie Borbor Kanu'nun²¹⁰ birleşik yargılanmalarına karar vermiştir. Aynı tarihte CDF temsilcileri olan Samuel Hinga Norman'ın, Allieu Kondewa'nın ve Moinina Fofana'nın birleşik davasının açılmasına karar verilmiştir.²¹¹ Sonuç olarak, dokuz ayrı dava yerine Özel Mahkeme'nin Tutukevi'nde bulunan dokuz kişi aleyhine üç yargılama olacaktır. Bütün bu davalar, yani CDF davası, RUF davası ve AFRC davası açık durumdadır. Aşağıdaki tablo, Özel Mahkeme'de görülmekte olan davaları göstermektedir.

²⁰⁹ **The Prosecutor Against Issa Hassan Sesay also known as Issa Sesay, Morris Kallon also known as Bilai Karim and Augustine Gbao also known as Augustine Bao**, "Corrected Amended Consolidated Indictment," Case No. SCSL-2004-15-PT, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-04-15-T-619.pdf>> (15.12.2006).

²¹⁰ **The Prosecutor Against Alex Tamba Brima also known as Tamba Alex Brima also known as Gullit, Brima Bazzy Kamara also known as Ibrahim Bazzy Kamara also known as Alhaji Ibrahim Kamara and Santigie Borbor Kanu also known as 55 also known as Five-Five also known as Santigie Khanu also known as Santigie Kanu also known as S. B. Khanu also known as S. B. Kanu also known as Santigie Bobson Kanu also known as Borbor Santigie Kanu**, "Further Amended Consolidated Indictment," Case No. SCSL-2004-16-PT, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-04-16-PT-147.pdf>> (15.12.2006).

²¹¹ **The Prosecutor Against Samuel Hinga Norman, Moinina Fofana, Allieu Kondewa**, "Indictment," Case No. SCSL-03-14-I, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-04-14-PT-003.pdf>> (15.12.2006).

Tablo 2 Özel Mahkeme’de Açık Olan Davalar²¹²

Dava	Sanıklar	Yargılamanın Başlangıç Tarihi
CDF	Samuel Hinga Norman Allieu Kondewa Moinina Fofana	3 Haziran 2004
RUF	Issa Hassan Sesay Morris Kallon Augustine Gbao	5 Temmuz 2004
AFRC	Alex Tamba Brima Brima Bazzy Kamara Santigie Borbor Kanu	7 Mart 2005
Taylor	Charles Ghankay Taylor	29 Mart 2006
Koroma²¹³	Johnny Paul Koroma	Belirsiz (bulunduğu yer meçhuldür)

Şimdi bu davaları ayrıntılı olarak incelemeye geçebiliriz.

A. Sivil Savunma Kuvvetleri Davası (The Civil Defence Forces - CDF)

CDF davası, üç lider aleyhine iddianameleri kapsamaktadır. Samuel Hinga Norman, Moinina Fofana ve Allieu Kondewa bu grubun içine alınmaktadır.

1. Samuel Hinga Norman

Samuel Hinga Norman, 1 Ocak 1940’ta Sierra Leone’nin Bo bölgesinin Ngolala kasabasında doğmuştur.

²¹² **Special Court for Sierra Leone: Completion Strategy**, *loc. cit.*

²¹³ Başsavcı, Koroma’nın davasını da AFRC birleşik davasına eklemek istemiştir. Fakat Koroma’nın bulunduğu yer meçhul olduğu için bu imkânsız olmuştur.

Yüzbaşı rütbesini verilen Norman, 1959'dan 1972'ye kadar Sierra Leone'nin silahlı kuvvetlerinde hizmet etmiştir. 1966'da Samuel Hinga Norman Aldershot'ta bulunan Subay Okulu'ndan (İngiltere) mezun olmuştur.

Savunma Bakanı Yardımcısı olarak çalıştıktan sonra Samuel Hinga Norman, tutuklanmasına kadar Sierra Leone İçişleri Bakanı olarak görev yapmıştır.

İddianamede belirtildiği üzere Samuel Hinga Norman, özel olarak Sierra Leone için Özel Mahkeme'nin yargı yetkisine göre 30 Kasım 1996'dan başlayan döneminde CDF'in ulusal koordinatörüydü. Bu görevleri yaptığı için Samuel Hinga Norman, üst otoriteye sahip olarak CDF güçlerini örgütleyebilir, destekleyebilirdi ve CDF'in amaçlarına ulaşmaya çalışırdı.

Bunun dışında çatışmalar sırasında Samuel Hinga Norman, sıradan avcılar olan Kamajorlardan oluşan milis ordusunun lideriydi. 1996'da RUF isyancılarına karşı savaşmak amacıyla bu milis, Cumhurbaşkanı Ahmad Tejan Kabbah'ın emrine verilmiştir.

CDF'in ulusal koordinatörü ve Kamajorların lideri olarak Norman, 15 yaşından küçük çocuklar dahil olmak üzere, Kamajorları silahlı çatışmalara aktif bir şekilde katılarak kullanmak amacıyla onların silahlı gruplara dahil edilmesinden ve onlara askeri eğitim verilmesinden haberi olmuş ve bunları onamıştır.

İddianameye göre yüksek mevki sahibi olan Norman, bütün CDF üyeleri arasında otorite olmuş, CDF komutanlığı yapmış ve emrindekileri kontrol altında tutmuştur.

Samuel Norman'ın ve CDF'in ortak bir planına göre CDF amaçları arasında şunlar sayılabilir:

- RUF ve AFRC ittifakının güçlerini bozguna uğratmak;

- Sierra Leone topraklarını denetim altına almak.

Diğer bir deyişle, CDF'in amaçları arasında sivil halkı kontrol altına almak, aynı zamanda RUF/AFRC müttefikleri ya da onlara karşı savaşmayan kişiler dahil olmak üzere RUF/AFRC ordusunu tamamen yok etmektir.

Amaçlarına ulaşmak için sanığın bireysel olarak ve aynı zamanda emrindekiler ile birlikte görev yaptığı iddia edilmektedir.

Çoğunlukla Kamajorlardan oluşan CDF, ülkenin farklı yerlerinde RUF/AFRC'ye karşı silahlı çatışmalara katılmıştır. Bu çatışmalar sırasında isyancılar ile gizli anlaşmayla suçlanan siviller saldırılarına uğramış, vurulmuş, diri diri yakılmış ya da diğer bir yolla öldürülmüştür.

Sivil halkı yıldırma amacıyla işlenen yağmacılık, özel mülkiyetin tahribi ve ağır fiziksel ve zihinsel zarar CDF'in eylemleri arasındaydı.²¹⁴

7 Mart 2003'te Sierra Leone için Özel Mahkeme tarafından Samuel Hinga Norman'a karşı dava açılmıştır.²¹⁵ 10 Mart 2003'te Norman yakalanmıştır.

İddianameye göre Samuel Hinga Norman şunlardan sorumlu tutulmaktadır:

- İnsanlığa karşı suçlar: adam öldürme ve diğer insanlık dışı eylemler;
- 12 Ağustos 1949 Cenevre Sözleşmelerinin 3. maddesinin ve 8 Haziran 1977 II. Ek Protokolün ağır ihlalleri: terör eylemleri ve toplu ağır bedensel ya da zihinsel zarar verme, beden ya da sağlığa ağır acı verme, zalimane muamele ve çapulculuk;
- Uluslararası insani hukukun diğer ağır ihlalleri: 15 yaşından küçük çocukları askere veya silahlı gruplara almadır.

²¹⁴ "Samuel Hinga Norman," **Trial Watch**, < http://www.trial-ch.org/en/trial-watch/profile/db/spotlight/samuel-hinga_norman_167.html > (22.12.2006).

²¹⁵ **Prosecutor Against Samuel Hinga Norman**, "Indictment," Case No. SCSL-2003-08-I, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-03-08-PT-002.pdf>> (15.12.2006).

İddianameye göre Norman'ın yukarıda adı geçen sekiz suçtan sorumlu olduğu sanılmaktadır. Norman'ın belirtilen suçlarda yardım ettiği, bu suçları planladığı, işlediği ya da başka bir yol ile suç kışkırtıcılığı yaptığı ya da katıldığı cinayet örgütü tarafından işlenen suçlardan haberdar olduğu ve cinayet örgütünün eylemlerinin sonuçlarını beklediği iddia edilmektedir.

Ayrıca, iddianameye göre Samuel Hinga Norman, hiyerarşik amir olarak emrindekiler tarafından işlenen suçlardan sorumludur. Norman, bu eylemlerden haberdar olmuş, fakat bunları önlemek ya da sorumluları cezalandırmak amacıyla hiçbir tedbir almamıştır.

15 Mart 2003'te hâkim karşısına çıkarılan Samuel Hinga Norman, hakkındaki suçlamaları reddetmiştir.²¹⁶

2. Moinina Fofana

Moinina Fofana, 1950'de Kuzey Sierra Leone'deki Nongoba Bullom'da, Bonthe bölgesinde doğmuştur.

İddianamesinde belirtildiği üzere Moinina Fofana, CDF'in liderlerinden birisiydi. Allieu Kondewa gibi Moinina Fofana, üst olan Samuel Hinga Norman'ın emri altındaydı. Bu üç kişi, CDF'in stratejik ve harekât kararlarını vermiştir.

CDF'in ikinci başı olarak Moinina Fofana, Samuel Hinga Norman yokken, CDF'in liderinin görevlerini yapmıştır. Savaş Ulusal Lideri (*National Director of War*) olarak Moinina Fofana, savaş politikası ve stratejiden sorumluydu. Dolayısıyla, Moinina Fofana, komutanlar ile irtibata geçmek ve operasyonları kontrol altına

²¹⁶ "Samuel Hinga Norman," *loc. cit.*

tutmak ile görevli bulunmuştur. Ulusal düzeyde görev yaparak Moinina Fofana, bunun dışında da CDF'in taburlarının birisinin komutanıydı.

İddianameye göre bu yüksek mevki sahibi olarak Moinina Fofana, bütün CDF üyeleri arasında otorite olmuş, CDF komutanlığı yapmış ve emrindekileri kontrol altında tutmuştur.

Sanığın bireysel olarak (*individually*) ve aynı zamanda emrindekiler ile birlikte görev yaptığı iddia edilmektedir.

Moinina Fofana, 29 Mayıs 2003'te yakalanmış ve Sierra Leone için Özel Mahkeme'ye gönderilmiştir.²¹⁷ 26 Haziran 2003'te Moinina Fofana'nın iddianamesi onanmıştır.²¹⁸

İddianameye göre Moinina Fofana şunlardan sorumludur:

- İnsanlığa karşı suçlar: adam öldürme ve diğer insanlık dışı eylemler;
- Cenevre Sözleşmelerinin 3. maddesinin ve II. Ek Protokolün ağır ihlalleri: terör eylemleri ve toplu ağır bedensel ya da zihinsel zarar verme, beden ya da sağlığa ağır acı verme, zalimane muamele ve çapulculuk;
- Uluslararası insani hukukun diğer ağır ihlalleri: 15 yaşından küçük çocukları askere veya silahlı gruplara alma.

İddianameye göre Moinina Fofana'nın yukarıda adı geçen suçlardan sorumlu olduğu sanılmaktadır. Fofana'nın belirtilen suçlarda yardım ettiği, bu suçları planladığı, işlediği ya da başka bir yol ile suç kışkırtıcılığı yaptığı ya da katıldığı

²¹⁷ "Moinina Fofana," **Trial Watch**, <http://www.trial-ch.org/en/trial-watch/profile/db/legal-procedures/moinina_fofana_400.html> (22.12.2006).

²¹⁸ **Prosecutor Against Moinina Fofana**, "Indictment," Case No. SCSL-03-11-I, <<http://www.scsl.org/Documents/SCSL-03-11-I-015.pdf>> (15.12.2006).

cinayet örgütü tarafından işlenen suçlardan haberdar olduğu ve cinayet örgütünün eylemlerinin sonuçlarını beklediği iddia edilmektedir.

Ayrıca, iddianameye göre Moinina Fofana, hiyerarşik amir olarak emrindekiler tarafından işlenen suçlardan sorumludur. Fofana, bu eylemlerden haberdar olmuş, fakat bunları önlemek ya da sorumluları cezalandırmak amacıyla hiçbir tedbir almamıştır.

Hâkim karşısına çıkarılan Moinina Fofana, hakkındaki suçlamaları reddetmiştir.²¹⁹

3. Allieu Kondewa

Allieu Kondewa, Güney Sierra Leone'nin Bo bölgesinde doğmuştur. Tutuklanmasına kadar Allieu Kondewa, Bo bölgesindeki Bumpah'te çiftçi ve tarım uzmanı olarak çalışıyordu.

İddianamesinde belirtildiği üzere Allieu Kondewa, CDF'in liderlerinden biriydi ve "Yüksek Papaz" (*High Priest*) olarak anılıyordu. Moinina Fofana gibi Allieu Kondewa da, üst olan Samuel Hinga Norman'dan emirleri almıştır.

Yüksek Papaz olarak Allieu Kondewa, 15 yaşından küçük çocuklar dâhil olmak üzere CDF'e bütün askerlerin alınmasını kontrol etmekle görevliydi. Aynı zamanda Allieu Kondewa'nın, pek çok harekatta bulunduğu ve bu operasyonlarda görevli olan CDF birliklerinin komutanlığı yaptığı iddia edilmektedir.

Sanığın bireysel olarak ve aynı zamanda emrindekiler ile birlikte görev yaptığı sanılmaktadır.

²¹⁹ "Moinina Fofana," **Trial Watch**, *loc. cit.*

Allieu Kondewa, 29 Mayıs 2003'te yakalanmış ve Sierra Leone için Özel Mahkeme'ye gönderilmiştir.²²⁰ Allieu Kondewa'nın iddianamesi, 26 Haziran 2003'te onanmıştır.²²¹

İddianameye göre Allieu Kondewa şunlardan sorumludur:

- İnsanlığa karşı suçlar: adam öldürme ve diğer insanlık dışı eylemler;
- Cenevre Sözleşmelerinin 3. maddesinin ve II. Ek Protokolün ağır ihlalleri: terör eylemleri ve toplu ağır bedensel ya da zihinsel zarar verme, beden ya da sağlığa ağır acı verme, zalimane muamele ve çapulculuk;
- Uluslararası insani hukukun diğer ağır ihlalleri: 15 yaşından küçük çocukları askere veya silahlı gruplara almadır.

İddianameye göre Allieu Kondewa'nın yukarıda adı geçen suçlardan sorumlu olduğunu sanılmaktadır. Kondewa'nın belirtilen suçlarda yardım ettiği, bu suçları planladığı, işlediği ya da başka bir yol ile suç kışkırtıcılığı yaptığı ya da katıldığı cinayet örgütü tarafından işlenen suçlardan haberdar olduğu ve cinayet örgütünün eylemlerinin sonuçlarını beklediği iddia edilmektedir.

Ayrıca, iddianameye göre Allieu Kondewa, hiyerarşik amir olarak emrindekiler tarafından işlenen suçlardan sorumludur. Kondewa, bu eylemlerden haberdar olmuş, fakat bunları önlemek ya da sorumluları cezalandırmak amacıyla hiçbir tedbir almamıştır.

Hâkim karşısına çıkarılan Allieu Kondewa, hakkındaki suçlamaları reddetmiştir.²²²

²²⁰ "Allieu Kondewa," **Trial Watch**, <http://www.trial-ch.org/en/trial-watch/profile/db/legal-procedures/allieu_kondewa_399.html> (22.12.2006).

²²¹ **Prosecutor Against Allieu Kondewa**, "Indictment," Case No. SCSL-03-12-I, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-03-12-I-015.pdf>> (15.12.2006).

27 Ocak 2004'te Sierra Leone için Özel Mahkeme, Samuel Hinga Norman davasının, Moinina Fofana davasının ve Allieu Kondewa davasının birleştirilmesine karar vermiştir. 4 Şubat 2004'te yeni birleşik iddianame Savcı tarafından imzalanmıştır.²²³

Her CDF sanığına karşı savaş suçları ve insanlığa karşı suçlardan, Cenevre Sözleşmelerinin 3. maddesinin ve II. Ek Protokolün ağır ihlalleri ve diğer uluslararası insani hukuk ağır ihlallerinden ibaret olan sekiz suçlama oluşturan bir iddianame hazırlanmıştır.

Tablo 3 CDF İthamları

	İnsanlığa Karşı Suçlar	Cenevre Sözleşmelerinin 3.Maddesinin ve II. Ek Protokolün Ağır İhlalleri (savaş suçları)	Uluslararası İnsani Hukukun Diğer Ağır İhlalleri
Yasadışı Öldürme	1. Adam öldürme	2. Ağır bedensel ya da zihinsel zarar verme, özellikle öldürme	
Ağır Bedensel Zarar Verme ve Zihinsel Acı Verme	3. İnsanlık dışı eylemler	4. Ağır bedensel ya da zihinsel zarar verme, özellikle zalimane muamele	
Yağmacılık ve Yakma		5. Çapulculuk	
Sivillerin Şiddet Eylemleriyle Yıldırılması ve Toplu Beden ya da Sağlığa Ağır Acı Verme		6. Terör eylemleri 7. Toplu beden ya da sağlığa ağır acı verme	
Çocukların Asker Olarak Kullanılması			8. 15 yaşından küçük çocukları askere veya silahlı gruplara alma ya da onları silahlı çatışmalara aktif bir şekilde katılarak kullanma

²²² "Allieu Kondewa," *loc. cit.*

²²³ **The Prosecutor Against Samuel Hinga Norman, Moinina Fofana, Allieu Kondewa, *loc. cit.***

Samuel Hinga Norman, Moinina Fofana ve Allieu Kondewa aleyhine duruşma, 3 Haziran 2004'te başlamıştır. Savcı tarafından Mahkeme önüne 75 tanık çıkarılmıştır. 14 Temmuz 2005'te Savcı, kanıtlarını sunmasını tamamlamıştır.

Savcılığın suçlamaları tamamlandıktan sonra Ağustos 2005'te Özel Mahkeme'nin Usul ve Kanıt Kuralları'nın Kuralı 98 uyarınca, Samuel Hinga Norman'nın, Moinina Fofana ve Allieu Kondewa'nın Savunma grubu, aklama kararı verilmesi başvurusunda bulunmuştur. 98. Kurala göre Savcılığın suçlamaları tamamlandıktan sonra “kanıtların iddianame'deki bir ya da birden fazla suçlamaya dayalı bir mahkûmiyeti desteklemek için yetersiz olduğunu bulgularsa” Yargılama Bölümü, bu suçlama ya da suçlamalar hakkında aklama kararı verir.²²⁴

21 Ekim 2005'te Yargılama Bölümü I, oybirliğiyle İddianame'deki bazı suçlamaları reddetmiştir. Bu demektir ki, Mahkeme, kanıtların İddianame'deki bazı suçlamalara dayalı bir mahkûmiyeti desteklemek için yetersiz olduğuna karar vermiştir. Bu suçlamalar şunları kapsamaktadır:

- Suçlama 1 ve 2 (adam öldürme);
- Suçlama 3 ve 4 (insanlık dışı eylemler ve zalimane muamele);
- Suçlama 5 (çapulculuk).

27 Ekim 2005'te Savunmanın hazırlanması ve sunulması hakkında bir toplantı yapılmıştır. Savunmanın 17 Ocak 2006'da açılması planlanmıştır.²²⁵

Savunma için kanıtların sunulması, 2006 yılının 20 Ocak'tan 18 Ekim'e kadar sürmüştür. 28 ve 29 Kasım 2006'da tarafların kapanış savı sunulması planlanmıştır.²²⁶

²²⁴ **Rules of Procedure and Evidence**, Kural 98, *loc. cit.*

²²⁵ “Allieu Kondewa,” *loc. cit.*

Mahkemenin resmi web sitesinde dava hakkında verilen son bilgi budur ve 30 Nisan 2007 tarihi itibarıyla henüz güncellenmemiştir.

B. Devrimci Birleşik Cephe Davası (The Revolutionary United Front - RUF)

RUF'un beş liderine karşı savaş suçlarını ve insanlığa karşı suçları, Cenevre Sözleşmelerinin 3. maddesinin ve II. Ek Protokolün ağır ihlalleri ve uluslararası insani hukukun diğer ağır ihlalleri kapsayan 17 suçlama²²⁷ içeren (daha sonra 18. suçlama eklenmiştir²²⁸) bir iddianame hazırlanmıştır.

7 Mart 2003'te Foday Saybana Sankoh'a, Sam Bockarie'ye, Issa Hassan Sesay ve Morris Kallon'a karşı davalar açılmıştır. Augustine Gbao'ya karşı dava, 16 Nisan 2003'te açılmıştır.

1. Foday Saybana Sankoh

Foday Saybana Sankoh, 17 Aralık 1937'de Sierra Leone'nin Tonkolili bölgesindeki Masang Mayoso'da doğmuştur.

Sierra Leone ordusunda onbaşı olan Foday Saybana Sankoh, 1970'li yıllarında öğrenci hareketinin içinde yer almıştı. Öğrenci faaliyetleri için kısa bir hapis cezasını doldurduktan sonra Foday Saybana Sankoh, Muammer Kaddafi

²²⁶ "Special Court for Sierra Leone: The CDF Trial," <<http://www.sc-sl.org/CDF.html>> (22.12.2006). Mahkemenin resmi web sitesinde dava hakkında verilen son bilgi budur ve 30 Nisan 2007 tarihi itibarıyla henüz güncellenmemiştir.

²²⁷ **The Prosecutor Against Issa Hassan Sesay also known as Issa Sesay, Morris Kallon also known as Bilai Karim and Augustine Gbao also known as Augustine Bao**, "Indictment," 5 February 2004, Case No. SCSL-2004-15-PT, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-04-15-PT-005.pdf>> (15.12.2006).

²²⁸ **The Prosecutor Against Issa Hassan Sesay also known as Issa Sesay, Morris Kallon also known as Bilai Karim and Augustine Gbao also known as Augustine Bao**, "Amended Consolidated Indictment," 13 May 2004, Case No. SCSL-2004-15-PT, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-04-15-PT-122-6181-6191.pdf>>, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-04-15-PT-12-6192-6202.pdf>> (15.12.2006).

liderliğindeki Libya gerilla hareketine katılmıştır. Orada Charles Taylor ile tanıştıktan sonra Sierra Leone'deki çatışmalara katılmıştır.

1998'de Sankoh, Freetown'daki Yüksek Mahkeme tarafından vatana ihanet suçundan mahkum edilmiş ve ölüm cezası verilmiştir. Fakat Ekim 1998'de hükümet ve isyancılar tarafından imzalanan Lome Barış Antlaşması uyarınca Foday Saybana Sankoh affa uğramıştır.

İddianamede belirtildiği üzere Sankoh, RUF'un lideriydi ve RUF/AFRC ittifakının liderlerinden birisiydi. Bundan dolayı, Sankoh, RUF'un ve RUF/AFRC ittifakının üyelerini kontrol altında tutmuş ve onlara emir verme hakkına sahip olmuştur.

1997'den Nisan 1999'a kadar özgürlüklerinin sınırlandığı zaman ve Mayıs 2000'de Sierra Leone'de tutuklandığında bile Foday Saybana Sankoh, RUF'un lideri ve ittifakın bir ortak lideri olarak görev yapmaya devam etmiştir.

RUF ve AFRC, Sankoh'ın emirleri üzerine ya da onun rızasıyla Sierra Leone topraklarında silahlı saldırılara girişmiştir. Saldırıların hedefleri siviller, insani yardım operasyonları ve BM barış güçleriydi. Saldırıları, sivilleri öldürmek için ya da RUF/AFRC ittifakını desteklemedikleri için cezalandırmak amacıyla yapılmıştır.

Bu saldırıların sonucu olarak, öldürme, ağır fiziksel ya da cinsel zarar verme (özellikle sakatlama) ve çapulculuk yer almıştır.

Tecavüz ve cinsel kölelik amacıyla yaygın olan kadın ve kızların kaçırılması ya da zorla çalıştırmak amacıyla erkeklerin kaçırılması ya da zorla askere veya silahlı gruplara almak amacıyla çocukların kaçırılması bu terör seferinin bir parçası olmuştur.

RUF ve AFRC'nin planlarının ve amaçlarının aynı olduğu iddia edilmektedir. Sierra Leone topraklarını kontrol altına almak, özel olarak zengin elmas yataklarını ele geçirmek ve siyasi iktidara gelmek amacıyla RUF ve AFRC, ortak bir cinayet örgütü oluşturdu.

İddianameye göre Foday Sankoh, şunlardan sorumludur²²⁹:

- İnsanlığa karşı suçlar: nüfusun yok edilmesi, adam öldürme, tecavüz, cinsel kölelik, benzer nitelikli cinsel şiddetin herhangi bir diğer biçimi, köleleştirme ve diğer insanlık dışı eylemler;
- Cenevre Sözleşmelerinin 3. maddesinin ve II. Ek Protokolün ağır ihlalleri: terör eylemleri ve toplu ağır bedensel ya da zihinsel zarar verme, beden ya da sağlığa ağır acı verme, insan onuruna yönelik yapılan saldırı, çapulculuk, insanların kaçırılması ve sivillerin rehine alınması;
- Uluslararası insani hukukun diğer ağır ihlalleri: 15 yaşından küçük çocukları askere veya silahlı gruplara alma; insani yardım operasyonları ve BM personeline saldırmadır.

İddianameye göre Sankoh'ın yukarıda adı geçen suçlardan sorumlu olduğu sanılmaktadır. Sankoh'ın belirtilen suçlarda yardım ettiği, bu suçları planladığı, işlediği ya da başka bir yol ile suç kışkırtıcılığı yaptığı ya da katıldığı cinayet örgütü tarafından işlenen suçlardan haberdar olduğu ve cinayet örgütünün eylemlerinin sonuçlarını beklediği iddia edilmektedir.

Ayrıca, iddianameye göre Sankoh, hiyerarşik amir olarak emrindekiler tarafından işlenen suçlardan sorumludur. Sankoh, bu eylemlerden haberdar olmuş,

²²⁹ **Prosecutor Against Foday Saybana Sankoh**, "Indictment," Case No. SCSL-03-02-I-001, 7 March 2003, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-03-02-I-001.pdf>> (02.12.2006).

fakat bunları önlemek ya da sorumluları cezalandırmak amacıyla hiçbir tedbir almamıştır.²³⁰

30 Temmuz 2003'te Foday Sankoh, Freetown'daki BM tutukevinin Choithrams Hastanesinde beyin kanamasından ölmüştür.²³¹

8 Aralık 2003'te sanığın ölmesi nedeniyle Foday Saybana Sankoh iddianamesinin geri çekilmesine karar verilmiştir.²³²

2. Sam Bockarie

Mosquito ya da "Maskita" lakabı takılan Sam Bockarie, 10 Şubat 1964'te Sierra Leone'nin Kono bölgesindeki Koidu'da doğmuştur.

1991'de Liberya'da Sam Bockarie, RUF ordusuna katılmıştır. 1992'den Nisan 1997'ye kadar Sam Bockarie, Savaş Grubu Subayı (*Battle Group Commander*) olarak görev yapmıştır.

Foday Sankoh Mart'ın 1997'den Nisan 1999'a kadar tutuklandığı zaman Sam Bockarie, Sankoh'ın emri üzerine Sierra Leone'deki bütün operasyonları yönetmiştir. Foday Sankoh tarafından verilen yetki üzerine Sam Bockarie, Charles Taylor ile sıkı işbirliğinde bulunmuştur.

Nisan 1997'de Sam Bockarie, Savaş Üssubayı (*Battle Field Commander*) olarak görev yapmaya başlamıştır. Bu durumda Sam Bockarie, sadece tutuklanan RUF'un lideri olan Foday Sankoh'ın emrinde olmuştur.

²³⁰ "Foday Saybana Sankoh," **Trial Watch**, <http://www.trial-ch.org/en/trial-watch/profile/db/legal-procedures/foday_sankoh_99.html> (22.12.2006).

²³¹ "Sierra Leone Warlord Dies in UN Custody," **The Guardian**, July 31, 2003, <<http://www.guardian.co.uk/international/story/0,3604,1009294,00.html>> (02.12.2006).

²³² **Prosecutor Against Foday Saybana Sankoh**, "Withdrawal of Indictment," Case No. SCSL-03-02, 8 December 2003, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-03-02-PT-054.pdf>> (02.12.2006).

AFRC/RUF iktidar başında bulunduğu zaman, yani “Cunta” döneminde, Sam Bockarie Cunta’nın liderlerinden biriydi. Şubat 1998’de Cunta’nın iktidarı bittiğinde Sam Bockarie, Aralık 1999’a kadar AFRC/RUF ittifakının lideri olarak görev yapmaya devam etmiştir. Bu dönemde Sam Bockarie, Johnny Paul Koroma tarafından Savunma Kurmay Başkanı (*Chief of Defence Staff*) olarak atanmıştır.

Sam Bockarie, AFRC/RUF ittifakının diğer liderleri ile birlikte iktidar mevkiinde bulunmuş, AFRC/RUF komutanlığı yapmış ve emrindekileri kontrol altında tutmuştur.

İddianameye göre Mayıs 1997’den Nisan 1999’a kadar siviller, AFRC/RUF ittifakının kuvvetleri tarafından saldırılarına uğramıştır. Bunlar arasında toplu idam etme, uzuv kesilmesi, yağma ve köylerin yakılması, cinsel şiddet, çalıştırma (özellikle zengin elmas yataklarında), çocukları askere veya silahlı gruplara alma ve onları silahlı çatışmalara katılarak kullanma ve Ocak 1999’da yer alan başkent Freetown’a yapılan kanlı saldırı.

Bu eylemlerin amacı, Cumhurbaşkanı Kabbah’ın dönemini destekleyen sivilleri cezalandırmaktır.

Ayrıca, AFRC/RUF ordusu, 2000 yılının Nisan’dan Eylül’e kadar işlenen BM personeline karşı (UNAMSIL) saldırı ile suçlanmaktadır.

3 Mart 2003’te Özel Mahkeme’nin Savcısı, Sam Bockarie’ye karşı dava açmıştır.²³³ Sam Bockarie, Özel Mahkeme’nin Statüsünün 2., 3. ve 4. maddeleri uyarınca insanlığa karşı suçlardan, Cenevre Sözleşmelerinin 3. maddesinin ve II. Ek Protokolün ağır ihlallerinden ve uluslararası insani hukukun diğer ağır ihlallerinden sorumludur.

²³³ **Prosecutor Against Sam Bockarie**, “Indictment,” Case No. SCSL-2003-04-I, 7 March 2003, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-2003-04-I.pdf>> (02.12.2006).

İddianamede belirtildiği üzere AFRC/RUF ittifakı ve RUF'un lideri olan Sam Bockarie, ortak bir plan üzerine ve aynı amaçlar ile faaliyette bulunmuştur. Böylece, Sierra Leone'de iktidara gelmek ve zengin elmas yataklarını ele geçirmek için, özel olarak Kenema ve Kono bölgelerini kontrol altına almak amacıyla önlemler alan bir cinayet örgütü kurulmuştur.

Sivillere karşı işlenen suçların, AFRC/RUF planının bir parçası olduğu iddia edilmektedir ya da en azından Sierra Leone toprağını kontrol altına almak için sivillerin yıldırılmasını ve toplu fiziksel ya da zihinsel ağır acı ya da ıstırap verilmesini içeren planının öngörülen sonuçları olduğu sanılmaktadır.

Sam Bockarie'nin iddianamesinde adı geçen suçlardan sorumlu olduğu sanılmaktadır. Belirtilen suçlarda onun yardım ettiği, bu suçları planladığı, işlediği ya da diğer bir yol ile suç kışkırtıcılığı yaptığı ya da katıldığı cinayet örgütü tarafından işlenen suçlardan haberdar olduğu ve cinayet örgütünün eylemlerinin sonuçlarını beklediği iddia edilmektedir.

Ayrıca, iddianameye göre Sam Bockarie, hiyerarşik amir olarak emrindekiler tarafından işlenen suçlardan sorumludur. Bockarie, bu eylemlerden haberdar olmuş, fakat bunları önlemek ya da sorumluları cezalandırmak amacıyla hiçbir tedbir almamıştır.

Resmi olmayan haberlere göre Sam Bockarie, Charles Taylor'ın emri üzerine Liberya'da öldürülmüştür.²³⁴

"2 Haziran 2003'te Sam Bockarie için çıkarılan Ölüm Belgesini dikkate alarak ve 5 Aralık 2003'te Savcı'nın Yargılama Dairesine bütün nedenleri

²³⁴ "Sam Bockarie," **Trial Watch**, <http://www.trial-ch.org/en/trial-watch/profile/db/legal-procedures/sam_bockarie_353.html> (22.12.2006).

sunmasından sonra” 8 Aralık 2003’te I. Yargılama Dairesi, Sam Bockarie’ye karşı iddianameyi geri çekmiştir.²³⁵ Sonuç olarak, bütün yargılama işlemleri sona ermiştir.

3. İssa Hassan Sesay

İssa Hassan Sesay, 27 Haziran 1970’te Freetown’da doğmuştur.

İddianamede belirtildiği üzere Sesay, Cunta ve RUF/AFRC ordusunun üssubayı (*senior officer*) ve Komutanı (*Commander*) olarak görev yapmıştır.

1993’ten 1997’ye kadar Sesay’ın RUF Bölgesel Komutanı (*Regional Commander*), sonra 1997’den 1999’a kadar Savaş Üssubayı (*Battle Field Commander*) olduğu hakkında rapor verilmiştir. İssa Sesay, sadece Sam Bockarie’nin, RUF lideri olan Foday Sankoh’ın ve AFRC lideri Paul Koroma’nın emrinde olmuştur.

Cunta döneminde İssa Sesay, iktidar çevresinin üyelerinden biriydi.

Mayıs 2000’den 10 Mart 2003’e kadar Sesay, tutuklu bulunan Foday Sankoh’ın emri üzerine RUF’un bütün harekâtlarını yönetmiştir.

İssa Hassan Sesay’ın, AFRC/RUF ittifakının diğer liderleri ile birlikte iktidar mevkiinde bulunduğu, AFRC/RUF silahlı kuvvetleri ve Cunta komutanlığı yaptığı ve emrindekileri kontrol altında tuttuğu rapor edilmiştir.

İddianamede belirtilen dönemde RUF ve AFRC, Sesay ile birlikte ya da onun emri üzerine sivilleri ve insani yardım personelini ya da BM güçlerini hedefleyerek Sierra Leone’nin her yerinde silahlı saldırı kampanyası yapmıştır.

²³⁵ **Prosecutor Against Sam Bockarie**, “Withdrawal of Indictment,” *loc. cit.*

7 Mart 2003'te İssa Hassan Sesay'a karşı 17 suçlama içeren iddianame onanmıştır.²³⁶ Daha sonra 18. suçlama eklenmiştir.²³⁷ İssa Hassan Sesay, Özel Mahkeme'nin Statüsünün 2., 3. ve 4. maddesi uyarınca insanlığa karşı suçlardan, Cenevre Sözleşmelerinin 3. maddesinin ve II. Ek Protokolün ağır ihlallerinden ve uluslararası insani hukukun diğer ağır ihlallerinden sorumludur.

10 Mart 2003'te İssa Hassan Sesay yakalanmış ve Özel Mahkeme'ye gönderilmiştir. İssa Sesay, 15 Mart 2003'te Bonthe Adası'ndaki tutukevinde yargıç önüne ilk çıkışında hakkındaki suçlamaları reddetmiştir.

İssa Sesay'ın iddianamesinde adı geçen suçlardan sorumlu olduğu sanılmaktadır. Belirtilen suçlarda onun yardım ettiği, bu suçları planladığı, işlediği ya da diğer bir yol ile suç kışkırtıcılığı yaptığı ya da katıldığı cinayet örgütü tarafından işlenen suçlardan haberdar olduğu ve cinayet örgütünün eylemlerinin sonuçlarını beklediği iddia edilmektedir.

Ayrıca, iddianameye göre İssa Hassan Sesay, hiyerarşik amir olarak emrindekiler tarafından işlenen suçlardan sorumludur. Sesay, bu eylemlerden haberdar olmuş, fakat bunları önlemek ya da sorumluları cezalandırmak amacıyla hiçbir tedbir almamıştır.²³⁸

²³⁶ **Prosecutor Against İssa Hassan Sesay**, "Indictment," Case No. SCSL-03-05-I-001-B, 7 March 2003, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-03-05-I-001-B.pdf>> (15.12.2006).

²³⁷ **The Prosecutor Against Issa Hassan Sesay also known as Issa Sesay, Morris Kallon also known as Bilai Karim and Augustine Gbao also known as Augustine Bao**, "Amended Consolidated Indictment," *loc. cit.*

²³⁸ "Issa Hassan Sesay," **Trial Watch**, <http://www.trial-ch.org/en/trial-watch/profile/db/legal-procedures/issa-hassan_sesay_133.html> (22.12.2006).

4. Morris Kallon

Morris Kallon ya da diğerk adı ile Bilai Karim, 1 Ocak 1964'te Sierra Leone'nin Bo bölgesindeki Bo'da doğmuştur.

Morris Kallon, Cunta ve RUF/AFRC ordusunun Komutanı olarak görev yapmıştır.

İddianameye göre Mayıs 1996'dan Nisan 1998'e kadar Kallon, Bölge Komutan Yardımcısı (*Deputy Area Commander*); Nisan 1998'den Aralık 1999'a kadar RUF Savaş Üsmüfettişi (*Battlefield Inspector*) olarak görev yapmıştır.

Cunta döneminde Morris Kallon, iktidar çevresinin üyelerinden biriydi.

İddianamede belirtildiğı üzere 2000'de Kallon, RUF Savaş Subayı (*Battle Group Commander*) olmuş ve sadece RUF Savaş Üssubayı olan İssa Hassan Sesay'in, RUF lideri olan Foday Sankoh'ın ve AFRC lideri Paul Koroma'nın emrinde olmuştur. Haziran 2001'de Kallon, RUF Savaş Üssubayı (*RUF Battlefield Commander*) olarak görevine başlamıştır.

Morris Kallon'ın, AFRC/RUF ittifakının diğerk liderleri ile birlikte iktidar mevkiinde bulunduğı, AFRC/RUF silahlı kuvvetleri ve Cunta komutanlığı yaptığı ve emrindekileri kontrol altında tuttuğı rapor edilmiştir.

7 Mart 2003'te Morris Kallon'a karşı 17 suçlama içeren iddianame onanmıştır.²³⁹ Daha sonra 18. suçlama eklenmiştir.²⁴⁰ Morris Kallon, Özel Mahkeme'nin Statüsünün 2., 3. ve 4. maddesi uyarınca insanlığa karşı suçlardan,

²³⁹ **The Prosecutor Against Morris Kallon also known as Bilai Karim**, "Indictment," 7 March 2003, Case No. SCSL-2003-07-I, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-2003-07-I.pdf>> (15.12.2006).

²⁴⁰ **The Prosecutor Against Issa Hassan Sesay also known as Issa Sesay, Morris Kallon also known as Bilai Karim and Augustine Gbao also known as Augustine Bao**, "Amended Consolidated Indictment," *loc. cit.*

Cenevre Sözleşmelerinin 3. maddesinin ve II. Ek Protokolün ağır ihlallerinden ve uluslararası insani hukukun diğer ağır ihlallerinden sorumludur.

10 Mart 2003'te Morris Kallon yakalanmış ve Özel Mahkeme'ye gönderilmiştir. Morris Kallon, 15, 17 ve 21 Mart 2003'te Bonthe Adası'ndaki tutukevinde yargıç önüne ilk çıkışında hakkındaki suçlamaları reddetmiştir.

Morris Kallon'ın iddianamesinde adı geçen suçlardan sorumlu olduğu sanılmaktadır. Belirtilen suçlarda onun yardım ettiği, bu suçları planladığı, işlediği ya da diğer bir yol ile suç kışkırtıcılığı yaptığı ya da katıldığı cinayet örgütü tarafından işlenen suçlardan haberdar olduğu ve cinayet örgütünün eylemlerinin sonuçlarını beklediği iddia edilmektedir.

Ayrıca, iddianameye göre Morris Kallon, hiyerarşik amir olarak emrindekiler tarafından işlenen suçlardan sorumludur. Kallon, bu eylemlerden haberdar olmuş, fakat bunları önlemek ya da sorumluları cezalandırmak amacıyla hiçbir tedbir almamıştır.²⁴¹

5. Augustine Gbao

Augustine Gbao, 13 Ağustos 1948'de Sierra Leone'nin Kenema bölgesindeki Blama'da doğmuştur.

İddianamede belirtildiği üzere Augustine Gbao, Cunta ve RUF/AFRC ordusunun üssubayı (*senior officer*) ve Komutanı (*Commander*) olarak görev yapmıştır. Gbao'nun, 1991'de Liberya'da RUF'a katıldığını sanılmaktadır.

²⁴¹ "Morris Kallon," **Trial Watch**, *loc. cit.*

Augustine Gbao, RUF İç Savunma Dairesi'nin Komutanı (*Commander of the RUF Internal Defence Unit*) olarak görev yapmış ve daha sonra 1996'dan 1998'e kadar Kailahun bölgesini kontrol etmeye yetkili olup RUF Baş Komutanı görevine alınmıştır.

Söz konusu dönemde Augustine Gbao, sadece RUF Savaş Üssubayı'nın, RUF lideri olan Foday Sankoh'ın ve AFRC lideri Paul Koroma'nın emrinde olmuştur.

1998'den 2002'ye kadar Augustine Gbao, RUF/AFRC kuvvetlerinin Genel Güvenliği Komutanı (*Overall Security Commander*) olduğu için sadece AFRC ve RUF liderlerinin emrinde olarak RUF/AFRC kuvvetlerinin bütün Keşif ve Güvenlik birliklerinden sorumluydu.

Augustine Gbao'nın, AFRC/RUF ittifakının diğer liderleri ile birlikte iktidar mevkiinde bulunduğu, AFRC/RUF silahlı kuvvetleri ve Cunta komutanlığı yaptığı ve emrindekileri kontrol altında tuttuğu rapor edilmiştir.

Augustine Gbao, Usul ve Kanıt Kuralları'nın 40. Kuralı uyarınca, yani zanlının Mahkeme'nin Tutukevine gönderilmesinden itibaren otuz günü geçmeyecek bir süre için tutuklanmıştır. 20 Mart 2003'te Gbao, Mahkeme'nin Tutukevine gönderilmiştir. 16 Nisan 2003'te Gbao'ya karşı 17 suçlama içeren iddianamesi, Savcı tarafından hazırlanmış ve aynı gün Yargıç Bankole Thompson tarafından onanmıştır.²⁴² Daha sonra 18. suçlama eklenmiştir.²⁴³ Augustine Gbao, Özel Mahkeme'nin Statüsünün 2., 3. ve 4. maddesi uyarınca insanlığa karşı suçlardan,

²⁴² **The Prosecutor Against Augustine Gbao also known as Augustine Bao**, "Indictment," 16 April 2003, Case No. SCSL-03-09-I-009, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-03-09-I-009.pdf>> (15.12.2006).

²⁴³ **The Prosecutor Against Issa Hassan Sesay also known as Issa Sesay, Morris Kallon also known as Bilai Karim and Augustine Gbao also known as Augustine Bao**, "Amended Consolidated Indictment," *loc. cit.*

Cenevre Sözleşmelerinin 3. maddesinin ve II. Ek Protokolün ağır ihlallerinden ve uluslararası insani hukukun diğer ağır ihlallerinden sorumludur.²⁴⁴

Augustine Gbao, 25 Nisan 2003’da yargıç önüne ilk çıkışında hakkındaki suçlamaları reddetmiştir.

Augustine Gbao’nın iddianamesinde adı geçen suçlardan sorumlu olduğu sanılmaktadır. Belirtilen suçlarda onun yardım ettiği, bu suçları planladığı, işlediği ya da diğer bir yol ile suç kışkırtıcılığı yaptığı ya da katıldığı cinayet örgütü tarafından işlenen suçlardan haberdar olduğu ve cinayet örgütünün eylemlerinin sonuçlarını beklediği iddia edilmektedir.

Ayrıca, iddianameye göre Augustine Gbao, hiyerarşik amir olarak emrindekiler tarafından işlenen suçlardan sorumludur. Gbao, bu eylemlerden haberdar olmuş, fakat bunları önlemek ya da sorumluları cezalandırmak amacıyla hiçbir tedbir almamıştır.²⁴⁵

28 Şubat 2003’te Yargılama Dairesi, İssa Hassan Sesay davasının, Morris Kallon davası ve Augustine Gbao davasının birleştirilmesine karar vermiştir.

Her RUF sanığına karşı savaş suçları ve insanlığa karşı suçlardan, Cenevre Sözleşmelerinin 3. maddesinin ve II. Ek Protokolün ağır ihlalleri ve uluslararası insani hukukun diğer ağır ihlallerinden ibaret olan 18 suçlama oluşturan bir iddianame onanmıştır.²⁴⁶

²⁴⁴ “Special Court for Sierra Leone: Summary of Charges Against the RUF Accused,” <http://www.sc-sl.org/RUFcasesummary.html> (20.02.2007).

²⁴⁵ “Augustine Gbao,” **Trial Watch**, http://www.trial-ch.org/en/trial-watch/profile/db/legal-procedures/augustine_gbao_132.html (22.12.2006).

²⁴⁶ **The Prosecutor Against Issa Hassan Sesay also known as Issa Sesay, Morris Kallon also known as Bilai Karim and Augustine Gbao also known as Augustine Bao**, “Corrected Amended Consolidated Indictment,” *loc. cit.*

Tablo 4 RUF İthamları

	İnsanlığa Karşı Suçlar	Cenevre Sözleşmelerinin 3. Maddesinin ve II. Ek Protokolün Ağır İhlalleri (savaş suçları)	Uluslararası İnsani Hukukun Diğer Ağır İhlalleri
Sivillerin Şiddet Eylemleriyle Yıldırılması ve Toplu Beden ya da Sağlığa Ağır Acı Verme		1. Terör eylemleri 2. Toplu beden ya da sağlığa ağır acı verme	
Yasadışı Öldürme	3. Nüfusun yok edilmesi 4. Adam öldürme	5. Ağır bedensel ya da zihinsel zarar verme, özellikle öldürme	
Cinsel Şiddet	6. Tecavüz 7. Cinsel kölelik ve cinsel şiddetin herhangi bir diğer biçimi 8. Diğer insanlık dışı eylemler	9. İnsan onuruna yönelik yapılan saldırı	
Fiziksel Zarar	11. Diğer insanlık dışı eylemler	10. Ağır bedensel ya da zihinsel zarar verme, özellikle zalimane muamele	
Çocukların Asker Olarak Kullanılması			12. 15 yaşından küçük çocukları askere veya silahlı gruplara alma ya da onları silahlı çatışmalara aktif bir şekilde katılarak kullanma
İnsanların Kaçırılması ve Çalıştırılması	13. Köleleştirme		
Yağmacılık ve Yakma		14. Çapulculuk	
UNAMSIL Personeline Karşı Saldırma	16. Yasadışı öldürme, adam öldürme	17. Ağır bedensel ya da zihinsel zarar verme, özellikle öldürme 18. İnsanların rehine alınması	15. BM personeline karşı kasten saldırma

16 Haziran 2003'te Morris Kallon, Sierra Leone Hükümeti'nin 7 Haziran 1999 tarihli Lome Barış Antlaşması'nın IX. Maddesi'nden doğan affetme vecibelerine bağlı olduğunu ve Özel Mahkeme'nin adı geçen Antlaşma'dan önce işlenen suçları yargılama yetkisine sahip olmadığını açıklayarak ilk itiraz niteliğinde olan bir başvuruda bulunmuştur.

İstinaf Dairesi, 13 Mart 2004'te bu itiraz başvurusunu reddetmiştir.²⁴⁷

Lome Barış Antlaşması'nın IX. Maddesi'nde belirtildiği üzere "... Sierra Leone Hükümeti, hiçbir resmi ya da yargılama işlemlerinin yapılmamasını garantileyecektir..." İstinaf Dairesi'nin hükmüne göre bu karar, sadece Sierra Leone Hükümeti'ne bağıntılı ve onun uluslararası toplum ile hiçbir ilgisi yoktur. Uluslararası nitelikli olan suçlamalar söz konusu olduğunda, ulusal afların uluslararası düzeyde geçerli olmadığına karar verilmiştir. Diğer devletler de bu suçlamaları yargılama yetkisine sahip olduğu için herhangi bir devlet kendiliğinden bu tür karar veremez. Dolayısıyla, Lome Barış Antlaşması, sanıkların Uluslararası Mahkeme ya da üçüncü taraf olan devlet tarafından yargılanmasını engelleyemez.²⁴⁸

RUF davası 5 Haziran 2004'te başlamıştır. 2 Ağustos 2006'da Savcı, kanıtlarını sunmasını tamamlamıştır. Savunma davasının açılması tarihi, 2 Mayıs 2007 olarak kararlaştırılmıştır.²⁴⁹

²⁴⁷ **Summary of Decision on Preliminary Motion Based on Lack of Jurisdiction/Abuse of Process: Amnesty Provided by the Lome Accord**, <<http://www.sc-sl.org/summary-SCSL-04-15-PT-060.html>> (15.12.2006).

²⁴⁸ "Morris Kallon," **Trial Watch**, <http://www.trial-ch.org/en/trial-watch/profile/db/spotlight/morris_kallon_128.html> (22.12.2006).

²⁴⁹ "Special Court for Sierra Leone: The RUF Trial," <<http://www.sc-sl.org/RUF.html>> (22.12.2006). Mahkemenin resmi web sitesinde dava hakkında verilen son bilgi budur ve 30 Nisan 2007 tarihi itibarıyla henüz güncellenmemiştir.

C. Silahlı Güçler Devrimci Kurulu Davası (The Armed Forces Revolutionary Council - AFRC)

AFRC davası, üç lider aleyhine iddianameleri kapsamaktadır. Alex Tamba Brima, Brima Bazzy Kamara ve Santigie Borbor Kanu bu grubun içinde yer almaktadır.

AFRC'nin üç liderine karşı savaş suçlarını, insanlığa karşı suçları ve uluslararası insani hukukun diğer ağır ihlallerini kapsayan 17 suçlama içeren²⁵⁰ (sonra 18 suçlama olarak değiştirilmiş²⁵¹ ve daha sonra 14 suçlamaya indirilmiş²⁵²) bir iddianame hazırlanmıştır.

1. Alex Tamba Brima

Alex Tamba Brima, 23 Kasım 1971'de Sierra Leone'nin Kono bölgesindeki Yaryah'ta doğmuştur. Nisan 1985'te Brima, Sierra Leone ordusuna katılmış ve çavuş rütbesini almıştır.

Alex Tamba Brima'nın, 17 askerden oluşan grubun üyelerinden biri olduğu iddia edilmektedir. Bu grup, 25 Mayıs 1997'de Freetown'da demokratik olarak

²⁵⁰ **The Prosecutor Against Alex Tamba Brima, Brima Bazzy Kamara and Santigie Borbor Kanu**, "Indictment," Case No. SCSL-2004-16-PT, 5 February 2004, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-04-16-PT-006.pdf>> (15.12.2006).

²⁵¹ **The Prosecutor Against Alex Tamba Brima, Brima Bazzy Kamara and Santigie Borbor Kanu**, "Amended Consolidated Indictment," Case No. SCSL-2004-16-PT, 13 May 2004, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-04-16-PT-078-5391-5401.pdf>>, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-04-16-PT-078-5402-5412.pdf>> (15.12.2006).

²⁵² **The Prosecutor Against Alex Tamba Brima also known as Tamba Alex Brima also known as Gullit, Brima Bazzy Kamara also known as Ibrahim Bazzy Kamara also known as Alhaji Ibrahim Kamara and Santigie Borbor Kanu also known as 55 also known as Five-Five also known as Santigie Khanu also known as Santigie Kanu also known as S. B. Khanu also known as S. B. Kanu also known as Santigie Bobson Kanu also known as Borbor Santigie Kanu**, "Further Amended Consolidated Indictment," *loc. cit.*

seçilmiş olan Cumhurbaşkanı Ahmed Tejan Kabbah'ın hükümetini devirmiştir. Askerler, kendilerini Johnny Paul Koroma liderliğindeki AFRC kuvvetlerinin üyeleri olarak tanıtmıştır.

Alex Tamba Brima, İrtibat Subayı (*Public Liaison Officer*) olarak görevine başlamış ve aynı zamanda AFRC Yüksek Kurulu'nun üyesi olarak görev yapmıştır.

AFRC/RUF ittifakı askerleri, iktidarda bulundukları sırada, Haziran 1997'de Bo bölgesinde, Mayıs 1997'den Şubat 1998'e kadar Kenema bölgesinde insanlığa karşı suç ve savaş suçları işleyerek sivillere karşı saldırılardan sorumlu tutulmaktadır. Bu saldırıların amacı sivilleri terörize etmek ve Cumhurbaşkanı Kabbah rejimine desteklediği için cezalandırmaktır.

1998 yılının Şubat'tan 30 Nisan'a kadar Alex Tamba Brima, Sierra Leone'nin doğusunda Kono bölgesinde AFRC/RUF Komutanı olarak görev yapmıştır. Bu bağlamda, Brima'nın, ülkenin kuzeyinde, doğusunda ve ortasında silahlı operasyonları kontrol eden AFRC/RUF Komutanlarından biri olduğu iddia edilmektedir.

6 Ocak 1999'da Freetown, yeniden saldırılara uğramış ve AFRC/RUF kuvvetleri tarafından üç hafta için işgal edilmiştir. Alex Tamba Brima'nın, Freetown'a karşı saldırıları ve kara operasyonlarını yöneten Başkomutan (*Commander in Chief*) olduğu iddia edilmektedir. Aynı kuvvetler, 1999 yılının Şubat'tan Nisan'a kadar Port-Loko bölgesinde çok sayıda cinayet işlemekle suçlanmaktadır. Bu dönem içinde Brima'nın, AFRC/RUF ittifakının liderlerinden biri olduğu sanılmaktadır. İddianamede belirtildiği üzere, AFRC/RUF ittifakının üyeleri, Charles Taylor ile anlaşmaya varmıştır.

Mayıs 1997’den Nisan 1999’a kadar sivillere karşı işlenen saldırılar sırasında toplu ağır fiziksel ya da cinsel zarar verme, sakatlama, çapulculuk, köylerin yakılma, cinsel şiddet, zorla evlenme, kadın ve kızların kaçırılması, insanların zorla çalıştırılması ve zorla askere veya silahlı gruplara almak amacıyla çocukların kaçırılması yaygınlaşmıştır.

AFRC/RUF kuvvetleri, ayrıca, 2000 yılının Nisan ayından Eylül ayına kadar Birleşmiş Milletler barış güçlerine karşı yapılan saldırı ile itham edilmektedir.

7 Mart 2003 yılında Alex Tamba Brima’ya karşı 17 suçlama içeren iddianame onanmıştır.²⁵³ Daha sonra 18. suçlama eklenmiştir. Fakat bundan sonra dört suçlama geri çekilmiştir. Alex Tamba Brima, Özel Mahkeme’nin Statüsünün 2., 3. ve 4. maddesi uyarınca insanlığa karşı suçlardan, Cenevre Sözleşmelerinin 3. maddesinin ve II. Ek Protokolün ağır ihlallerinden ve uluslararası insani hukukun diğer ağır ihlallerinden sorumlu tutulmaktadır.

10 Mart 2003 yılında Alex Tamba Brima yakalanmış ve Özel Mahkeme’ye gönderilmiştir. Brima, 15 ve 17 Mart 2003 yılında Bonthe Adası’ndaki geçici tutukevinde yargıç önüne ilk çıkışında kendisine yöneltilen suçlamaları kabul etmemiştir.

Alex Tamba Brima, iddianamesinde adı geçen suçlardan sorumlu tutulmaktadır. Belirtilen suçlarda onun yardım ettiği, bu suçları planladığı, işlediği ya da diğer bir yol ile suç kışkırtıcılığı yaptığı ya da katıldığı cinayet örgütü tarafından işlenen suçlardan haberdar olduğu ve cinayet örgütünün eylemlerinin sonuçlarını beklediği iddia edilmektedir.

²⁵³ **The Prosecutor Against Alex Tamba Brima also known as Tamba Alex Brima also known as Gullit**, “Indictment,” Case No. SCSL-03-06-I, 7 March 2003, <<http://www.scsl.org/Documents/SCSL-03-06-I-001-B.pdf>> (15.12.2006).

Ayrıca, iddianameye göre Alex Tamba Brima, hiyerarşik amir olarak emrindekiler tarafından işlenen suçlardan sorumludur. Brima'nın, bu eylemlerden haberdar olmuş, fakat bunları önlemek ya da sorumluları cezalandırmak amacıyla hiçbir tedbir almamıştır.²⁵⁴

2. Brima Bazzy Kamara

Brima Bazzy Kamara, 7 Mayıs 1968'de Sierra Leone'nin batısında Wilberforce kasabasında doğmuştur. 20 Mayıs 1991'de Kamara, Sierra Leone ordusuna katılmış ve çavuş rütbesini almıştır.

Brima Bazzy Kamara'nın da, Alex Tamba Brima gibi, kendilerini AFRC kuvvetleri olarak tanıtmış olan grubun üyelerinden biri olduğu iddia edilmektedir.

Brima Bazzy Kamara, İrtibat Subayı (*Public Liaison Officer*) olarak görevine başlamış ve aynı zamanda AFRC Yüksek Kurulu'nun üyesi olarak görev yapmıştır.

28 Mayıs 2003'te Brima Bazzy Kamara'ya karşı 17 suçlama içeren iddianame onanmıştır.²⁵⁵ Daha sonra 18. suçlama eklenmiştir. Fakat bundan sonra dört suçlama geri çekilmiştir. Brima Bazzy Kamara, Özel Mahkeme'nin Statüsünün 2., 3. ve 4. maddesi uyarınca insanlığa karşı suçlardan, Cenevre Sözleşmelerinin 3. maddesinin ve II. Ek Protokolün ağır ihlallerinden ve uluslararası insani hukukun diğer ağır ihlallerinden sorumlu tutulmaktadır.

29 Mayıs 2003'te Brima Bazzy Kamara yakalanmış ve Özel Mahkeme'ye gönderilmiştir. Kamara, 4 Haziran 2003'te Özel Mahkeme'nin Bonthe Adası'ndaki

²⁵⁴ "Alex Tamba Brima," **Trial Watch**, <http://www.trial-ch.org/en/trial-watch/profile/db/legal-procedures/alex-tamba_brima_214.html> (22.12.2006).

²⁵⁵ **The Prosecutor Against Brima Bazzy Kamara also known as Ibrahim Bazzy Kamara also known as Alhaji Ibrahim Kamara**, "Indictment," Case No. SCSL-03-10-I, 26 May 2003, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-03-10-I-001-I.pdf>> (15.12.2006).

geçici tutukevinde yargıç Pierre Boutet önüne ilk çıkışında kendisine yöneltilen suçlamaları kabul etmemiştir.

İddianamede belirtildiği üzere AFRC/RUF ittifakı ve AFRC lideri olan Brima Bazzy Kamara, ortak bir plan üzerine ve aynı amaçlar ile faaliyette bulunmuştur. Böylece, Sierra Leone’de iktidara gelmek ve zengin elmas yataklarını ele geçirmek için, özel olarak Kenema ve Kono bölgelerini kontrol altına almak amacıyla önlemler alan bir cinayet örgütü kurulmuştur.

Sivillere karşı işlenen suçların, AFRC/RUF planının bir parçası olduğu iddia edilmektedir ya da en azından Sierra Leone toprağını kontrol altına almak için sivillerin yıldırılmasını ve toplu fiziksel ya da zihinsel ağır acı ya da ıstırap verilmesini içeren planının öngörülen sonuçlarının olduğu sanılmaktadır.

Brima Bazzy Kamara, iddianamesinde adı geçen suçlardan sorumlu tutulmaktadır. Belirtilen suçlarda onun yardım ettiği, bu suçları planladığı, işlediği ya da diğer bir yol ile suç kışkırtıcılığı yaptığı ya da katıldığı cinayet örgütü tarafından işlenen suçlardan haberdar olduğu ve cinayet örgütünün eylemlerinin sonuçlarını beklediği iddia edilmektedir.

Ayrıca, iddianameye göre Brima Bazzy Kamara, hiyerarşik amir olarak emrindekiler tarafından işlenen suçlardan sorumludur. Kamara, bu eylemlerden haberdar olmuş, fakat bunları önlemek ya da sorumluları cezalandırmak amacıyla hiçbir tedbir almamıştır.²⁵⁶

²⁵⁶ “Brima Bazzy Kamara,” **Trial Watch**, <http://www.trial-ch.org/en/trial-watch/profile/db/spotlight/brima-bazzy_kamara_213.html> (22.12.2006).

3. Santigie Borbor Kanu

55 ya da “Beş-Beş” lakabı takılan Santigie Borbor Kanu, Mart 1965’te Sierra Leone’nin Port-Loko bölgesinde Maforki kontluğunda ya da Freetown’da doğmuştur. 27 Kasım 1990’da Kanu, Sierra Leone ordusuna katılmış ve çavuş rütbesini almıştır.

Santigie Borbor Kanu’nın da, Brima Bazy Kamara ve Alex Tamba Brima gibi, kendilerini AFRC kuvvetleri olarak tanıtmış olan grubun üyelerinden biri olduğu iddia edilmektedir.

1998 yılının Şubat’tan 30 Nisan’a kadar Santigie Borbor Kanu, Sierra Leone’nin doğusunda Kono bölgesinde AFRC/RUF Komutanı olarak görev yapmıştır. Bu bağlamda, Kanu’nın, ülkenin kuzeyinde, doğusunda ve ortasında silahlı operasyonları kontrol eden AFRC/RUF Komutanlarından biri olduğu iddia edilmektedir.

16 Eylül 2003’te Santigie Borbor Kanu’ya karşı 17 suçlama içeren iddianame onanmıştır.²⁵⁷ Daha sonra 18. suçlama eklenmiştir. Fakat bundan sonra dört suçlama geri çekilmiştir. Santigie Borbor Kanu, Özel Mahkeme’nin Statüsünün 2., 3. ve 4. maddesi uyarınca insanlığa karşı suçlardan, Cenevre Sözleşmelerinin 3. maddesinin ve II. Ek Protokolün ağır ihlallerinden ve uluslararası insani hukukun diğer ağır ihlallerinden sorumlu tutulmaktadır.

²⁵⁷ **The Prosecutor Against Santigie Borbor Kanu also known as 55 also known as Five-Five also known as Santigie Khanu also known as Santigie Kanu also known as S. B. Khanu also known as S. B. Kanu also known as Santigie Bobson Kanu also known as Borbor Santigie Kanu,** “Indictment,” Case No. SCSL-03-13-I, 15 September 2003, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-03-13-I-001-B.pdf>> (15.12.2006).

Santigie Borbor Kanu, 16 Eylül 2003'te yakalanmıştır.²⁵⁸ Kanu, Ocak 2003'te Freetown'daki depoya saldırma için yargılamayı beklediği Sierra Leone otoritelerinin hapishanesinden Özel Mahkeme'ye gönderilmiştir. Santigie Borbor Kanu, 23 Eylül 2003'te Özel Mahkeme'nin Bonthe Adası'ndaki geçici tutukevinde yargıç önüne ilk çıkışında kendisine yöneltilen suçlamaları kabul etmemiştir.²⁵⁹

Santigie Borbor Kanu, iddianamesinde adı geçen suçlardan sorumlu tutulmaktadır. Belirtilen suçlarda onun yardım ettiği, bu suçları planladığı, işlediği ya da diğer bir yol ile suç kışkırtıcılığı yaptığı ya da katıldığı cinayet örgütü tarafından işlenen suçlardan haberdar olduğu ve cinayet örgütünün eylemlerinin sonuçlarını beklediği iddia edilmektedir.

Ayrıca, iddianameye göre Santigie Borbor Kanu, hiyerarşik amir olarak emrindekiler tarafından işlenen suçlardan sorumludur. Kanu, bu eylemlerden haberdar olmuş, fakat bunları önlemek ya da sorumluları cezalandırmak amacıyla hiçbir tedbir almamıştır.²⁶⁰

27 Ocak 2004'te Yargılama Dairesi, Santigie Borbor Kanu davasının, Alex Tamba Brima davasının ve Brima Bazzy Kamara davasının birleştirilmesine karar vermiştir.²⁶¹

²⁵⁸ "Santigie Borbor Kanu," **Trial Watch**, <http://www.trial-ch.org/en/trial-watch/profile/db/legal-procedures/santigie-borbor_kanu_209.html> (22.12.2006).

²⁵⁹ "Special Court for Sierra Leone: The AFRC Accused Case Summary," <<http://www.sc-sl.org/AFRCcasesummary.html>> (24.01.2007).

²⁶⁰ "Santigie Borbor Kanu," *loc. cit.*

²⁶¹ **The Prosecutor Against Alex Tamba Brima, Brima Bazzy Kamara and Santigie Borbor Kanu**, "Further Amended Consolidated Indictment", *loc. cit.*

Tablo 5 AFRC İthamları

	İnsanlığa Karşı Suçlar	Cenevre Sözleşmelerinin 3. Maddesinin ve II. Ek Protokolün Ağır İhlalleri (savaş suçları)	Uluslararası İnsani Hukukun Diğer Ağır İhlalleri
Sivillerin Şiddet Eylemleriyle Yıldırılması ve Toplu Beden ya da Sağlığa Ağır Acı Verme		1. Terör eylemleri 2. Toplu beden ya da sağlığa ağır acı verme	
Yasadışı Öldürme	3. Nüfusun yok edilmesi 4. Adam öldürme	5. Ağır bedensel ya da zihinsel zarar verme, özellikle öldürme	
Cinsel Şiddet	6. Tecavüz 7. Cinsel kölelik ve cinsel şiddetin herhangi bir diğer biçimi 8. Diğer insanlık dışı eylemler	9. İnsan onuruna yönelik yapılan saldırı	
Fiziksel Zarar	11. Diğer insanlık dışı eylemler	10. Ağır bedensel ya da zihinsel zarar verme, özellikle zalimane muamele	
Çocukların Asker Olarak Kullanılması			12. 15 yaşından küçük çocukları askere veya silahlı gruplara alma ya da onları silahlı çatışmalara aktif bir şekilde katılarak kullanma
İnsanların Kaçırılması ve Çalıştırılması	13. Köleleştirme		
Yağmacılık ve Yakma		14. Çapulculuk	

AFRC davası 7 Mart 2005'te başlamıştır. 21 Kasım 2005'te Savcı, kanıtlarını sunmasını tamamlamıştır. 5 Haziran 2006'da Savunma açılmış ve 27 Ekim 2006'ya kadar sürmüştür. 7 ve 8 Aralık 2006'da tarafların kapanış savı sunulmuştur.²⁶²

D. Johnny Paul Koroma Davası

Johnny Paul Koroma, 9 Mayıs 1960'da Sierra Leone'nin kuzeydoğusunda doğmuştur. Koroma, Freetown'daki Katolik okullarda eğitim görmüştür.

1985'te Koroma, Sierra Leone ordusuna katılmıştır. 1988'de Koroma, askeri öğrenci olarak İngiltere'de bulunan Sandhurst Askeri Akademisi'ne gönderilmiştir. 1989'da Sierra Leone'ye dönüşünde Koroma, Manga Komutanı (*Section Commander*), daha sonra Bölük Komutanı (*Company Commander*) olarak terfi ettirilmiştir.

Johnny Paul Koroma, 1994'te Ordu Komutanlığı ve Genelkurmay kurslarına devam etmek amacıyla Gana'nın Teşi Askeri Koleji'ne gitmiştir.

1996'da Johnny Paul Koroma, Cumhurbaşkanı Kabbah'ın hükümetine karşı darbe girişiminde bulunduğu için yakalanmış, yargılanmış ve mahkum edilmiştir.

İddianamede belirtildiği üzere, 27 Mayıs 1997'da AFRC kuvvetleri iktidara gelmiş ve aynı gün hapishaneyi zaptederek Koroma'yı serbest bırakmıştır. Bundan sonra Johnny Paul Koroma'nın, Devlet Başkanı (*Head of State*) ve AFRC Lideri olduğu ilan edilmiştir.

İktidara geldikten kısa süre sonra AFRC, RUF isyancılarını Ulusal Hükümete katılmaya davet etmiştir.

²⁶² "AFRC Trial – Special Court for Sierra Leone," <<http://www.sc-sl.org/AFRC.html>> (24.01.2007). Mahkemenin resmi web sitesinde dava hakkında verilen son bilgi budur ve 30 Nisan 2007 tarihi itibarıyla henüz güncellenmemiştir.

RUF ve AFRC, Koroma'nın emirleri üzerine ya da onun rızasıyla Sierra Leone topraklarında silahlı saldırganlıklara girişmiştir. Saldırıların hedefleri arasında siviller, insani yardım operasyonları ve BM barış güçleriydi. Saldırıları, sivilleri öldürmek ya da RUF/AFRC ittifakını desteklemediği için onları cezalandırmak amacıyla yapılmıştır.

Bu saldırıların sonucu olarak öldürme, ağır fiziksel ya da cinsel zarar verme (özellikle sakatlama), cinsel şiddet ve çapulculuk yer almıştır.

Tecavüz ve cinsel kölelik amacıyla yaygın olan kadın ve kızların kaçırılması ya da zorla çalıştırmak amacıyla erkeklerin kaçırılması ya da zorla askere veya silahlı gruplara almak amacıyla çocukların kaçırılması bu terör seferinin bir parçası olmuştur.²⁶³

AFRC lideri olan Johnny Paul Koroma'nın iddianamesi 7 Mart 2003'te onanmıştır.²⁶⁴

17 suçlama içeren iddianameye göre Johnny Paul Koroma, Özel Mahkeme'nin Statüsünün 2., 3. ve 4. maddesi uyarınca insanlığa karşı suçlardan, Cenevre Sözleşmelerinin 3. maddesinin ve II. Ek Protokolün ağır ihlallerinden ve uluslararası insani hukukun diğer ağır ihlallerinden sorumlu tutulmaktadır.

İddianamede belirtildiği üzere, AFRC liderliğinden dolayı Johnny Paul Koroma, bütün AFRC üyeleri arasında otorite olmuş, AFRC komutanlığı yapmış ve emrindekileri kontrol altında tutmuştur. Cunta döneminde Devlet Başkanı yetkisi ile Koroma, bütün AFRC/RUF ittifakının, silahlı kuvvetlerin ve Sierra Leone polisinin üyelerini kontrol altında tutmuş ve onlara emir verme hakkına sahip olmuştur.

²⁶³ "Johnny Paul Koroma," **Trial Watch**, <http://www.trial-ch.org/en/trial-watch/profile/db/legal-procedures/johnny-paul_koroma_161.html> (22.12.2006).

²⁶⁴ **The Prosecutor Against Johnny Paul Koroma also known as JPK**, "Indictment," Case No. SCSL-2003-03-I, <<http://www.sierra-leone.org/johnnypaulkoromaindictment.pdf>> (15.12.2006).

Koroma'nın, RUF ve AFRC planlarının ve amaçlarının aynı olduğu iddia edilmektedir. Böylece, Sierra Leone topraklarını kontrol altına almak, özel olarak zengin elmas yataklarını ele geçirmek ve siyasi iktidara gelmek amacıyla Koroma, RUF ve AFRC ile birlikte ortak bir cinayet örgütü oluşturdu.

Bu ortak cinayet örgütü tarafından işlenen suçlar arasında terör eylemleri, öldürme, insanların kaçırılması, çalıştırma, fiziksel zarar ve cinsel şiddet, çocukları askere veya silahlı gruplara alma ve onları silahlı çatışmalara katılarak kullanma, yağma ve köylerin yakılmasıdır.

Johnny Paul Koroma'nın yukarıda adı geçen suçlardan sorumlu olduğu iddia edilmektedir. Koroma'nın belirtilen suçlarda yardım ettiği, bu suçları planladığı, işlediği ya da başka bir yol ile suç kışkırtıcılığı yaptığı ya da katıldığı cinayet örgütü tarafından işlenen suçlardan haberdar olduğu ve cinayet örgütünün eylemlerinin sonuçlarını beklediği iddia edilmektedir.

Ayrıca, iddianameye göre Johnny Paul Koroma, hiyerarşik amir olarak emrindekiler tarafından işlenen suçlardan sorumludur. Koroma, bu eylemlerden haberdar olmuş, fakat bunları önlemek ya da sorumluları cezalandırmak amacıyla hiçbir tedbir almamıştır.

İddianameye göre Johnny Paul Koroma şunlardan sorumludur:

- İnsanlığa karşı suçlar: nüfusun yok edilmesi, adam öldürme, tecavüz, cinsel kölelik, benzer nitelikli cinsel şiddetin herhangi bir diğer biçimi, köleleştirme ve diğer insanlık dışı eylemler;
- Cenevre Sözleşmelerinin 3. maddesinin ve II. Ek Protokolün ağır ihlalleri: terör eylemleri ve toplu ağır bedensel ya da zihinsel zarar verme, beden ya da sağlığa ağır acı verme, insan onuruna yönelik

yapılan saldırı, çapulculuk, insanların kaçırılması ve sivillerin rehine alınması;

- Uluslararası insani hukukun diğer ağır ihlalleri: 15 yaşından küçük çocukları askere veya silahlı gruplara alma; insani yardım operasyonları ve BM personeline karşı kasten saldırmadır.

Johnny Paul Koroma, kayıplara karışmış ve Özel Mahkeme tarafından hiçbir zaman yakalanmamıştır. 1 Haziran 2003'te Koroma'nın, komşu Liberya'da bilinmeyen sebeplerden ölmüş olduğu ilan edilmiştir.²⁶⁵

Fakat Johnny Paul Koroma'nın bulunduğu yer ve akıbeti bu yana meçhuldür. Bununla birlikte, Johnny Paul Koroma'nın iddianamesi yürürlükte kalmaktadır.²⁶⁶

E. Charles Taylor Davası

Charles Taylor, 28 Şubat 1948'de Liberya'nın Artington şehrinde doğmuştur.²⁶⁷ 1970'lerde ABD'de ilk Liberyalı olarak öğrenim gördü. Bu arada CIA tarafından da eğitildiği söylenen Taylor, 1980'deki askeri darbenin destekleyicisi olarak Liberya'ya gitmiş ve hükümette yüksek düzeyde görevli olarak yer almıştır. Kısa zamanda devlet hazinesine zarar verdiği, zimmetine para geçirdiği vb. suçlamalarla karşı karşıya gelmiş ve yeniden ABD'ye gitmiş, daha doğrusu kaçmıştır. ABD'de ise beklemediği bir gelişmeyle karşılaşmış, silah kaçakçılığıyla suçlanıp mahkum olmuş ancak hapisten kaçmıştır.

²⁶⁵ "Johnny Paul Koroma," *loc. cit.*

²⁶⁶ "Special Court for Sierra Leone: Other Cases: Sankoh, Bockarie, Koroma," <<http://www.sc-sl.org/cases-other.html>> (24.01.2007).

²⁶⁷ "Charles Taylor," **Trial Watch**, <http://www.trial-ch.org/en/trial-watch/profile/db/spotlight/charles_taylor_98.html> (22.12.2006).

1989'da Afrika'da ortaya çıkan Taylor, oluşturduğu gerilla gücüyle geçmişte desteklediği Samuel Doe'ye karşı mücadele başlattı. 1997'deki seçimlere kadarki süreçte, onbinlerce Liberyalı yaşamını yitirdi. Taylor, 1997'de tartışmalı seçimle %75,3 oy oranı ile iktidara gelmiştir.²⁶⁸

Charles Taylor, 11 Ağustos 2003'te 14 yıllık iç savaş ardından cumhurbaşkanlığından indirilmiş ve Nijerya'ya sığınmıştı.²⁶⁹

7 Mart 2003'te Liberya'nın eski devlet başkanı Charles Taylor'a karşı dava açılmıştır. İddianameye göre Charles Taylor, Özel Mahkeme'nin Statüsünün 2., 3. ve 4. maddesi uyarınca insanlığa karşı suçlardan, Cenevre Sözleşmelerinin 3. maddesinin ve II. Ek Protokolün ağır ihlallerinden ve uluslararası insani hukukun diğer ağır ihlallerinden sorumludur.²⁷⁰

58 yaşındaki Taylor'ın, komşu Sierra Leone'de Foday Sankoh liderliğindeki zorbalık yapan RUF isyancılarına destek verdiği iddia edilmektedir. Bunun karşılığında elmas ticaretinden gelir elde ettiği ifade edilen Taylor, burada çok sayıda masum kişinin ölümünden sorumlu tutulmaktadır.²⁷¹ Savcılık Taylor'ın, Sierra Leoneli isyancılara eğitim, para, silah ve cephane, hatta asker yardımı yaptığını öne sürmektedir.²⁷²

²⁶⁸ "Taylor Kim?," **Yeni Dünya İçin Çağrı, Panorama**, Sayı 70, Eylül 2003, <<http://www.ydicagri.com/Sayilar/070/70pano.htm#^liberya>> (17.03.2006).

²⁶⁹ "Taylor Lahey'de Yargılansın," **BBC**, 31 Mart 2006, <http://www.bbc.co.uk/turkish/news/story/2006/03/060330_taylor_update.shtml> (02.03.2007).

²⁷⁰ "Charles Taylor," **Trial Watch**, *loc. cit.*

²⁷¹ "Charles Taylor, Lahey'e Teslim Ediliyor," **Deutsche Welle**, 20.06.2006, <<http://dwelle.de/turkish/politik/1.186503.1.html>> (02.03.2007).

²⁷² "Eski Liberya Lideri: Suçsuzum," **BBC**, 03 Nisan 2006, <http://www.bbc.co.uk/turkish/news/story/2006/04/060403_taylor_update.shtml> (01.12.2006).

Taylor, ayrıca, çocukları asker olarak kullanmak, sivil halkı teröriste etmek, cinsel şiddet uygulamak, kurbanların kol ve bacaklarını kesme ve yağmalama gibi suçlamalarla da karşı karşıyadır.²⁷³

Charles Taylor, Sierra Leone için Özel Mahkeme'ye iadesi için baskılar artınca, Nijerya'nın güneyinde yaşadığı evden ayrılmış ve kayıplara karışmıştır. Taylor, 29 Mart 2006'da Nijerya ile Kamerun sınırında yakalanmış ve Özel Mahkeme'ye gönderilmiştir.

Sierra Leone için Özel Mahkeme, davanın Batı Afrika'da görülmesi halinde bölgenin istikrarsızlığa sürüklenebileceği uyarısında bulundu.²⁷⁴ 16 Haziran 2006'da BM Güvenlik Konseyi, Taylor'ın Sierra Leone'de bulunmasının, bölgeyi tehlike altında bırakması nedeniyle davanın Hollanda'ya nakledilmesine karar vermiştir.²⁷⁵ 20 Haziran 2006'da Charles Taylor, uçakla Sierra Leone'den Hollanda'nın Lahey kentine götürülmüştür. Taylor, daha önce Yugoslav diktatör Slobodan Milošević'in de kaldığı hapisanede tutuklu bulunmaktadır.²⁷⁶

İlk önce Charles Taylor hakkında toplam 17 ayrı suçlama bulunmuştur.

16 Mart 2006'da Özel Mahkeme Charles Taylor'ın iddianamesini değiştirmiştir, bu durumda iddianamesi 11 ayrı suçlama içermektedir.²⁷⁷

²⁷³ "Charles Taylor, Lahey'e Teslim Ediliyor," *loc. cit.*

²⁷⁴ "Taylor Lahey'de Yargılsın," *loc. cit.*

²⁷⁵ **Resolution 1688 (2006) adopted unanimously: Freetown-Based Special Court Will Sit in the Hague**, 16 June 2006.

²⁷⁶ "Lahey: Taylor'ın Yargılanması," 20.06.2006, <<http://www.haberler.com/lahey-taylor-in-yargilanmasi-haberi/>> (02.03.2007).

²⁷⁷ **The Prosecutor Against Charles Ghankay Taylor also known as Dankpannah Charles Ghankay Taylor also known as Dankpannah Charles Ghankay Macarthur Taylor**, "Amended Indictment", Case No. SCSL-2003-01-I, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-03-01-I-75.pdf>> (11.12.2006).

Tablo 6 Charles Taylor’a Yöneltilen Suçlamalar

	İnsanlığa Karşı Suçlar	Cenevre Sözleşmelerinin 3. Maddesinin ve II. Ek Protokolün Ağır İhlalleri (savaş suçları)	Uluslararası İnsani Hukukun Diğer Ağır İhlalleri
Sivillerin Şiddet Eylemleriyle Yıldırılması ve Toplu Beden ya da Sağlığa Ağır Acı Verme		1. Terör eylemleri	
Yasadışı Öldürme	2. Adam öldürme	3. Ağır bedensel ya da zihinsel zarar verme, özellikle öldürme	
Cinsel Şiddet	4. Tecavüz 5. Cinsel kölelik ve cinsel şiddetin herhangi bir diğer biçimi	6. İnsan onuruna yönelik yapılan saldırı	
Fiziksel Zarar	8. Diğer insanlık dışı eylemler	7. Ağır bedensel ya da zihinsel zarar verme, özellikle zalimane muamele	
Çocukların Asker Olarak Kullanılması			9. 15 yaşından küçük çocukları askere veya silahlı gruplara alma ya da onları silahlı çatışmalara aktif bir şekilde katılarak kullanma
İnsanların Kaçırılması ve Çalıştırılması	10. Köleleştirme		
Yağmacılık ve Yakma		11. Çapulculuk	

23 Temmuz 2003’te Charles Taylor, Sierra Leone için Özel Mahkeme’nin otoritesini tanımadığını açıklamıştır. Charles Taylor, söz konusu dönemde Liberya Cumhurbaşkanı olduğu için yasama dokunulmazlığından yararlandığını iddia

etmiştir. Fakat Sierra Leone için Özel Mahkeme, 31 Mayıs 2004'te Taylor'ın itiraz başvurusunu reddetmiştir.²⁷⁸ Karara göre insanlığa karşı suç ve savaş suçları işlediği iddiasıyla hakkında dava açılan kişi, devlet başkanı dokunulmazlığından yararlanamaz.

3 Nisan 2006'da Liberya eski lideri Charles Taylor, Sierra Leone'de yapılan ilk duruşmada kendisine yöneltilen 11 suçlamayı kabul etmedi ve masum olduğunu iddia etti.²⁷⁹

Özel Mahkeme'nin planladığı üzere, Charles Taylor davası hakkında yargılama, 2 Nisan 2007'de başlayacaktır.²⁸⁰

²⁷⁸ **Prosecutor Against Charles Ghankay Taylor**, Case No SCSL-2003-01-I, Decision on Immunity from Jurisdiction, 31 May 2004, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-03-01-I-059.pdf>> (07.03.2007).

²⁷⁹ "Charles Taylor," *loc cit.*

²⁸⁰ "Prosecutor vs. Charles Ghankay Taylor – Special Court for Sierra Leone," <<http://www.sc-sl.org/Taylor.html>> (24.01.2007).

Mahkemenin resmi web sitesinde dava hakkında verilen son bilgi budur ve 30 Nisan 2007 tarihi itibarıyla henüz güncellenmemiştir.

SONUÇ

"Toplumda en büyük güveni her şeyin sonunda
adil bir mahkemenin bulunabileceği inancı sağlar."²⁸¹

Geçtiğimiz ve yaşadığımız çağlar, devletlerin ve devlet dışı güçlerin güce endeksli politikalarının vahim sonuçlarının yaşandığı örneklerle doludur. Hiçbir hukuki kural tanımayan savaşlar, işgaller söz konusu iken bu arada soykırımlar, kölelik, imha hareketleri, işkence, tecavüz, kaybettirme gibi insanlık dışı muamelelere tanık olunmaktadır.

Suçların cezasız kalamayacağı ve mağdurlar için adalet olması umudu, suçların işlenmesinde caydırıcı/engelleme rolü ve cezasızlığın sona ermesi açılarından Uluslararası Ceza Mahkemesi çok önemli bir uluslararası hukuk mekanizmasıdır. Adaletten yana işlevsel olması dilenmektedir. Zira “adalet” olmadan “barış” olamayacaktır.²⁸²

Sierra Leone, kanlı bir iç savaştan yeni çıkmış Afrika'nın en acılı ülkelerinden birisidir. 1991 – 2002 yılları arasında bu ülkede yer alan iç savaşta yaklaşık 75,000 kişinin öldüğü söylenmektedir.

Sahip olduğu zengin madenlere rağmen Sierra Leone'nin halkı yoksullukla, hastalıkla ve her türlü saldırıyla mücadele etmekte, kendine yaşam alanı bulmaya çalışmaktadır. Sierra Leone'deki iç savaşın önemli olan özelliği, herhangi bir ideolojinin olmadığı ve hiçbir grubun ya da tarafın haklarını savunmak amacı bulunmadığıdır. Bu çatışmalarda herkes sadece kendi çıkarını gütmüştür. Bu çıkar

²⁸¹ “Adalet Üzerine,” <<http://aibuhukuk.sitemynet.com/adalet.html>> (22.04.2007).

²⁸² Sönmez, Gülden, “Barış için Adalet Arayışı: Uluslararası Ceza Mahkemesi,” **İnsan Hakları Anlamak**, 06 Ocak 2007, <http://www.ihh.org.tr/cgi-bin/index.pl?mod=news;op=news_id=id=1941> (22.04.2007).

kaçak elmas ticaretinden kaynaklanan para ve güçtür. On yıldan fazla süren şiddetli savaş, elmas ticareti ile finanse ediliyordu. Çatışan taraflar bu karlı maden yataklarının kontrolünü ele geçirmek için savaşı uzattıkça uzatıyordu. Bu bağlamda Sierra Leone’de yaşanan şiddetin kökündeki nedenlerle mücadele etmek ve kanlı olayların yeniden patlak vermesini önlemek için kaçak elmas madenciliğinin gerçeklerini bilmek ve anlamak şarttır.²⁸³

Sierra Leone’deki Birleşmiş Milletler Misyonu’nun başarılı ya da başarısız bir operasyon olduğu hakkında bir yargı vermek zordur. Esir alınan ve devredışı bırakılan Birleşmiş Milletler Barış Gücü’nün Sierra Leone’de yaşadığı fiyasko, Birleşmiş Milletler’in “barışı koruma” denilen eylemdeki olası ve uygun rolünü yeniden tartışmaya açtı.

Kritik nokta şu ki Sierra Leone dünya güçlerinin hiçbiri için stratejik her hangi bir öneme sahip değildi. Dünya güçleri yıkımı kontrol altına almak için askeri, finansal ve hatta ciddi bir diplomatik çaba göstermekte isteksiz davrandılar. Hiçbir şeyin yapılmadığı uzun bir dönemin ardından, dünya katliamı sona erdirmek için çaba göstermeye karar verdi. Fakat bu birliklerin geldiği ülkeler iyi eğitilmiş ve iyi donanımlı askeri güçleri bünyesinde barındırabilecek zenginliğe sahip değildiler. Ve iç savaşın iki kılığı BM birliklerine oranla sayıca çok üstün durumdaydı. Taraflardan biri, uluslararası meşruiyeti daha az olanı, ateşkes anlaşmasının ganimetinden hakkına düşen payı alamadığına karar verdiğinde, basit bir şekilde savaşı yeniden başlattı. Savaşı durduraktan tamamen aciz BM güçlerinin silahlarına isyancılar

²⁸³ “UNDP “Elmas Savaşlar”ını Sona Erdirmek için Çalışıyor,” **Yeni Ufuklar, UNDP Türkiye Aylık Haber Bülteni**, Sayı 15, Mart 2007, <<http://www.undp.org.tr/Gozlem3.aspx?WebSayfaNo=842>> (22.04.2007).

tarafından el konuldu. BM vahşet uygulayan grubun yeniden sahneye çıkmasını engelleyememiş ve zor duruma düşmüştü.²⁸⁴

Aynı zamanda bu hatalara rağmen UNAMSIL başarılı bir operasyon olarak sayılabilmektedir. Sierra Leone’de bulunduğu zaman Misyon binlerce savaşı silahtan arındırmış, seçim hazırlamaya ve ülkenin polis güçlerini yeniden düzenlemeye yardım etmiş, altyapının yeniden kurulmasını sağlamıştır. Ayrıca, UNAMSIL Sierra Leone Hükümeti’ne ihtilafı elmas ticaretini sona ermeye ve sanayiye düzenlemeye yardımcı olmuştur. Bu bağlamda Güvenlik Konseyi tarafından belirtilen amaçlardan çoğuna ulaşılmış ve Sierra Leone’deki durum istikrara kavuşturulmuştur.

Sierra Leone’deki bu ölçüde yıkıcı iç savaş bittikten sonra ülke acınacak durumdaydı. Binlerce insan insanlığa karşı suçlar ve savaş suçlarının mağduru olmuştur. Bu suçların sorumluları ulusal mahkemelerce yargı önüne çıkarılamadı. Hükümet yapısı ve özellikle yasal sistem son dereceye kadar zayıf hale gelmişti.

16 Ocak 2002’de Sierra Leone Hükümeti ve Birleşmiş Milletler arasında imzalanan Anlaşma sonucunda savaş sırasında işlenen ciddi suçların yargılanması amacıyla Sierra Leone için Özel Mahkeme kuruldu.

Sierra Leone için Özel Mahkeme, uluslararası adaletin yeni modelidir. “Melez mahkeme” olarak anılan bu yeni modelde, uluslararası yargıçların yanı sıra yerli yargıç ve savcılar da görev yapmaktadır. Ayrıca Özel Mahkeme’de, ulusal ve uluslararası davalar görülmektedir.

Bu tür bir mahkeme ile Yugoslavya ya da Ruanda mahkemeleri arasındaki temel farklardan biri yetkileridir. Bu anlamda 16 Ocak 2002’de Özel Mahkeme için

²⁸⁴ “Birleşmiş Milletler: Barışı Koruyabilir Mi?”, Fernand Braudel Center, Binghamton University, 15 Mayıs 2000, <<http://www.binghamton.edu/fbc/40-tr.htm>> (22.04.2007).

Anlaşma büyük bir önem taşımaktadır. Yugoslavya ve Ruanda mahkemeleri Güvenlik Konseyi tarafından BM Antlaşmasının VII. Bölümü uyarınca kurulmuştur. Bu nedenle bu mahkemeler ilgili yerel hükümetlerin değil BM hüküm alanında çalışmaktadır. Sierra Leone için Özel Mahkeme ise BM ile Sierra Leone hükümeti arasındaki bir anlaşma ile kurulmuştur ve bu nedenle Sierra Leone ile BM ortak hüküm alanında görev yapmaktadır.

Yer bakımından da Ruanda ve eski Yugoslavya mahkemelerinden farklı olarak Sierra Leone için Özel Mahkeme, suçların işlendiği yerde görev yapmaktadır. Bu bağlamda bu model savaş kurbanları için daha uygun görülmektedir. Uluslararası mahkemenin ilgili ülkede kurulması, yerel adalet çalışanlarının bu bilgiden yararlanarak adalet sistemini yeniden inşasına katkı olacak ve yasa yeniden yürürlüğe konacaktır.²⁸⁵

Fakat aynı zamanda Sierra Leone için Özel Mahkeme suçların işlendiği yerde yapılması mağdurların ve tanıkların korunması açısından yeni problemler çıkarmaktadır. Tanınacak imkân, bulunduğu yerini ve kimliğini saptama tehdidi daha büyüktür. İfade verdiği zaman tanıklar, aile üyelerinin risk altında olduğunu merak etmektedir. Bu bağlamda suç yerine yakınlıkları nedeniyle sadece mağdurların ve tanıkların korunmasını değil, Özel Mahkeme'nin görevlilerinin ve yargıçlarının güvenliğini sağlayacak önlemler alınmalıdır.

Sierra Leone için Özel Mahkeme'nin maliyetler açısından Ruanda ve Yugoslavya mahkemelerinden daha ucuz ve verimli olduğuna inanılmaktadır. Özel Mahkeme, Birleşmiş Milletler'in katkıları değil devletlerin gönüllü katkı vermesine bağlıdır. Fakat bunun avantajları da tartışma götürür. Özel Mahkeme'nin yetersiz

²⁸⁵ Sieff, *loc. cit.*

finanse edilmesi en önemli sorunlardan biridir. Bu sebeple Özel Mahkeme sıkıntıda bulunur ve görev yapmakta serbest değildir. Özel Mahkeme'nin önemli bölümleri (Savunman Makamı, Mağdur ve Tanıklar Bölümü, Yargılama Dairesi ve İstinaf Dairesi) yeteri kadar finanse edilmedi. Parasal güçlükler, Özel Mahkeme'nin işlerinde özellikle tanıkların korunmasına ilişkin sorunlarda ve sanıklar ile çalışmasında ciddi engel olmuştur.

Harcamalarını kısmak ve savunman gruplarına fazla ödememek amacı ile Özel Mahkeme'nin Savunman Makamı her savunman grubuna parça başına ücret vermektedir. Kıt finansman olanakları Mahkeme'nin işlerinin kalitesinin bozulmasına neden olabilir. Örneğin, Freetown'a gitmemek amacı ile bir uluslararası savunman grubunun uluslararası hukuka ilişkin davayı bu sorularda tecrübesiz olan ulusal kurula bıraktığı *Human Rights Watch*'a bildirilmiştir. Ayrıca savunman gruplarının stajiyerlerin, nezaretsiz olarak mağdurlar ile görüşmeleri yapmasına izin verdiği de *Human Rights Watch*'a açıklandı.

Mart 2004'te 20 kişiden oluşan dokuz savunman grubu sadece üç odada çalışabilmiştir. Böylece görüşmelerinin mahremiyeti sınırlı kalmıştır.²⁸⁶

Mahkeme, devletlerin gönüllü katkı vermemesi nedeniyle kurbanlara ya da ailelerine giderim sağlayamıyor ve sürekli bir mali kriz içindedir. Bu krizle ilgilenilmediği takdirde Sierra Leone için Özel Mahkeme'nin çalışması ciddi biçimde sekteye uğrayabilmektedir.

Sierra Leone için Özel Mahkeme ilk duruşmalarına Haziran 2004'te, çatışmalar sırasında insanlığa karşı işlenen suçlar ve savaş suçlarının en büyük sorumlularını yargılamak üzere başladı.

²⁸⁶ "Bringing Justice: The Special Court for Sierra Leone: Witness Protection," *loc. cit.*

İlkönce Özel Mahkeme'nin yaklaşık otuz kişiyi yargılayacağına inanılmıştır. Fakat bugüne kadar sadece on üç dava açılmıştır. Ayrıca on üç sanıktan üç kişi ölmüş, kayıplara karışmış ya da başka yollar ile mahkemeden kurtulmuştur.²⁸⁷ Bugün on bir dava açık kalmıştır. Daha çok davanın açılması olasılığı vardır, fakat davaların sayısı sınırlı olacak ve mümkün mertebede yeni davalar, açılmış olan davalara bağlanacaktır.

Özel Mahkemesi Statüsü'nün 19. maddesine göre Sierra Leone için Özel Mahkeme tarafından suçlu bulunan kişi, ölüm cezasını verilemez. Fakat Sierra Leone'deki ulusal mahkemeler ölüm cezasına hükmetme hakkına sahiptir. Diğer bir deyişle, bu demektir ki, Özel Mahkeme tarafından insanlığa karşı suç ve savaş suçları gibi ağır cürümlerle suçlu bulunan kişiler hapis cezasını çekerken, daha az ciddi suçlarla suçlanan kişiler ulusal mahkemeler tarafından ölüm cezasına çarptırılabilir.

Sierra Leone Gerçek ve Uzlaşma Komisyonu'na göre Hükümet, mümkün olduğu kadar yakın zamanda ölüm cezası pratiklerinden vazgeçmelidir. Böylece Sierra Leone Hükümeti, kişinin hayatına büyük önem göstererek geçmişten geleceğe sembolik bir geçiş belli edebilmektedir. Fakat bu sorun hala çözülmemiştir ve kamuoyunu kaygılandırmaktadır.²⁸⁸

Sierra Leone için Özel Mahkeme uluslararası adaletin yeni modeli olup, doğal olarak eksikleri bulunmaktadır. Bu pratiklerden ders alınmalı, daha sonra uluslararası mahkemeler tarafından aynı hatalar yapılmasını önlemek amacıyla Özel Mahkeme'nin bütün hataları açığa çıkarılmalı ve kavranmalıdır. Her şeye rağmen

²⁸⁷ "Bringing Justice: The Special Court for Sierra Leone: The Office of the Prosecutor," *loc. cit.*

²⁸⁸ "Special Court for Sierra Leone: Statement to the National Victims Commemoration Conference," **Amnesty International**, (AI Index: AFR 51/002/2005/), 1 March 2005, <http://web.amnesty.org/library/engaf510022005>

Sierra Leone için Özel Mahkeme aracılığıyla yıkıcı iç savaştan bunalan ve kan içinde kalan ülkede adaletin yerini bulacağına ve Sierra Leone halkının geleceğe umutla bakabileceğine inanılmaktadır.

Mahatma Ghandi'nin sözlerine göre adaletsiz rejimi, adaletle yıkmalıyız.²⁸⁹

Çünkü adalet sivil toplumu ayakta tutan temel politikadır.²⁹⁰

²⁸⁹“Adalet ile ilgili Ünlülerin Sözleri,”

<http://www.manisa.adalet.gov.tr/adalet_sozler/adaletsozler.htm> (29.04.2007).

²⁹⁰ Burke, Edmund, “Adalet ve Hukuk ile ilgili Güzel Sözler,”

<<http://www.turkhukuk sitesi.com/showthread.php?t=11389>> (20.04.2007).

KAYNAKÇA

Kitaplar, Dergiler

“Breaking News. Sierra Leone,” **United Nations Chronicle**, Volume XXXVII, No.1, 2000, Department of Public Information.

“Sierra Leone,” **United Nations Chronicle**, Volume XXXVI, No.1, 1999, Department of Public Information, s.84–85.

“Special Feature: Diamonds Are the Heart of the Matter,” coordinated by Horst Rutsch, **United Nations Chronicle**, Volume XXXVII, No. 2, 2000, s. 49.

Alpkaya, Gökçen, **Eski Yugoslavya için Uluslararası Ceza Mahkemesi**, Ankara, 2002.

Ataöv, Türkkaya, “Afrika Ulusal Kurtuluş Mücadeleleri,” **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları**, No: 4, 1977.

Aydın, Mustafa, “Barış Çalışmaları ve Çatışmaların Çözümü,” **Ankara Çalışmaları**, Ankara, Ağustos 2001.

Bones, Alan, “Case Study. Peacekeeping in Sierra Leone,” **Human Security and the New Diplomacy: Protecting People, Promoting Peace**, ed. by Rob McRae and Don Hubert, London, 2001.

Keskin, Funda, **Uluslararası Hukukta Kuvvet Kullanma: Savaş, Karışma ve Birleşmiş Milletler**, Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları No: 20, Ankara, Mayıs 1998.

Elektronik Kaynaklar

“Adalet ile ilgili Ünlülerin Sözleri,”
<http://www.manisa.adalet.gov.tr/adalet_sozler/adaletsozler.htm> (29.04.2007).

“Adalet Üzerine,” <<http://aibuhukuk.sitemynet.com/adalet.html>>
(22.04.2007).

“AFRC Trial – Special Court for Sierra Leone,” <<http://www.sc-sl.org/AFRC.html>> (24.01.2007).

“Alex Tamba Brima,” **Trial Watch**, <http://www.trial-ch.org/en/trial-watch/profile/db/legal-procedures/alex-tamba_brima_214.html> (22.12.2006).

“Alimamy Pallo Bangura,” **Wikipedia: the Free Encyclopedia**, <http://en.wikipedia.org/wiki/Alimamy_Pallo_Bangura> (22.09.2006).

“Allieu Kondewa,” **Trial Watch**, <http://www.trial-ch.org/en/trial-watch/profile/db/legal-procedures/allieu_kondewa_399.html> (22.12.2006).

“Augustine Gbao,” **Trial Watch**, <http://www.trial-ch.org/en/trial-watch/profile/db/legal-procedures/augustine_gbao_132.html> (22.12.2006).

“Background Note: Sierra Leone,” **Bureau of African Affairs**, September 2005, <<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/5475.htm#people>> (16.08.2006).

“Batı Afrika’da Yoksul Bir İslam Ülkesi Sierra Leone,” **İslam Dünyası**, Doç. Dr. Ramazan Özey, **Altınoluk Dergisi**, Kasım 1997, <http://www.davetci.com/d_gezi/gezi_sierra_leone.htm> (12.03.2007).

“Birleşmiş Milletler: Barışı Koruyabilir Mi?”, Fernand Braudel Center, Binghamton University, 15 Mayıs 2000, <<http://www.binghamton.edu/fbc/40-tr.htm>> (22.04.2007).

“Brima Bazzy Kamara,” **Trial Watch**, <http://www.trial-ch.org/en/trial-watch/profile/db/spotlight/brima-bazzy_kamara_213.html> (22.12.2006).

“Bringing Justice: The Special Court for Sierra Leone: Introduction,” <<http://hrw.org/reports/2004/sierraleone0904/1.htm>> (22.08.2006).

“Bringing Justice: The Special Court for Sierra Leone: The Office of the Prosecutor,” <<http://hrw.org/reports/2004/sierraleone0904/4.htm>> (22.08.2006).

“Bringing Justice: The Special Court for Sierra Leone: Witness Protection,” <<http://hrw.org/reports/2004/sierraleone0904/6.htm>> (22.08.2006).

“Charles Taylor, Lahey’e Teslim Ediliyor,” **Deutsche Welle**, 20.06.2006, <<http://dwelle.de/turkish/politik/1.186503.1.html>> (02.03.2007).

“Charles Taylor,” **Trial Watch**, <http://www.trial-ch.org/en/trial-watch/profile/db/spotlight/charles_taylor_98.html> (22.12.2006).

“Civil War in Sierra Leone. Focus on Human Rights,” May 2000, **Sierra Leone-HRW World Report 2000**, <<http://www.hrw.org/campaigns/sierra/>> (15.09.2006).

“Conflict Diamonds: Sanctions and War,” <<http://www.un.org/peace/africa/Diamond.html>> (15.10.2006).

“Death and Diamonds. Sierra Leone. Introduction,” <<http://www.britains-smallwars.com/Sierraleone/Introduction.html>> (07.11.2006).

“Defence Office, Special Court for Sierra Leone,” <<http://www.sc-sl.org/defence.html>> (01.12.2006).

“Diamond Trade in Sierra Leone. Case Background,” <<http://www.american.edu/TED/ice/diamond-sl.htm>> (15.09.2006).

“End of the Civil War,” <<http://www.answers.com/topic/highstory-of-sierra-leone>> (10.11.2006).

“Eski Liberya Lideri: Suçsuzum,” **BBC**, 03 Nisan 2006, <http://www.bbc.co.uk/turkish/news/story/2006/04/060403_taylor_update.shtml> (01.12.2006).

“Foday Saybana Sankoh,” **Trial Watch**, <http://www.trial-ch.org/en/trial-watch/profile/db/legal-procedures/foday_sankoh_99.html> (22.12.2006).

“Introduction,” **Special Court for Sierra Leone: Completion Strategy**, 18 May 2005, United Nations, A/59/816-S/2005/350, s.3, <<http://www.sc-sl.org/Documents/completionstrategy.pdf>> (05.12.2006).

“Issa Hassan Sesay,” **Trial Watch**, <http://www.trial-ch.org/en/trial-watch/profile/db/legal-procedures/issa-hassan_sesay_133.html> (22.12.2006).

“Johnny Paul Koroma,” **Trial Watch**, <http://www.trial-ch.org/en/trial-watch/profile/db/legal-procedures/johnny-paul_koroma_161.html> (22.12.2006).

“Lahey: Taylor’ın Yargılanması,” 20.06.2006, <<http://www.haberler.com/lahey-taylor-in-yargilanmasi-haberi/>> (02.03.2007).

“Lome Peace Accord”, <<http://www.answers.com/topic/lom-peace-accord>> (25.09.2006).

“Moinina Fofana,” **Trial Watch**, <http://www.trial-ch.org/en/trial-watch/profile/db/legal-procedures/moinina_fofana_400.html> (22.12.2006).

“Morris Kallon,” **Trial Watch**, <http://www.trial-ch.org/en/trial-watch/profile/db/legal-procedures/morris_kallon_128.html> (22.12.2006).

“New President for the Special Court for Sierra Leone,” **Special Court for Sierra Leone: Press and Public Affairs Office**, Freetown, 15 May 2006, <<http://www/sc-sl.org/Press/pressrelease-051506.pdf>> (12.03.2007).

“Press Release: New Prosecutor for the Special Court,” **Special Court for Sierra Leone: Press and Public Affairs Office**, Freetown, Sierra Leone, 7 December 2006, <<http://www.sc-sl.org/Press/pressrelease-120706.pdf>> (26.02.2007)

“Prosecutor vs. Charles Ghankay Taylor – Special Court for Sierra Leone,”
<<http://www.sc-sl.org/Taylor.html>> (24.01.2007).

“Revolutionary United Front,” **Wikipedia: the Free Encyclopedia**,
<http://en.wikipedia.org/wiki/Revolutionary_United_Front> (22.09.2006).

“Sam Bockarie,” **Trial Watch**, <http://www.trial-ch.org/en/trial-watch/profile/db/legal-procedures/sam_bockarie_353.html> (22.12.2006).

“Samuel Hinga Norman,” **Trial Watch**, <http://www.trial-ch.org/en/trial-watch/profile/db/spotlight/samuel-hinga_norman_167.html> (22.12.2006).

“Santigie Borbor Kanu,” **Trial Watch**, <http://www.trial-ch.org/en/trial-watch/profile/db/legal-procedures/santigie-borbor_kanu_209.html> (22.12.2006).

“Sexual Violence within the Sierra Leone Conflict,” **Human Rights Watch World Report 2001: Sierra Leone**, <<http://www.hrw.org/backgrounder/africa/sl-bck0226.htm>> (23.11.2006).

“Sierra Leone – UNAMSIL – UN Documents,”
<<http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unamsil/UnamsilRS.htm>> (07.11.2006).

“Sierra Leone – UNOMSIL. Background,”
<<http://www.un.org/Depts/DPKO/Missions/unomsil/UnomsilB.htm>> (15.10.2006).

“Sierra Leone – UNOMSIL. Mandate,”
<<http://www.un.org/Depts/DPKO/Missions/unomsil/UnomsilM.htm>> (15.10.2006).

“Sierra Leone Warlord Dies in UN Custody,” **The Guardian**, July 31, 2003,
<<http://www.guardian.co.uk/international/story/0,3604,1009294,00.html>>
(02.12.2006).

“Sierra Leone. Human Rights Developments,” **Human Rights Watch World Report 2003: Africa: Sierra Leone**, <<http://www.hrw.org/wr2k3/africa10.html>>
(10.11.2006).

“Sierra Leone: Blue Helmets Quit, but “Peace Elusive,” **UN Office for the Cooperation of Humanitarian Affairs**, 3 November 2006,
<http://www.irinnews.org/report.asp?ReportID=50685&SelectRegion=West_Africa&Sierra_Leone> (10.11.2006).

“Special Court for Sierra Leone: Other Cases: Sankoh, Bockarie, Koroma,”
<<http://www.sc-sl.org/cases-other.html>> (24.01.2007).

“Special Court for Sierra Leone: Statement to the National Victims Commemoration Conference,” **Amnesty International**, (AI Index: AFR 51/002/2005/), 1 March 2005, <http://web.amnesty.org/library/engaf510022005>

“Special Court for Sierra Leone: Summary of Charges Against the RUF Accused,” <<http://www.sc-sl.org/RUFcasesummary.html>> (20.02.2007).

“Special Court for Sierra Leone: The AFRC Accused Case Summary,” <<http://www.sc-sl.org/AFRCcasesummary.html>> (24.01.2007).

“Special Court for Sierra Leone: The CDF Trial,” <<http://www.sc-sl.org/CDF.html>> (22.12.2006).

“Special Court for Sierra Leone: The RUF Trial,” <<http://www.sc-sl.org/RUF.html>> (22.12.2006).

“Taylor Kim?,” **Yeni Dünya İçin Çağrı, Panorama**, Sayı 70, Eylül 2003, <<http://www.ydicagri.com/Sayilar/070/70pano.htm#^liberya>> (17.03.2006).

“Taylor Lahey’de Yargılansın,” **BBC**, 31 Mart 2006, <http://www.bbc.co.uk/turkish/news/story/2006/03/060330_taylor_update.shtml> (02.03.2007).

“The Civil War in Sierra Leone: Background,” <http://www.afrol.com/News/sil007_civil_war.htm> (15.09.2006).

“The Registry, Special Court for Sierra Leone,” <<http://www.sc-sl.org/registry.html>> (01.12.2006).

“Uluslararası Af Örgütü,” **Amnesty International**, <<http://www.amnesty-turkiye.org/arsiv/vifois>> (15.11.2006).

“UNAMSIL: A Success Story in Peacekeeping,” <<http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unamsil/background.html>> (23.11.2006).

“UNAMSIL: UN Mission in Sierra Leone,” <www.accord.org.za/ct/2005-4/ct4_2005_pgs40_41.pdf> (07.11.2006).

“UNDP “Elmas Savaşlar”ını Sona Erdirmek İçin Çalışıyor,” **Yeni Ufuklar, UNDP Türkiye Aylık Haber Bülteni**, Sayı 15, Mart 2007, <<http://www.undp.org.tr/Gozlem3.aspx?WebSayfaNo=842>> (22.04.2007).

“Youth Unemployment and Regional Insecurity in West Africa,” **UNOWA Issue Papers**, 1st published December 2005, 2nd Edition, August 2006, Dakar, Senegal, <<http://www.un.org/unowa/unowa/studies/yunemp-v2-en.pdf>> (09.12.2006).

Burke, Edmund, “Adalet ve Hukuk ile ilgili Güzel Sözler,” <<http://www.turkhukuk sitesi.com/showthread.php?t=11389>> (20.04.2007).

Desmond da Silva, “Sierra Leone'de Savaş Suçları için Hesap Verme Zamanı,”
<http://www.bbc.co.uk/turkish/news/story/2004/03/040310_sierraleone.shtml>
(12.11.2006).

DiGiovanni, Janine, “Sierra Leone: Case Study,” Crimes of War Project,
Sierra Leone Magazine, February 2001,
<<http://www.crimesofwar.org/archive/archive-sierracase.html>> (15.09.2006).

Footpaths to Democracy: Toward a New Sierra Leone,
<<http://www.sierra-leone.org/footpaths.html>> (22.09.2006).

Heeren, Nick, “Sierra Leone and Civil War: Neglected Trauma and Forgotten Children,” **Coalition to Stop the Use of Child Soldiers**, Sayı 6, <http://www.child-soldiers.org/document_get.php?id=1144> (15.03.2007).

Revolutionary United Front (RUF),
<<http://www.globalsecurity.org/military/world/para/ruf.htm>> (22.09.2006).

Rutsch, Horst, “Sierra Leone – Brief Article,” **UN Chronicle**, Spring 2000,
<http://findarticles.com/p/articles/mi_m1309/is_1_37/ai_64830805> (15.02.2007).

Sieff, Michelle, “A “Special Court” for Sierra Leone’s War Crimes,” **Crimes of War**, 2001,
<<http://www.globalpolicy.org/security/issues/sierra/court/2001/analysis.htm>>
(16.08.2006).

Sönmez, Gülden, “Barış için Adalet Arayışı: Uluslararası Ceza Mahkemesi,”
İnsan Hakları Anlamak, 06 Ocak 2007, <http://www.ihh.org.tr/cgi-bin/index.pl?mod=news;op=news_id:id=1941> (22.04.2007).

Sumbaş, Ahu, “Daimi Bir Uluslararası Ceza Mahkemesi’ne Giden Süreç,”
Uluslararası İlişkiler-4, <<http://www.hirc.hacettepe.edu.tr/uli.htm>> (01.12.2006).

Yıldız, Kerim, **Irak Kürtleri**, “Melez Bir Mahkeme,” 2004,
<<http://www.khrp.org/publish/p2004/Irak%20kurtleri.doc>> (16.12.2006).

Diğer Kaynaklar

Agreement Between the United Nations and the Government of Sierra Leone on the Establishment of a Special Court for Sierra Leone, 16 January 2002, <<http://www.sc-sl.org/scsl-agreement.html>> (09.10.2006).

Ceasefire Agreement Between Government and RUF, 10 November 2000,
<<http://www.sierra-leone.org/ceasefire1100.html>> (10.11.2006).

Eighth Report of The Secretary-General on The United Nations Observer Mission in Sierra Leone, S/1999/1003, 28 September 1999, <<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/278/50/PDF/N9927850.pdf?OpenElement>> (23.10.2006).

Human Development Report 2006: Beyond Scarcity: Power, Poverty and the Global Water Crisis, “Human Development Index,” Published for the UN Development Programme (UNDP), <<http://www.undp.org/tr/annDocuments/HDR06-complete.pdf>>, (10.03.2007).

Human Rights Watch World Report 2003: Sierra Leone, <http://www.hrw.org/wr2k3/africa10.html>, (22.08.2006).

Peace Agreement Between The Government of Sierra Leone And The Revolutionary United Front of Sierra Leone, Lome Accord, 7 July 1999, <<http://www.sierra-leone.org/lomeaccord.html>> (15.09.2006).

Prosecutor Against Allieu Kondewa, “Indictment,” Case No. SCSL-03-12-I, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-03-12-I-015.pdf>> (15.12.2006).

Prosecutor Against Charles Ghankay Taylor, Case No SCSL-2003-01-I, Decision on Immunity from Jurisdiction, 31 May 2004, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-03-01-I-059.pdf>> (07.03.2007).

Prosecutor Against Foday Saybana Sankoh, “Indictment,” Case No. SCSL-03-02-I-001, 7 March 2003, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-03-02-I-001.pdf>> (02.12.2006).

Prosecutor Against Foday Saybana Sankoh, “Withdrawal of Indictment,” Case No. SCSL-03-02, 8 December 2003, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-03-02-PT-054.pdf>> (02.12.2006).

Prosecutor Against Issa Hassan Sesay, “Indictment,” Case No. SCSL-03-05-I-001-B, 7 March 2003, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-03-05-I-001-B.pdf>> (15.12.2006).

Prosecutor Against Moinina Fofana, “Indictment,” Case No. SCSL-03-11-I, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-03-11-I-015.pdf>> (15.12.2006).

Prosecutor against Sam Bockarie (Case No. SCSL-03-04), “Withdrawal of Indictment,” 8 December 2003, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-03-04-I-022.pdf>> (15.12.2006).

Prosecutor Against Sam Bockarie, “Indictment,” Case No. SCSL-2003-04-I, 7 March 2003, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-2003-04-I.pdf>> (02.12.2006).

Prosecutor Against Samuel Hinga Norman, “Indictment,” Case No. SCSL–2003–08–I, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-03-08-PT-002.pdf>> (15.12.2006).

Report of the Secretary-General on the Establishment of a Special Court for Sierra Leone, 4 October 2000, <<http://www.specialcourt.org/documents/SGreportSLSC.pdf>>, (23.08.2006).

Resolution 1181 (1998), 13 July 1998.

Resolution 1220 (1999), 12 January 1999.

Resolution 1231 (1999), 11 March 1999.

Resolution 1245 (1999), 11 June 1999.

Resolution 1260 (1999), 20 August 1999.

Resolution 1270 (1999), 22 October 1999.

Resolution 1289 (2000), 7 February 2000.

Resolution 1299 (2000), 19 May 2000.

Resolution 1306 (2000), 5 July 2000.

Resolution 1346 (2001), 30 March 2001.

Resolution 1562 (2004), 17 September 2004.

Resolution 1610 (2005), 30 June 2005.

Resolution 1620 (2005), 31 August 2005.

Resolution 1688 (2006) adopted unanimously: Freetown-Based Special Court Will Sit in the Hague, 16 June 2006.

Rules of Procedure and Evidence, <<http://www.sc-sl.org/scsl-procedure.html>> (27.02.2007).

Statute of the Special Court for Sierra Leone, <<http://www.specialcourt.org/documents/statute.htm/>> (09.10.2006).

Summary of Decision on Preliminary Motion Based on Lack of Jurisdiction/Abuse of Process: Amnesty Provided by the Lome Accord, <<http://www.sc-sl.org/summary-SCSL-04-15-PT-060.html>> (15.12.2006).

The Prosecutor Against Alex Tamba Brima also known as Tamba Alex Brima also known as Gullit, Brima Bazzy Kamara also known as Ibrahim Bazzy Kamara also known as Alhaji Ibrahim Kamara and Santigie Borbor Kanu also known as 55 also known as Five-Five also known as Santigie Khanu also known as Santigie Kanu also known as S. B. Khanu also known as S. B. Kanu also known as Santigie Bobson Kanu also known as Borbor Santigie Kanu, “Further Amended Consolidated Indictment,” Case No. SCSL–2004–16-PT, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-04-16-PT-147.pdf>> (15.12.2006).

The Prosecutor Against Alex Tamba Brima also known as Tamba Alex Brima also known as Gullit, “Indictment,” Case No. SCSL–03–06-I, 7 March 2003, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-03-06-I-001-B.pdf>> (15.12.2006).

The Prosecutor Against Alex Tamba Brima, Brima Bazzy Kamara and Santigie Borbor Kanu, “Indictment,” Case No. SCSL–2004–16-PT, 5 February 2004, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-04-16-PT-006.pdf>> (15.12.2006).

The Prosecutor Against Alex Tamba Brima, Brima Bazzy Kamara and Santigie Borbor Kanu, “Amended Consolidated Indictment,” Case No. SCSL–2004–16-PT, 13 May 2004, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-04-16-PT-078-5391-5401.pdf>>, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-04-16-PT-078-5402-5412.pdf>> (15.12.2006).

The Prosecutor Against Augustine Gbao also known as Augustine Bao, “Indictment,” 16 April 2003, Case No. SCSL–03–09-I-009, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-03-09-I-009.pdf>> (15.12.2006).

The Prosecutor Against Brima Bazzy Kamara also known as Ibrahim Bazzy Kamara also known as Alhaji Ibrahim Kamara, “Indictment,” Case No. SCSL–03–10-I, 26 May 2003, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-03-10-I-001-I.pdf>> (15.12.2006).

The Prosecutor Against Charles Ghankay Taylor also known as Dankpannah Charles Ghankay Taylor also known as Dankpannah Charles Ghankay Macarthur Taylor, “Amended Indictment”, Case No. SCSL–2003–01-I, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-03-01-I-75.pdf>> (11.12.2006).

The Prosecutor Against Issa Hassan Sesay also known as Issa Sesay, Morris Kallon also known as Bilai Karim and Augustine Gbao also known as Augustine Bao, “Corrected Amended Consolidated Indictment,” Case No. SCSL–2004–15-PT, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-04-15-T-619.pdf>> (15.12.2006).

The Prosecutor Against Issa Hassan Sesay also known as Issa Sesay, Morris Kallon also known as Bilai Karim and Augustine Gbao also known as Augustine Bao, “Indictment,” 5 February 2004, Case No. SCSL–2004–15-PT, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-04-15-PT-005.pdf>> (15.12.2006).

The Prosecutor Against Issa Hassan Sesay also known as Issa Sesay, Morris Kallon also known as Bilai Karim and Augustine Gbao also known as Augustine Bao, “Amended Consolidated Indictment,” 13 May 2004, Case No. SCSL–2004–15-PT, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-04-15-PT-122-6181-6191.pdf>>, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-04-15-PT-12-6192-6202.pdf>> (15.12.2006).

The Prosecutor Against Johnny Paul Koroma also known as JPK, “Indictment,” Case No. SCSL–2003–03-I, <<http://www.sierra-leone.org/johnnypaulkoromaindictment.pdf>> (15.12.2006).

The Prosecutor Against Morris Kallon also known as Bilai Karim, “Indictment,” 7 March 2003, Case No. SCSL–2003–07-I, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-2003-07-I.pdf>> (15.12.2006).

The Prosecutor Against Samuel Hinga Norman, Moinina Fofana, Allieu Kondewa, “Indictment,” Case No. SCSL–03–14-I, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-04-14-PT-003.pdf>> (15.12.2006).

The Prosecutor Against Santigie Borbor Kanu also known as 55 also known as Five-Five also known as Santigie Khanu also known as Santigie Kanu also known as S. B. Khanu also known as S. B. Kanu also known as Santigie Bobson Kanu also known as Borbor Santigie Kanu, “Indictment,” Case No. SCSL–03–13-I, 15 September 2003, <<http://www.sc-sl.org/Documents/SCSL-03-13-I-001-B.pdf>> (15.12.2006).

ÖZET

Nadezhda YERYOMİNA

Sierra Leone için Özel Mahkeme

Yüksek Lisans Tezi, 141 s.

Danışman: Doç. Dr. Gökçen ALPKAYA

Ankara Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

Batı Afrika ülkesi Sierra Leone İngiliz himayesinden sonra 1961'de bağımsız hale geldi. Elmas madenleri bakımından oldukça zengindir, buna rağmen batılı sömürgecilerin kıskırttığı ve göz yumduğu iç savaş sonucunda bir hayli fakirleşmiştir. Ayrıca, kanlı elmaslara ismini veren ise, bu elmaslardan edinilen gelir silah alımında kullanılmış ve iç savaş böylece sürmüştür. Ülke 1990'lardan 2002'ye kadar yıkıcı bir iç savaş yaşamıştır. Taraflar cinayet, tecavüz ve işkencenin yanı sıra, insanların kollarının ya da bacaklarının kesilmesini sıradan bir uygulama haline getirmişlerdi. İç savaş sırasında çocuklar isyancılar tarafından zorla asker yapılmıştır, asker olmayı kabul etmeyen binlerce çocuk ve gencin elleri, ayakları kesilmiştir.

İç savaş bittikten sonra Sierra Leone'deki adalet sisteminin çok zayıf olmasından dolayı Sierra Leone Devlet Başkanı Tejan Kabbah, Birleşmiş Milletler'e ulusal ve uluslararası nitelikte bir mahkeme kurulmasını talep etmiştir. Bu bağlamda Sierra Leone Hükümeti ve Birleşmiş Milletler arasında yapılan anlaşma sonucunda savaş sırasında işlenen ciddi suçların yargılanması amacıyla 2002'de Sierra Leone için Özel Mahkeme kurulmuştur.

Bu çalışma kapsamında Sierra Leone'deki iç savaşın sebepleri belirlenmiş, insanlığa karşı işlenen suçlar, savaş suçları ve uluslararası insani hukukun diğer ağır ihlalleri açıklanmış, Özel Mahkeme'nin kuruluş süreci analiz edilmiş, yargılama yetkisi incelenmiş ve görülen davalara ilişkin bilgiler verilmiştir.

ABSTRACT

Nadezhda YERYOMINA

Special Court for Sierra Leone

Master's Thesis, 141 p.

Advisor: Doc. Dr. Gökçen ALPKAYA

Ankara University

Institute of Social Sciences

Department of International Relations

Sierra Leone is a country in West Africa that had been under British control as a protectorate and gained its independence in 1961. Despite the fact of being rich in diamonds after the civil war that was instigated and left unnoticed by west colonizers Sierra Leone remains absolutely impoverished. Moreover, the profits from so-called “blood diamonds” were used to buy arms and in this way fueled the civil war. The country experienced a brutal civil war that lasted from 1990ties till 2002. Apart from assaults, rapes, killings and tortures the sides committed the acts of amputation that involved the chopping off of a limb in a wide-spread manner. During the civil war the rebels forcibly recruited child soldiers and those thousands of children and young people who refused to join the rebel army were subjected to acts of amputation.

Considering the fact that after the civil war the justice system of Sierra Leone was absolutely destroyed the President of Sierra Leone Tejan Kabbah requested the United Nations to establish a hybrid international-domestic court. As a result in 2002 an Agreement between the United Nations and the Government of Sierra Leone was signed and the Special Court for Sierra Leone was established to prosecute for the most serious crimes committed during the conflict.

This thesis provides the reasons that caused the civil war in Sierra Leone, the description of crimes against humanity, war crimes and other serious violations of international humanitarian law, the analysis of the process of the Special Court establishment, the study of its competence and jurisdiction and the information about the cases considered at the Court.